



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica Contra Horvm Temporvm Hæreses

In Qvibvs Quatuor Euangeliorum illi textus explicantur, quibus vel hæretici hodie (maximè Caluinus & Beza) ad sua dogmata propugnanda vti solent, vel ad hæreticorum dogmata impugnanda Catholici vti possunt

Stapleton, Thomas

Lvgdvni, 1595

Ex Euangelio secundum Lucam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39463



ANTIDOTA
EVANGELICA
IN EVANGELIUM
SECUNDVM LVCAM.

CAPVT I.

6. Erant iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.

Tria fidei
documen-
ta.

Iustitia
operum.

Tract. 41.
in Ioan.

VALLET hic locus plurimum contra pestilentes horum temporum hæreses. Primum enim docet, obseruari posse omnia mandata Dei; quod à nemine vnquam præstitum fuisse perpetuò vident horum temporum hæretici, Calvinus maximè. Hic enim duo sunt, qui (si verum Scriptura dicit) in omnibus Dei mandatis ambulabant, id est, ea omnia seruabant eo sanè sensu quo seruari omnia à viatoribus possunt ac debent, & quo ea seruanda esse Catholica docet Ecclesia. Secundò docet hic locus, ex mandatorum obseruatione hominem iustum fieri seu iustificari coram Deo. Quum enim Euangelista dixisset illos fuisse *iustos coram Deo*, id est, vera iustitia quæ apud Deum talis habeatur, causam & modum vnde fuerint iusti, subiungit: *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela*. Tertiò docet hic locus, iustitiam bonorum operum coram Deo talem esse, & sic in omnium mandatorum obseruatione consistere, vt à grauioribus tantum peccatis immunis sit; non quòd tam exacta obseruatio necessariò requiratur quæ cum nullis leuioribus peccatis consistat. Ideo enim adiecit Euangelista, *Sine querela*: id est, vt S. Augustinus iuxta alias Scripturas sapienter exponit, sine crimine aut lethali peccato. *Multi (inquit) iusti dicti sunt sine querela, quod intelligitur sine crimine*. Nulla enim querela iusta est de his in rebus humanis qui non habent crimen. *Crimen est peccatum graue, accusatione & damnatione dignissimum.*

simum. Vnde & alibi distinguit: *Aliud est esse sine peccato, quod soli Christo competit; aliud sine querela, quod de multis iustis in hac vita dici potuit.* Sic hunc ipsum locum idem sapientissimus Doctor alibi exponit, ubi & similem Apostoli de seipso confessionem introducit. *Conuersatus secundum iustitiam qua ex lege est, sine querela.* Sed & ipse in eadem epistola Apostolus ad similem iustitiam alios hortatur. *Vt sitis sine querela, & simplices filij Dei sine reprehensione.* Rursum in alia epistola quum de seipso dixisset, *Vos testes estis, & Deus, quam sancte, & iuste, & sine querela vobis, qui credidistis, sumus,* similem iustitiã aliis precatur, dicens: *Ipsa autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, & anima & corpus sine querela, in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.* Eandem illis precatur iustitiam ac sanctitatem, quam de Zacharia & Elisaberha testatur Euangelium.

Contra hunc locum mirè recalcitrant hæretici. Aliqui volunt istos fide iustos fuisse, quia gratis Deo propter mediatorem placuerunt: quæ autem de mandatorum obseruatione subiunxit Euangelista, ad iustitiam coram Deo nõ pertinere. Sed hos homines in alienum sensum Lucæ verba torquere ipse Calvinus affirmat. Is verò ut Catholicos alia via refellat, respondet hanc iustitiam Zachariæ & vxoris eius à iustitia fidei fluere & illi subordinari, ideoq; alterã alteri à nobis opponi non debere. Sed hæc responsio nulla est. Non enim iustitiam operum iustitiæ fidei ex hoc loco nos Catholici opponimus, sed alteram cum altera coniungimus, ut iustitia nostra coram Deo non ex sola fide, sed etiam ex mandatorum obseruatione consistat. Hanc isto loco fateri & agnoscere videtur sanè prima facie Calvinus. Ait enim *veram esse hanc definitionem, iustos esse qui vitam suam formant ad legis præcepta.* Postea quoque ostendit non propterea Christi gratiam esse superuacaneam, tametsi plena legis obseruatio vitam conferat, quia ad hanc legis obseruationem accedit gratuita reconciliatio per Christum, & quotidiana venia qua illis peccata ignoscit. Hoc certè totum orthodoxè diceretur, si in illa gratuita reconciliatio renouationem internam quæ ab altera nunquam seijungitur, cõplecteretur, & de peccatis ac defectibus iustorum minutioribus, quibus quotidiana venia præstatur, loqueretur. Sed vaser hæreticus nihil horum intelligit. Ait enim. *Iusti ergo & irreprehensibiles consentur, quoniam tota eorum vita testatur eos iustitia addictos esse, regnare in illis Dei timorem, dum quoddam est sanctitatis exemplar. Sed cum à perfectio*

In lib. de
perfect. iu-
stitia.

De pecca-
mer. & re-
miss. lib. 2.
cap. 13.

Philip. 3.
Philip. 2.
1. Thess. 2.
1. Thess. 5.

Hæretico-
rum pugna.

fectione longè distet pium eorum studium, non potest sine venia placere Deo. Quare iustitia, quæ in illis laudatur, à gratuita Dei indulgentia pendet, quæ sit ut quod reliquum est in ipsis iniustitie non imputet. Attende impostoris verba. Vult in ipsis iustis aliquam adhuc iniustitiam manere. Hæc iniustitia est ipsa legis transgressio apud Calvinum, quia videlicet ex eius sententia quodlibet vel minimum peccatum est vera legis transgressio, & legem nemo potest seruire. Rursum dicit eos censer iustos quia iustitie addicti erant, & Dei timor in illis regnabat. Iustus quippe iuxta Calvinum est, qui studium bene agendi cum aliquo Dei timore non deposuit, tamen hoc eius studium boni desiderij effectum non sortiatur. id est, qui nondum in profundo positus contemnit: ut ad Rom. cap. 7. aliisque variis in locis apertè eum docere docebimus. Quare & quum hîc dicit, *pium iustorum studium longè à perfectione distare*, perfectionis vocabulo ipsam iusti operis executionem intelligit. Sed maluit hîc hypocritam agere propter præsentis loci euentiam, quàm impiam suam sententiam loco alieno proferre.

Iustus in
sensu Cal-
vini qui.
Rom. 7.
vers. 19.

Beza Cal-
vini hypo-
crisim de-
rexit.
Rom. 4.
1. Cor. 4.

Galat. 2.

Psal. 143.

Sed Theodorus Beza magistri sui mentem (quem doctissimum interpretem semper vocat) optimè tenens, omni deposita latua, alias hoc loco Scripturas opponit, quæ iustitiam operum damnare videntur, ut illud: *Abraham si ex operibus iustificatus est, gloriam apud homines habet, non apud Deum.* Item illud: *Nullius mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* Rursum illud: *Si ex lege iustitia, ergo gratis Christus mortuus est.* Quæ omnia suis locis exposuimus, & contra iustitiam operum in fide nihil facere ostendimus. Opponit & illud: *Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Cui loco breuiter responderi potest: Si nemo coram Deo iustificabitur, ergo nec per suam nec per alienam iustitiam ipsi imputatam, nec per opera, nec per fidem aliquis iustificabitur, ac per hoc non operum tantum, sed & fidei iustitiam, ipsamque imputatiuam, hic locus excludet. Si autem fidei iustitia his verbis non excluditur, profectò nec operum fidei iustitia excludetur: quum eadem sit ratio radicis & fructuum, Scriptura quoque non secus bonis operibus quàm fidei iustitiam tribuat. Cæterum quod dicit Propheta Dauid, nec fidei nec operum iustitiam veram excludit. Illud tantum docet, in Dei iudicio, qui omni profus peccato caret, neminem mortaliū qui peccatores omnes sunt vel fuerunt, pro iusto haberi posse, si iuxta iudicium & mensuram iustitiæ diuinæ in examen

voco

voceatur. *Aperta sententia est* (ait Augustinus) *de superiori* In lib. de
versu illustrius declarata. Non intres (inquit) *in iudiciū cum* perfect.
seruo tuo; hoc est enim: Noli me iudicare secundum te, qui es si- iustit.
ne peccato. Et quod ait, Non iustificabitur, ad illam iustitiam
resulit, qua in hac vita non est. Hæc ille. Eodem modo expli-
 cat lib. 2. cap. 19. de pecc. mer. & remiss. & de nat. & grat. c. 60.
 Vide quoque Bernardum serm. 5. de verbis Esaiæ; qui & ipsos
 Angelos hoc versu Prophetam complecti scribit. Illi enim
 iusti sunt, sed ex Deo, non coram Deo; & Dei munere, non
 in Dei comparatione; qui sic iustus est vt ipsa simul iustitia
 sit, nec vllum admixtum peccatum habeat. Comparationem *Vide Hie-*
 igitur statuimus non in sensu Pelagiano, quasi omni prorsus *ronymū in*
 peccato homo careat, & solū secundū minus à Dei iu- *Hieremia*
 stitia differat, sed ita imperfectam, vt etiam in scientia Dei *cap. 31.*
 & verè imperfecta sit.

28. *Aue gratia plena, Dominus tecum, &c.*

VERBA hæc & verborum in Ecclesia Catholica vsū cor-
 rumpunt & exagitant heretici. Negant vocabulū Lucæ
lux ἁπλοῦν significare, *Gratia plena*, sed, vt Calvinus vult,
gratiam consecuta; vt Beza vertit, *gratis dilecta*; vt Erasmus
 peruertit, *gratiosa seu pulchra*; vt Castalio transtulit, *accepta*.
 Cæterum verbum *ἁπλοῦν*, vnde hoc participium passiuum
 deriuatur, significat propriè, *gratia replere*, vt Chrysostomus
 Græcus docet in comment. ad Ephes. cap. 1. homil. 2. vbi Pau-
 lus eodem verbo vsus dicit. quòd *Deus nos in Christo ἁπλοῦν*,
 gratia repleuit, seu variis gratiæ donis sibi gratos effecit, quæ
 ibi multa cōmemorat Chrysostomus. Eodem quoque in lo-
 co verba Christianorum, quibus diabolo renunciant & cæle-
 stia laudant, vocat Chrysostomus *ἁπλοῦν lux ἁπλοῦν*, *verba*
gratia plena. Vocatur autem ab Angelo gratia plena, tum
 propter futuram filij Dei conceptionem & partum, vt expo-
 nit Ambros. lib. 1. cap. 2. in Lucam, Hierony. in epist. ad Princi-
 piam tom. 5. Athanasius in Euangel. de sanctis. Deipara, &
 August. homil. 44. ex hom. 50. tum etiam quia iam ante hanc
 Angeli vocem (quæ non erat operatoria, sed partim indicati-
 ua, partim, vt iam dictum est, prænunciatiua) & post ipsum
 partum semper erat omnibus virtutibus plena, nullius peccati
 rea. Sic plenam gratia fuisse docet August. serm. 9. de temp.
 & de sancta virginit. cap. 4. & D. Bernardus homilia 3. super
 Missus est. Idque omnino tum ita fieri oportuisse, quia ad
 finem

*B. Virgo
 cur gratia
 plena.*

finem excellentissimum ordinata; tum sic fuisse, quia principio gratiæ maximè erat propinqua; scitè probat S. Thom., par. q. 27. artic. 4. & 5. Cætera circa hunc locum, & de huius salutationis Angelicæ recitatione quotidiana, contra hæreticorum cavilla vide in Prompt. Cathol. in festo Annuntiationis beatissimæ virginis.

*Infulsum
Caluini
argument.
contra in-
uocat. B.
Virg.*

Cavillationes tamen Caluini ad hunc locum positæ breuiter diluendæ sunt. Contra inuocationem huius beatissimæ virginis, sic disputat: *Cùm rota Maria excellentia sit mera Dei liberalitas, plus quàm præposterè faciunt qui ab ea petendum docent, quod aliunde nobiscum habet.* Argumenti absurditas ex simili apparebit. Tota diuitum in hoc mundo abundantia & copia mera est Dei liberalitas: ergo plus quàm præposterè faciunt qui à diuitibus subsidia temporalia petunt, quæ illi aliunde nobiscum habent: id est, quæ illi à Deo accipiunt haud secus quàm nos.

Aliud.

Contra huius salutationis Angelicæ vsûm & recitationem quotidianam ita disputat. *Nimis crassa inscitia Papista salutationem hanc quasi magico exorcismo in preculam verterunt.* Responde, salutationem Angelicam esse ex natura sua orationem laudatoriam, vt docet Athanasius in oratione in Euang. de sanctis. Deipara, & hac ex parte gratiarum esse actionem, sicut tam multi Psalmi sunt; esse quoque per modum insinuationis precationem, sicut illa verba Ioan. 11. *Ecce Domine, quem amas, infirmatur,* vt docet August. tract. 49. in Ioan. Addit Caluinus. *Atque eo prorupit vesania, vt concionatoribus fas non sit Spiritus gratiam pro suggestu petere nisi per suum Ave Maria.* Videre stupidum Caluini argumentum. Concionatores solent hoc facere, ergo non est illis aliter facere. Nec aliqua lex cogit eos hoc facere, sed pia consuetudo; nec illa consuetudo alios modos aut alias precationes excludit, quibus Spiritus sancti gratia petitur, sed inter alias hæc vna est, eaque tanto illo tempore aptior quanto & breuior, & propter beatissimæ virginis excellentiam, cuius intercessio expetitur, efficacior est.

Aliud.

Disputat adhuc Caluinus & dicit. *Atqui præterquam quòd sola gratulatio hic habetur, temere sibi alienum officium usurpant, quod Deus non nisi Angelo iniunxit. Bis autem stulta amulatio quòd non nisi angelentem salutant.* Ad singula tria responde. Ad primum: si esset sola gratulatio, piè tamen hoc solo nomine vsurpari. Præter enim illa dicimus aut repetimus, quibus de Sanctis atque amicis Dei erga ipsos beneficia gratulamur. Quanquàm ista gratulatio beneficium Dei spectat non soli B. virgini, sed toti humani

Alia tria.

Ad primum: si esset sola gratulatio, piè tamen hoc solo nomine vsurpari. Præter enim illa dicimus aut repetimus, quibus de Sanctis atque amicis Dei erga ipsos beneficia gratulamur. Quanquàm ista gratulatio beneficium Dei spectat non soli B. virgini, sed toti humani

humano generi collatum. Ideo enim adiicitur, *Et benedictus fructus ventris tui*. Deinde non est sola gratulatio, sed est pro maximo beneficio incarnationis Dominicæ gratiarum actio, pariterque precatio, ut iam dictum est. Ad 1. resp. alienum officium hic non usurpari; primum, quia etsi soli Angelo hoc Deus iniunxit, tamen ne eadem verba ab aliis repeterentur non prohibuit: secundò, quia quod Deus Angelo iniunxit, hoc nemo nunc facit, id est, nemo futurum virgini partum annunciat; sed ut illud proœmium Angelicum perpetuò verum est, sic perpetuò à piis affirmari potest. Tertio, quia etsi solis Angelis iniunctum videtur ut Christo recenter nato cantarent, *Gloria in excelsis Deo*, &c. tamen eadem verba à piis rectè usurpari nec ipse Calvinus negauerit. Postremum quod dicit, infidelitatis Calvinianæ argumentum est, qui Sanctos in cælo regnantes pro mortuis habet, & mortuos vocare solet. Si enim apud Deum Sanctos viuere Calvinus credit, facile intelligeret illos nobis non esse semper absentes, sed quando piè inuocantur, præsentissimos, sicut Paulus *corpore absens, spiritu præsens erat* in excommunicando Corinthio fornicario, & Elizeus *spiritu præsens erat* quum seruus eius Giezi munera acciperet à Naaman Syro: nisi fortè dicant hæretici ad puniendos malos Sanctorum spiritus adesse, & ad iuuandos pios adesse non posse.

2.

3.

1. Cor. 4.

4. Reg. 5.

34. *Quomodo fiet mihi istud? quoniam virum non cognosco.*

Beatissimam Virginem virginitatis votum ante Angeli salutationem iam dudum vouisse hæc verba cõfirmant: quod his verbis ostendit S. Augustinus. *Virginem ante Deo dedicatam indicant verba quæ sibi fœtum annunciãti Angelo Maria reddidit: Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco: quod profecto non diceret, nisi Deo virginem se antè vouisset.* Hæc ille. Idem docet Greg. Nyss. in serm. de Natiuit. Domini. Nempe prorsus ineptè & impertinenter hanc difficultatem proposuisset, si ad futurum respexisset; id est, quòd virum nunquam esset cognitura: maximè dicente Angelo, *Ecce concipies in utero*, & non dicente, *Ecce concepisti in utero.* Idem alij Patres ex hoc loco colligunt. Recalcitrat tamen Calvinus & ait, *Quòd ex eius verbis suspicari sunt quidam perpetua virginitatis conceptum habuisse votum, nimis insipidum est, imò prorsus absurdum. Perfide enim passa fuisset se tres.*

Votum B.

Virginu.

1. lib. de S.

virginit.

cap. 4.

Calvinus

contra Pa-

Y

marito collocari, sanctumque coniugij fœdus non sine Dei ludibrio spreisset. Nec ipsi Papiste permittunt uxori continentiam vouere suo arbitrio. Deinde puerile commentum est, monachismum fingere inter Iudæos. Hæc ille. Sed ad hoc totum argumentum variè olim responderunt Patres, quos omnes contemnit Calvinus vt homines absurdos & pueriles. Nullum inter Iudæos fingunt Patres monachismum, nec B. Virgo ex more Iudæorum cōtinentiam vouit, sed ex singulari sua pietate ac puritate hoc fecit, nesciens se Dei matrem futuram, sed ex puro Dei amore pura eius sponsa fieri desiderans. Totum hoc pulchre docet S. August. *Quia (inquit) virginittatis votum Israëlitarum mores adhuc recusabant, desponsata est viro iusto, non violenter ablaturo, sed potius contra violentos custodituro quod illa iam vouerat. Poterat quidem & iuberi virgo permanere, in qua Dei filius formam serui congruenti miraculo acciperet, sed exemplo sanctis futura virginibus virginittatem Deo dicauit, quum adhuc quid esset conceptura nesciret.* Desponsata igitur B. Virgo, & tamen continentiam vouens, nec ipsi coniugio nec viro suo iniuriam fecit, vt colligit Calvinus. Non viro, quia illo planè conscio & consentiente hoc fecit, qui illam non nisi ad virginittatis custodiam accepit. Non ipsi coniugio, quia ad essentiam cōiugij non copula carnalis (vt putare videtur Calvinus) sed obligatio mutua pertinet. Ideoque coniuges esse non desinunt qui ex mutuo consensu à copula carnali siue ad tempus (vt Paulus hortatur) siue in perpetuum abstinent: de quo lege August. lib. i. cap. ii. de nupt. & concupisc. Deinde si fœdus coniugij violauit B. Virgo vouens continentiam, vt Calvinus ait, debuit secundum eam etiam post filij Dei partum viro copulari. Atqui hoc ipse Calvinus non admittit, qui eius perpetuam virginittatem asserit. Videre ergo debuit, quòd sicuti conscio & consentiente viro perpetua virgo fuit de facto, sic eodem conscio & consentiente hanc perpetuam virginittatem vouit, sicuti eius ad Angelum verba manifestè conuincunt. Quid ergo ad hæc verba Calvinus? *Soluendum (inquit) est obiectum illud quòd virgo in futurum tempus respiciat, ideoque significet nullam sibi fore cohabitationem cum viro. Hæc verò coniectura & probabilis est & simplex, quòd rei magnitudo vel potius maiestas virginem perculerit, vt sensus omnes admiratione ligatos haberet ac constrictos. Quum audit nasciturum esse Dei filium, aliquid non vulgare concipit: atque hæc ratio est cur coitum virilem excludat. Hinc attonita exclamat, Quomodo erit istud? Hæc Calvinus*

x. Cor. 7.

Calvinus
ex seipso
refutatur

Caluini (vt vocat) coniectura aliquid probabile sonaret, si tantummodo dixisset, *Quomodo mihi fiet istud?* Hæc enim admirantis vox est, & ad magnitudinem futuri partus referri potest; quem quia diuinum fore audiebat, merito interrogare potuit quomodo illa creatura simplex & vulgaris Dei filium & in domo Iacob regnaturū parere posset. Nunc autem non hoc tantum dicit, *Quomodo mihi fiet istud?* neque ibi terminatur interrogatio, sed in causa admirationis quam subnectit. Addit enim suæ admirationis causam, *Quoniam virū non cognosco.* Nō dicit, Quia pauperi & vulgari viro despōsata sum, quasi quæ tam nobile partū generare se posse admiraretur; sed dicit, Quia viro non sum copulanda, nec viri coitū expertura. Quomodo igitur cōcipiam & pariam? Et ad hanc quæstionem responderet Angelus, ostendens quod loco virilis seminis *superueniet in eam & illabatur Spiritus S. & loco virilis amplexus obumbrabit & complexabitur illam virtus altissimi: vt sit propterea de sua virginitate secura; cui soli meruebat purissima virgo, audita partus mentione, & conseruandæ virginitatis studio hanc quæstionem proposuit, quasi quæ nec propter filij Dei partum futurū, virginitatis suæ propositum violare libenter voluerit. Assensum itaque suum cohibuit ac suspendit, donec de eius conseruatione aliquid certum haberet. Quam quidem virginitatē suam vbi ex Angelo integram sibi mansuram intellexisset, quia viri officium Spiritus S. & virtus altissimi suppleret, ipsoque Elizabethæ sterilis & vetulæ exemplo proposito, etiam virginem parere posse intelligeret, confestim absque ylla alia difficultate assensum suum præbuit, dicens: *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Non ergo magnitudo partus aut ipsius magnitudinis admiratio ratio est, cur coitum virilem excludat, vt Caluinus comminiscitur, ne sanctæ virginitatis propositum in purissima virgine fateretur; sed partus ipse futurus, quem sine coitu virili fieri posse necdū intellexerat, ratio fuit cur coitum virilem à se remoueat, dicens, *Quoniam virū non cognosco, id est, viruri non sum cognitura,* vt Beza hoc loco vertit. Nuptura igitur erat sine proposito consummandi matrimonij. Sic efficaciter & necessario probat hic locus votum virginitatis à B. Virgine conceptum firmiterque decretum fuisse, antequā eam Angelus salutarer; & conuincuntur impij hæretici, qui huiusmodi votum à nemine emitti posse aut debere dogmatizant.*

Beza Caluinum hoc loco se sequi profitetur, quem & optimum suum parentem, & præstantissimum theologum vocat, & reycitur.

Caluini
coniectura
ex textu
refellitur.

Purissima
virg de
cōseruanda
sua virgi-
nit. anxie-
tas.

Alia Beza
corruptela

hunc esse sensum ait: *Quandoquidem in eo quod polliceris, nullus locus est vulgari & consueta matrimonij coniunctioni, age, qua tandem ratione fiet quod narras?* Fingit ergo Beza B. virginem de noua partus ratione inquirere, eo quod in tam excellenti partu, vulgari & consueta matrimonij coniunctioni locus non sit. Atqui nec hic sensus Caluini commento parum conformis, verbis B. Virginis quadrare potest. Non enim quarit nouam partus rationem, sed omnem à se futurum partum excludit. Non dicit, quomodo sine viri copula pariam? quæ est consueta matrimonij coniunctio: sed dicit, quomodo concipiam in utero, & pariam filium? quia viri copulam non sum expertura. Notandum quod dicit virgo, *Quomodo fiet istud* id est, res ipsa quam narras, partus quæ mihi annuncias. Non dicit, *Quomodo fiet tale, talis partus, aut tantæ prolis conceptus?* Dicit τὸτο non τοῦτο. Simpliciter de partu interrogat, sicut causa interrogationis subiuncta demonstrat, *Quia viri non sum cognitura*: id est, quia ab omni partu sum aliena. Nam B. virginis de aliquo alio partus genere quàm de virili & consueto adhuc cogitasse, inanis planè & futilis coniectura est. Deinde si de nouo partus genere præter virilem & consuetum interrogaret, non fuisset opus addere, *Quia virum non cognosco*. Nihil enim hoc ad rem faceret. Siue enim virum cognitura fuerat, siue nõ, nouus ille partus præter viri commercium, locum habere potuisset. Ita planè B. Virginis quæstionem, dum verum eius & germanum sensum peruertat hæretici, futilem & absurdam & impertinentem sensum habere conuertunt. Quam etiã quæstionis absurditatem inuere vult Caluinus, dum ait virginem ita percussam & ætonitam fuisse, et sensus suos omnes admiratione ligatos & constrictos habere. Vult ergo illam quasi vix sui compotem sine sensu & iudicio quæstionem propoluisse. Hæc est Caluini impietas, quam seculo libenter imitari profiteretur Beza. Talem enim certè quæstionis sensum excogitarunt, qui nihil ad rem præsentem faciens, minimèque coherens, verè sine sensu prolata videatur. Cæterum beatissimæ virgo absque vlla sensuum constrictione, prudenter & sensatè interrogauit, cui propterea Angelus grauitè & diuinè respondit, non ita responsurus, si illam sine sensu & iudicio aliquid interrogare perspexisset.

B. Virginis quæstionem quam indignè trahant hæretici.

Humilitas B. Virginis quæ.

48. *Respexit humilitatem ancillæ suæ.*

A Criter hoc loco contendunt hæretici, humilitatem non pro virtute animi & submissione in B. Virgine, sed pro

pro vili & abiecta conditione in paupere & ignobili puella accipi. *Humilitas hic* (ait Caluinus) *non submissionem vel modestiam vel animi habitum significat, ut stultè putarunt indocti & barbari homines, sed tantundem valet ac vilis abiectaque conditio, quatenus excellentie opponitur, quod ex Græca voce liquet.* Caluino applaudens Beza, eandem canticenam canit: *Significat ταπεινότης humilitatem, id est, vilem & abiectam conditionem, qualis est nimirum vilium seruulorum. Itaque inepti sunt qui modestiam ceterasque Mariæ virtutes hoc loco predicant, quasi ταπεινότης illud sit quod Græci ταπεινοφροσύνη vocant: quasi denique Mariæ vlla sua merita, ac non potius infinitam Dei misericordiam collaudet.* Moxque Theophylacti in hunc locum verba ab Erasmo notata repetit, quibus ait virginem non propter suam virtutem beatam se dicendam esse, profiteri, sed quia fecit illi magna Deus: addens Roma hunc commentarium impressum fuisse, ut præposteri Mariæ cultores intelligant sanis hominibus nunquam placuisse has præposteras Mariæ laudes. Erasmo subscribit Cornelius Iansenius, & Didacus Stella: qui verbum ταπεινότης pro virtute humilitatis apud Græcos nunquam accipi affirmant.

Sed erravit ille errans-mus Erasmus, aliòsque in errorem abduxit. Nam in hoc ipso cantico ubi dicit virgo, *Exaltauit humiles, & exaltauit eos ταπεινούς*, eodem verbo vitur: & opponuntur humiles *superbis mente cordis sui*, & pauperes spiritu significat, ut ipsemet Beza annotauit. *Quum* Christus in Evangelio dicit Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde*, vox Græca est, ταπεινὸς τῆ καρδίας. *Quum* idem dicit, *Omnis qui se humiliat, exaltabitur*, vox Græca est, ὅστις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, Matth. 23. & ὁ ταπεινῶν Luc. 14. & 18. Rursum quum Christus dicit, *Qui nō se humiliauerit sicut vnus ex paruulis istis*, vox Græca est, ταπεινώσῃ, Matth. 23. Lucas quoque Act. 8. citans Esaiæ verba de Christo, *In humilitate iudicium eius sublatum est, & non aperuit os suum*, vitur verbo ταπεινότης. Iacobi cap. 4. & 1. Petr. 5. *Superbis resistit, & humilibus dat gratiam*, est verbum τοῖς ταπεινοῖς. Item Iacobi eodem cap. *Humiliamini in conspectu Domini*, vox Græca est, ταπεινώθητε. Sed & apud Paulum, quem humilitatis virtutem non nisi vocabulo τῆς ταπεινοφροσύνης exprimere Iansenius affirmat, huius apud Lucam dictionis ταπεινότης coniugatum pro virtute humilitatis accipitur. Rom. 12. *Non altum sapientes, sed humilibus consentientes*, τοῖς ταπεινοῖς συναπαγομένοι. 2. Cor. 7. *Qui consolatur humiles, consolatus est & nos: ὁ παρακαλῶν τοῖς ταπεινοῖς.*

Probat
humilitat
B. Virgin
nis quod
vera vir
tu essit.

In Com.
Concord.
Euang.

Iam ad Philip. 2. de Christo, *Humiliauit semetipsum factus obediens, &c.* *ἠρανεῖν ἑωσὸν θάνατον*. Temeritatem igitur & ignorantiam Erasmi alij interpretes temere sequuti fuerunt. Nec barbari aut indocti sunt (vt Calvinus garric) qui virtutem humilitatis hoc loco exponunt, quasi vox Græca id non permittat, sed certè inconsiderati sunt qui virtutem humilitatis hic accipi posse negant; quum tamen multis in locis in Græco Matthæo, Luca, Paulo, Iacobo, Petro, illa vox aut eius coniugatum eandem virtutem significat. Loquitur igitur B. Virgo non vt paupercula, aut contemptibilis aliqua puella, sicut Lutherus primus nugatus est in Postilla huius Euangelij, aliòsque nugari fecit; sed vt pia & humilis virgo, Deo gratias agens, quòd quum tam parua in oculis suis esset, ad tantam dignitatem Deus illam exaltauit. Sic Lia vxor Iacob mulier diues & locuples, quum prole à Deo donata esset, gratias Deo egit dicens: *Vidit Dominus humilitatem meam*. Prius enim à viro suo contempta videbatur. Sic ipse Dauid Rex. *Vide humilitatem meam & laborem meum*. Et iterum. *Respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam*.

Gen. 29.

Psal. 44.

Matth 23.

Sunt quippe labor & necessitates cum humilitatis virtute in piorum animis coniunctæ. Hanc B. Virginis humilitatem quæ se omni honore indignâ reputabat, respexit Deus: *exultans humilem*, vt in Euangelio promittit Christus, & in hoc ipso cantico B. Virgo reperit. Qua in re non suam virtutem, sed Dei erga se beneficia prædicat. Non quòd humilis fuerit, gloriatur; sed quòd humilem & demissum animum suum Deus respexerit, gratias agit, *exultans in Deo saluari suo*. Et sic verum est quòd Theophylactus dicit, quòd non propter suam virtutem beatam se dicendam esse virgo prædixit; sed quia fecit illi magna Deus. Magna quippe fuit & valde magna huius humilis virginis tanta exaltatio. Quare humilitatem pro vera animi virtute in hac beatiss. virgine hoc loco exponunt Patres. Imprimis Origenes homil. 8. in Lucam: August. serm. 2. de assumpt. B. virginis: Beda in hunc locum: Bernardus homil. 1. super, Missus est, & homil. 1. de laudibus virg. Rupertus lib. 1. in Cant. Denique omnes illi Patres, qui Mariam Euæ, obedientem inobedienti, humilem superbæ opponunt, vt Irenæus lib. 5. Tertull. in lib. de carne Christi. Augustinus serm. 18. de Sanctis. Hieron. epist. 22. ad Eustoch.

Patres contra Calu-
7. 1477.

Qui humilitatem pro vili & abiecta conditione accipiunt, planè extra rem philosophantur. Nulla enim Scriptura docet Deum talem conditione quatenus talem respicere, sed animi abiecti

abiectionem virtutem. *Beati pauperes spiritu. Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & trementem sermones meos? Reuelasti ea paruulis.* Tametsi plerique Apostoli piscatores erant, non tamen pauperes & abiectionis fuerunt. Matthæus diues & pecuniosus, Philippus & Bartholomæus nobiles viri fuerunt. Nec paupertatem nec diuitias in honorum suorum distributione Deus respicit, sed *humilibus dat gratiam, superbis resistit.*

Matth. 5.

Esai. 61.

Matth. 23.

Iac. 4.

74. *Vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris.*

Quum hic locus ad necessitatem bonorum operum, quæ omnibus in Christum credentibus incumbit, perspicue demonstrandam plurimum valeat, dupliciter illum hæretici corrumunt atque deprauant. Primum illud, *sine timore*, exponunt de certitudine gratiæ, quam fingunt; & animi tranquillitate ac securitate, quam iam in Christo reconciliati concipiunt: ut timor anxietatem & ægitudinem animi seu dubitationem de salute, & de propitio erga nos Deo hoc loco significet, quia cum hac dubitatione, & sine certa fiducia salutis, Deo libere & hilariter seruire non possumus. Deinde, *seruire Deo in sanctitate & iustitia*, ad animi gratitudinem referunt, quæ deceat filios Dei, non ad necessariam obedientiam, qua ad vitam æternam perueniatur. Sic Calvinus & Beza hunc locum peruertunt, totumque Scripturæ sensum inuertunt. Caluini verba sunt. *Quod dicit, ut sine timore seruiamus, significat non posse nisi tranquillis animis ritè Deum colere. Quum igitur Deus homines sibi in Christo reconciliet, quum eiusdem presidio ipsos tueatur, ut securi sint ab omni metu, quum eorum salutem in eius manuum & custodiam deposuerit, merito Zacharias nos eius gratia predicat à metu liberari.* Sic & Beza: *Significat hoc loco timor futuri mali ægitudinem, qua pugnat ex diametro cum fiducia illa filiorum Dei, qui fide iustificati pacem habent. Seruire omnibus diebus Deo in sanctitate & iustitia, exponit Calvinus hoc modo: Quum sibi in perpetuum homines Deus adoptet, non debet caduca vel exigui temporis eorum esse gratitudo. Et paulò antè: Sicut efficiens (inquit) causa salutis nostræ gratuita Dei bonitas fuit, ita finalis est, ut homines piè sanctèque viuendo nomen eius glorificent. Callida hæc & impia est textus Evangelici corruptio, ad statuendam*

Operum bonorum necessitas defenditur

In Harmonia.

In Annot. in hunc locum.

hæreticorum fiduciam, & ad tollendam obedientiæ mandatorum necessitatem. De quo timore loquatur Zacharias, ex verbis eius adiunctis aduertendum est. *Vt seruiamus* (inquit) *sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati.* Hæc verba & horum tractationem penitus omisit Calvinus, vt facilius fucum lectori faceret. Nec illa etiam tractauit Beza. Isti autem inimici è quorum manu ac potestate liberati, seruius Deo absque timore, sunt ipse Satanus eiusque copix, vt in superiori versiculo, *Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos,* Calvinus ipse exposuit. Seruire igitur sine timore, hoc loco nihil aliud significare potest, quam non timere amplius diabolum aut copias eius, & non timere penam quam ille reprobis infert, non timere insidias quas ille struit. Cum illo enim perpetua nobis pugna est. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates tenebrarum harum.* Ille est aduersarius cum quo consentiendum est, dum adhuc in via sumus, ne trahat nos ad iudicem: qui semper circuit sicut leo rugiens, querens quem deuoret. Hunc timere amplius non debemus, sed contempnere, ei que resistere: iuxta illud Iacobi, *Resistite diabolo, & fugiet à vobis.* Christus enim dedit se nobis, natus est nobis, passus est pro nobis, vicit diabolum tentantem, vicit moriendo, vt per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est, diabolum, & liberaret eos qui timore mortis (id est, timentes semper quid de anima fieret post mortem) per totam vitam obnoxij erant seruituti. Ab hoc timore mortis, & ab hac seruitute diaboli liberauit suos Christus, vt ab hoc timore seruii, & ab hac seruitute diaboli & peccati, liberati, ita demum seruirent Deo in iustitia & sanctitate, &c. Hoc paucioribus verbis dixit Paulus. *Liberati à peccato serui facti estis iustitiæ.* Non agitur hinc de pace aut tranquillitate, sed de puritate & libertate conscientix. Christus dedit se nobis vt primum omnem timorem seruilem, seu spiritum seruitutis in timore, qui status erat filiorum veteris testamenti, excuremus, nec diabolum, nec mortem, nec peccati iugum aut duram consuetudinem timentes; deinde veritate omni sublata, & de manu inimicorum illorum liberati, ita demum spiritum adoptionis filiorum Dei acciperemus, *seruientes iustitiæ,* vt Paulus loquitur; siue *seruientes Deo in iustitia & sanctitate,* vt hinc Zacharias loquitur. Porro hoc ipsum seruire Deo in iustitia & sanctitate, non est (vt Calvinus fraudulenter scribit) *causa finalis salutis nostræ,* sed est causa finalis redemptionis.

Ars Caluini.

Seruire Deo sine timore quid. Ephes. 6.

Matth. 5.

1. Pet. 5.

Iac. 4.

Heb. 2.

Rom. 6. Conscientia puritatem in securitatem vertit. Caluini.

demptionis per Christum factæ, & vna causa efficiens salutis nostræ, quatenus vitam æternam significat. Christus enim dedit se nobis, vt hîc Zacharias loquitur, vel, vt Paulus plenius Tit. 3. scribit, *Dedit semetipsum pro nobis vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Hic est finis proximus passionis Christi, vt liberaret ab iniquitate & à manu inimicorum nostrorum, & sic mundaret sibi populum acceptabilem, &c. id est, sua gratia nouum spiritum conferret, nouam charitatem diffunderet in cordibus nostris, quo spiritu gratiæ accepto & qua charitate in corde diffusa, seruiremus Deo in sanctitate & iustitia. Christi passionis hæc finalis causa fuit, non autem salutis nostræ. Salutis quippe nostræ, siue vt saluemur, Deo quæ in æternum fruamur, primaria quidem efficiens causa est gratia Dei bonitas, meritoria Christi passio, instrumentalis causa, quæ ad efficientem reducit, est ipsa iustitia & sanctitas qua seruimus Deo omnibus diebus nostris. Per hanc enim Dei seruitutem, siue per obedientiam mandatorum Dei, in qua & secundum quam seruimus Deo, quasi per viam necessariam & à Deo præscriptam, peruenimus ad vitam æternam, iuxta clarissima Christi verba: *Si vis ad vitam ingredi, serua Mat. 19. mandata.* Seruimus igitur Deo non solum per modum gratitudinis, ne simus filij ingrati; nec tantum per modum liberalitatis, quasi cultu spontaneo Deum colentes; nec denique ob illum tantum finem vt Deus glorificetur, quæ omnia hîc Calvinus ponit vt aliquid pro pietate dicere videatur; sed præterea per modum necessariæ obedientiæ: necessariæ dico, tum quia sine ea ad vitam æternam non ingrediemur, tum quia hîc finis est & proprius effectus passionis Dominicæ, siue causa præcipua cur dedit se nobis Christus, vt hîc Zacharias loquitur, & Paulus expressius docuit. Tenemus iâ quàm impiè & fraudulenter totum hunc textus Euangelici sensum Calvinus deprauauit. Notandum quoque verbum seruire hoc loco, apud Lucam esse λατρεύειν; quo vocabulo cultus patriæ Deo proprius notatur. Vt hinc intelligamus vitæ sanctitatem atque iustitiam proprium esse Dei cultum, quem Deo debemus præcipuè & necessariò: ideòque bonis operibus, non sola fide, Deum propriè atque imprimis coli.

77. *Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum.*

Hunc sibi locum valde propitium & opportunum existit. Hinc Calvini, ex quo imputationem suam iustitiam fabricaret. *Precipuum* (inquit) *Euangelij caput nunc attingit Zacharias, dum scientiam salutis in remissione peccatorum positam esse docet. Nam quum nascamur omnes filij ira, sequitur natura damnatos esse ac perditos. Hac porro damnationis causa, quod iniustitia rei sumus. Quare non aliud effugienda mortis remedium est, nisi ut nos sibi Deus reconciliet, peccata nobis non imputando. Hac haecenus omnia vera sunt, si per illam non imputationem peccatorum, veram & non imputationem remissionem significat, ut verè tollatur peccatum ab illis qui Deo reconciliantur, facti noua creatura in Christo, ut Scripturae nos docent. Nunc autem venenum aspergit suum. Atque hanc unicam coram Deo iustitiam restare, ex Zachariae verbis colligere promptum est. Hoc est eius pestiferum venenum. Salus nostra per Christum est in remissione peccatorum: ergo illa est unica iustitia nostra coram Deo. Tam insulsa consequentia vide quot impietates doceat: *Spe salui facti sumus*. Ergo unica iustitia nostra coram Deo spes est. *Qui facit iustitiam, iustus est*: Ergo unica iustitia nostra coram Deo in bonis operibus restat. Rursum: *Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris quod Deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris*: Ergo unica salus & iustitia nostra coram Deo est, credere hunc articulum de resurrectione Christi. Iam verò alia Scriptura dicit: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit*: Ergo nunc fides cum baptismo est unica iustitia nostra coram Deo. Et quam multae Scripturae profertur possunt, quae variis partialibus causis salutem nostram tribuunt, quae non propterea unicae causae sunt, solae, & integrae, sed ex aliqua parte salutem conferunt! Perpetuum hoc haereticis est, ut ex vna veritate aliam destruant, & ex parte totum inferant. Sed hanc consequentiam ex verbis Zachariae colligere se posse Calvinus ait. Audiamus quomodo, & quare ratione? *Vnde enim salus, nisi ex iustitia?* Trāseat haec propositio, quia reuera nulla salus est sine iustitia, & vnde saluamur, inde quoque iustificamur. Sequitur. *Quod si filij Dei aliam cognoscere salutem quam ex remissione peccatorum fas non est, sequitur non alibi quarendam esse iustitiam. Iam haec propositio minot falsa est. Falsum, inquam, est non aliam esse cognoscendam salutem**

Ephes. 2.
& Gal. 5.
Remissio
peccatorum
non est unica
& tota
iustitia nostra
coram
Deo.
Rom. 3.
1. Ioan. 1.
Rom. 10.

Mar. 16.

Haereticorum perpetuus dolus malus.

salutem quam ex remissione peccatorum, & probare ac concludere Calvinus hoc debuit, quod nunc pro medio & argumento ponit. Dicit quidem Zacharias *scientiam salutis esse ex remissione peccatorum*: sed non dicit ex sola illa esse, vel non aliam esse salutem quam ex remissione peccatorum. Vastè igitur & fallaciter Calvinus pro argumento ponit, & pro vero & certo subsumit, quod ille sibi probandum & concludendum accepit. Deinde si ex sola remissione peccatorum est salus, ut hic vult Calvinus, ergo nec ex fide est salus. Fides enim non est ipsa remissio peccatorum, sed via ad illam, sicuti spes, pœnitentia, charitas est. Ita rursus suis placitis repugnat Calvinus, & nescit quid affirmat.

Calvinus
ex suo pla-
citu refu-
tatur.

Iam verò ex ipsis verbis Zachariæ planè contrariū apparet. Apparet, inquam, nō in sola remissione peccatorū esse salutē ac iustitiam nostram per Christum, sed etiam in nouo lumine gratiæ, quo perfusi in nouitate vitæ ambulemus. Addit enim:

Vita noui-
tas una sa-
lutis causā

Visitauit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Christus stella matutina & oriens (substantiuum enim est apud Lucam, *ἀνατολή*, non adiectiuum) visitauit nos ex alto, descendit de cælo homo factus, ut illuminaret omnem hominem venientem in hunc mundum, seu omnes homines in peccati & ignorantiae tenebris antea sedentes; id est, noua luce gratiæ perfunderet, ut ea luce dirigerentur affectus humani, non iam amplius ad iniquitatem & opera tenebrarum, in quibus nullus ordo, nulla pax est, *sed in viam pacis*: id est, in illam sanctam totius vitæ conuersationem quæ pacem adfert, cum Deo, cum proximo, cum sua cuiusque conscientia. De qua alia Scriptura dicit, *Non est pax impijs: & Viam pacis non cognouerunt.* Quis nunc nisi proteruè impius ex verbis Zachariæ colligere potest in sola remissione peccatorum salutem ac iustitiam nostram consistere? Quis nisi proteruè impius negare poterit venisse de cælo Christum, non solum ut nos Deo reconciliaret remittendo peccata per viscera misericordiæ suæ, sed præterea per eadem viscera misericordiæ (vnde ait Zacharias, *In quibus visitauit nos, &c.*) visitasse nos nouo lumine gratiæ, ut ambularemus in præceptis eius, in viam pacis? Proteruè igitur & impiè Calvinus ea infert quæ apud illum statim sequuntur. *Ita iustitia quam superbi homines ex operū meritis constant ac fabricant, nihil aliud est quam iustitia imputatio, dum nos gratis à reatu Deus absoluit.* Proteruè & impiè & cōtra aperta Zachariæ verba infert iustitiā nihil

Esai. 48.
Psal. 13.

nihil aliud esse quàm iustitię imputationem. Quum enim *salus sit ex iustitia* (vt Calvinus iam arguebat) hanc autem salutem Zacharias descripsit *in illuminatione* per Christum facta, vt *dirigerentur pedes nostri in viam pacis*, id est, vt ambularem in via iustitię, & *abnegantes* (vt Paulus explicat) *omnem impietatem, & secularia desideria, iuste, pię, ac sobrie in hoc seculo viuamus*; manifestum est ex verbis Zacharię salutem & iustitiam nostram non esse vllam iustitię imputationem per solam gratuitam à reatu absolutionem, sed esse inhaerentem nobis ex Christi gratia bonorum operum iustitiam, præcedente veterum peccatorum gratuita remissione, veterisque hominis morte ac sepultura, vt Paulus alibi describit.

Tit. 1.

Rom. 6.

Operum
merita.

Quòd verò garrit de superbis hominibus qui ex operum meritis iustitiam conflant ac fabricant, nihil aliud est quàm malè sani cerebri spectum à turbato phantasmate suo confiatum ac fabricatū. Nisi enim veteres Pelagianos designat somnium suum narrat. Operum merita Scriptura perspicue docet, vt suis in locis perspicue demonstrauimus. Sed eadem merita nec sine fide nec sine speciali Christi gratia ponuntur. Ex quibus radicibus profecta veram iustitiam constituunt non qua ex impiis Deo reconciliemur, sed qua iam Deo reconciliati magis iustificemur, vitamq; æternā adipiscamur. Sed nihil absque calumnia & morsu candidum Caluini peritus proferre potest. Addit adhuc aliqua quę dissimulanda non sunt.

Caluini pa
ralogismus
refutatur.

Ad hac notandum est, Zachariam non de extraneis, sed de populo Dei habere sermonem. Vnde sequitur non modo iustitię principium ex peccatorum remissione pendere, sed imputationem (vt ita loquar) iustos coram Deo in finem vsque esse fideles: quia aliter coram eius tribunali consistere nequeunt, nisi quotidie ad gratuitam reconciliationem se conferant. Hęc ille. Primum omnino falsum est Zachariam de populo Dei, qui proprie verè talis est, habere sermonem quum dicit, *Ad dandā scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum*; quum plenum ac manifestum sit de illis eum loqui de quibus statim subiungit, eiusdem diuinę misericordię esse actū prosequens, *Illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent*: quos planè extraneos adhuc fuisse, nec ad populum Dei pertinere posse, nec ipse Calvinus negauerit. Esse autem eiusdem misericordię erga eosdem prosecutionem, vt dixi, verba Zacharię perspicue docent. Dicit Ioannem filium suum præcursum

ante faciem Domini parare vias eius, ad dandam scientiã salu-
tis plebi eius in remissionem peccatorũ eorum, per viscera mise-
ricordiã Dei nostri, in quibus (supple visceribus misericordiã,
id est, in qua eadem misericordia) *visitauit nos oriens ex alto,*
illuminare his qui in tenebris & umbra mortis sedent. Tota
igitur hæc misericordia Dei, quam Zacharias hinc prædicat,
tam quoad remissionem peccatorũ quàm quoad illumina-
tionem gratiã Christi erga illos homines fuit *qui in tenebris*
sedebant, &c. id est, qui Messiam ignorabant, quem Ioannes
prædicauit, & qui in grauibus peccatis erant. Nam & Iudæi
ipsi ad quos Ioannes prædicauit, propter incredulitatem qua
laborabant, & propter peccata enormia quibus abundabant,
erant *populus sedens in tenebris & in umbra mortis,* tametsi
quoad externum fœdus & circumcisionis pactum, populus
Dei erant denominatiuè tantum, vnde & hic dicitur, *plebi eius.*
Erant, inquam, populus Dei secundum carnem tantum, qua-
tenus ex semine Abrahæ secundum carnem; sed quia *nec fi-*
dem Abrahæ sectabantur, nec opera Abrahæ faciebant, nõ erant
verè & propriè populus Dei. Non enim qui ex carne sunt, sed
qui ex fide sunt (ait Apostolus) *ij sunt filij Abrahæ;* & tan-
quam populus Dei, *benedicentur cum fidei Abraham.* Incre-
duli autem Iudæi, ad salutem quod attinet, protus extranei
erant, & sedentes in tenebris atque umbra mortis, non secus
quàm Gentes quæ ignorabant Deum. Quare in causa salutis
& iustificationis coram Deo pares eos facit Paulus Gentibus
quæ ignorabant Deum. Zacharias igitur non agit de populo
Dei verè & propriè dicto, de quo populo hinc disputat Calui-
nus. Agit enim Caluinus de Christianis iam in Christo rege-
neratis & iustificatis, qui non amplius in tenebris sedent, sed
in luce gratiã ambulant; nec in umbra mortis, sed in vita iu-
stitiã. Ad hos Zachariã hinc verba non pertinent. Hic primus
est Caluini error aut certè dolus malus, quo in errore alios
adducit. Totum igitur quod ex hoc principio deducit, peni-
tus concidere necesse est: videlicet imputatiuè esse homines
iustos coram Deo per remissionem peccatorum perpetuam.

Rom 4.
Ioan. 8.

Galat. 3.

Rom. 2.
& 3.Remissio
peccatorum
quomodo
perpetua
iustitia
pars.
Galat. 4.

Deinde est quidem ita vt non solum principium iustitiã ex
remissione peccatorum pendeat, sed & progressus eius, sed nõ
in sensu & iudicio Caluini principium iustitiã ex remissione
huiusmodi peccatorum est, quæ inimicitias inter Deum &
nos ponebant, quæ talia sunt, vt *qui illa agunt, regnum Dei*
possidere nequeant, qualia commemorat Paulus multa, suntq;
lethifera omnia & graua. Ex quorum perpetua remissione si
nostra

nostra constat iustitia, vt hîc Calvinus docet, volens propterea vt ad gratuitam reconciliationem oculos semper coniciamus, nec nisi imputatiuè (id est, propter iustitiam Christi nobis imputatam) iusti sumus, profectò Christiani hominis iustitiam ponit Calvinus cum perpetuis sceleribus & flagitiis coniunctam, quæ perpetuè nobis à Christo remittitur, & sua nobis imputata iustitia obtegantur. Quam quidem esse reuera impiorum horum hominum altè animi infixam sententiam, multis in locis Beza prodidit in suis ad Paulum annotationibus (quod suo loco ostendemus) aperte tamen & rotundè dicere adhuc reformidant, ne vt prolixè Epicurei & insani homines à piis omnibus explodantur. Progressus autem iustitiæ Christianæ est quidem cum remissione peccatorum perpetua coniunctus, propter quam quotidianè dicimus, *Dimitte nobis debita nostra*, sed illorum peccatorum quibus iustorum vita non caret, & cum quibus vera iustitia consistit, de quibus sanctus Ioannes dixit: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas nobis non est.* Et D. Iacobus: *In multis offendimus omnes.* Absit autem vt hi sancti Apostoli aut mentiti fuerint, aut illa grauià peccata semper habuerint, quæ *qui agunt, regnum Dei non possidebunt*, vt ex illorum perpetua remissione, & ex gratuita semper reconciliatione, iusti coram Deo essent. Nec denique propter hæc leuia aut quotidiana peccata imputatiuè iustos esse opus est. Christus ad illa delenda & propter illam imperfectionem iustorum, orationem quotidianam docuit, imputatiuam iustitiam non docuit. Quæ sanè imputatiua iustitia adeò nusquam in Scripturis legitur, adeò noua & barbara vox est, vt ipsemet Calvinus hoc loco, hac voce cum correctione quasiq; petita venia vtatur. Ait enim: *Imputatiuè (vt ita loquar) iustos.* Sanè si Scriptura ita loqueretur, audacter ita loqui Calvinus potuit, nec interiecta parenthesis, locutionem hanc suam à lectore deprecari opus habuit. Sed ipsa prophanæ vocis nouitas quasi suo se foret iudicio seipsam prodidit. De hac quotidiana remissione peccatorum, quæ iustis est necessaria, nec iustitiæ Christianæ contraria, alio in loco latè contra hæreticos disputauimus.

1. Ioan. 2.

Iac. 4.

Imputatiua iustitia vox noua & barbara.

De insufficientione lib. 6. c. 8. & 22.

spiritu
facta
moru
suis de
nit, qu
omnib
bona r
Bona a
dicatu
dum, &
ris est

Dis
poris,
viciofa
in gen
interp
Græca
puris
neplac
homin
Erasmi
Corne
tribui
gimus
(quæ h
honor
lus dic
ad De
charit
nia r
cem C
sed D
lunt. E

IN LVCÆ CAP. II.

14. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis.*

Incarnationis Dominicæ quasi finem & scopum hic cantus Angelicus tribus verbis exprimit. *Incar-natio-nis Domi-nica finis.* Primum est *Dei gloria*, ad quam omnia diriguntur. Secundum est, *pax in terra*, non temporalis, sed spiritualis & fœlicissima, inter homines videlicet & Deum: facta reconciliatione humani generis cum Deo, & illa animorum pace constituta, quam Christus ex mundo abiturus suis dedit, dicens: *Pacem meam do vobis*, &c. Tertium exponit, quibus hæc pax per Christum conferenda sit. Nempe nõ omnibus hominibus, nec credentibus tantum, sed *hominibus bonæ voluntatis*, rectis & simplicibus, quales isti pastores erant. Bona autem voluntas sola ponitur, vnde quis rectus & bonus dicatur, quia voluntas cæteras potentias mouet ad operandum, & principium actuum ac proximum totius boni operis est bona voluntas. *Ioan. 16.*

Displicet hæc Euangelica doctrina hæreticis nostri temporis, idèoque hanc lectionem nostram ab Erasmo admoniti vitiosam & corruptam esse clamitant. In Græco quippe, non in genitiuo, sed in nominatiuo legitur illa vox quam noster interpres vertit, bonæ voluntatis: *ἀγαθῆς*. Sed & ipsam vocem Græcam negant prorsus authore Erasmo significare in Scripturis bonam voluntatem in homine, sed vel ipsum Dei beneplacitum erga homines, vel certè mutuam quandam inter homines amicitiam, idque rarissimè. Sed non omnia vidit Erasmus, quem hoc in loco infœliciter iterum sequutus est Cornelius Iansenius; disertè affirmans hanc vocem nunquam tribui hominibus respectu Dei. Nam ad Philip. cap. i. vbi legimus, *Quidam propter bonam voluntatem Christum prædicant* (quæ haud dubiè bona voluntas fuit respectu Dei, & propter honorem Dei) Græcè est *ἀγαθῆς*; & ad Rom. 10. vbi Paulus dicit, *Voluntas quidem cordis mei, & obsecratio pro illis fit ad Deum*, vbi de sua bona voluntate puraque erga Iudæos charitate, non amicitia humana, loquitur, Græcè est *ἀγαθῆς* *καρδίας ἐμῆς*. Falluntur ergo qui Etasium sequuti vocem Græcam hoc loco non bonam in homine voluntatem, sed Dei tantum erga homines beneplacitum, significare volunt. Exclamat quidem hoc loco Calvinus & dicit. *Vnde Erasmus*

Bona voluntas hoc loco qua.

Erasmus

Calvinum
Beza cor-
rigit.

etiam sit ut obreperet genitius casus nescio. Certè lectio vulgata qua habet, Hominibus bona voluntatis, non modo tanquam adulterina repudiari debet, sed etiam quia totum sensum corrumpit. Sed contra Calvinum Beza ipse sic scribit. Ad quod attinet, quãvis in omnibus exemplaribus Græcis legitur *διδόναι* in nominatiuo, & ita sim interpretatus, tamen Origenis, Chrysostomi, veteris interpretis auctoritatem, ipsam de qua rationem sequutus, non recusam legere *διδόναι* in genitiuo & totam hanc orationem in duo membra partiri; hoc modo. *Gloria in caelis altissimis Deo, & in terra pax in hominibus dilectis vel complacitis.* Hæc ille, exponens verbum *διδόναι* de bona voluntate & beneplacito Dei erga homines; non de bona voluntate in ipsis hominibus. Cæteriùm Græci illi Patres à Beza citati, Origenes homil. 13. in Lucam, & Chrysostomus homil. 36. in Matth. in serm. de ascensione Domini, & homil. de natiuitate Domini, quibus adde eundem Origenes homil. 1. in Matth. & contra Cellum lib. 1. & eundem Chrysostomus homil. 2. in Matth. operis imperfecti, & homil. 35. de natiuitate Christi, D. quoque Hieronymum in cap. 2. Esaiæ, & Augustinum ad Simplic. lib. 1. q. 2. non solum in genitiuo legunt sicut noster textus habet, sed præterea de bona voluntate in hominibus exponunt, docentes pacem quam Christus attulit, non nisi in bonæ voluntatis hominibus residere, quia ista bona voluntas in credentibus effectus est pacis quam Christus attulit. Sanè in genitiuo casu omnes veteres Latini Patres conformiter hæc verba legunt, quoties hunc locum tractant, & ipsemet fateatur Beza. Non igitur lectio vulgata, sed impudenter Calvinus aliique nouatores totum huius loci sensum corruperunt.

37. *Non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens die ac nocte.*

Ieiunium
ad Dei cultum pertinet.

Docet hic locus ad Dei cultum ieiunia pertinere non solum, sed etiam obsecrationes, quum de utroque dicatur Anna vidua Deo seruuisse, id est, Deum coluisse. Vtitur enim Lucas verbo *κἀσποβου*, vnde latia, quæ cultum supremum Deo proprium significat. Non tulit huius loci doctrinam Calvinus, ideòque eius puritatem suo fermento contaminare voluit. *Superest (inquit) scrupulus, quòd videtur Lucas partem diuini cultus in ieiunijs statuere. Sed notandum est, quod in operibus, quæ ad Dei cultum spectant, alia simpliciter requiruntur.*

& per se esse necessaria, alia verò qua accedunt, referri in hunc
 finem, ut prioribus illis subseruiant. Precationes ad Dei cultum
 propriè faciunt, ieiunium verò inferius subsidium est. Sit hæc
 distinctio vera: ex ea tamen disertè sequitur, partem diuini
 cultus in ieiunijs poni, quia subsidium quoddam est preca-
 tionum, quæ simpliciter ad Dei cultum requiruntur. Vtrun-
 que autem hoc genus, affirmat Calvinus, ex operibus illis esse
 qua ad Dei cultum spectant. Non ergo scrupulum, quem ponit
 Calvinus, exemit, sed magis confirmavit. Nunc autem
 ieiunium opus est Deo gratum ex se, & ad Dei cultum ex se
 pertinet, non solum subsidium est precationum. Imò ait Cal-
 uinus: *Ieiunium non aliter Deo probatur, nisi quatenus pre-*
candi studium & ardorem adiuuat. Id si ita est, huius Annæ
 viduæ ieiunia Deo probata non erant. Ait enim de illis Calui-
 nus eodem hoc in loco: *Non dubium est quin ieiunia sua. re-*
tulerit sancta mulier ad lugendam, qua tunc erat, Ecclesia ca-
lamitatem. Si ad hunc finem sua ieiunia retulit hæc sancta
 mulier, aut Deo hoc nomine probata non erant, aut fallum
 est quod prius Calvinus dixit, *Deo non probari ieiunia, nisi*
quatenus precandi studium & ardorem adiuuant. Ita ad re-
 futandum Calvinum, ipsemet Calvinus & vnus sufficit. Hic
 videlicet est spiritus vertiginis quem patiuntur ipsi Archi-
 hæretici, ut infra paucas líneas pugnancia doceant. Magistri
 mendaces meminisse nunquam possunt, mendacem oportere
 esse memorem. Nam & alibi idem Calvinus, vbi hæc verba
 Lucæ eodem modo deprauat, tres tamen ieiunij fines,
 ob quos Deo probantur, disertè assignat, vnam *ad maceran-*
dam ac subigendam carnem ne lasciuiat, secundam ut ad pre-
ces ac sanctas meditationes melius simus comparati. (quam
 hic vnicam & solam affirmat, cætera excludens) tertiam ut
testimonium sit nostra coram Deo humiliationis, dum volumus
reatum nostrum coram ipso confiteri. Qui vltimus ieiunij finis
 non minus propriè ac simpliciter ad Dei cultum pertinet,
 quàm precatio. Sicut enim ieiunium testimonium est nostræ
 humiliationis coram Deo, sic & precatio: & sicut ieiunio
 confitemur reatum nostrum, sic & precatione. Vtraque à Deo
 veniam petimus, vtraque nos coram Deo humiliamus, vtra-
 que reatum nostrum confitemur: idque eo magis ieiunio
 quàm precatione, quatenus ieiunium magis pœnale est, &
 non vocalis sed realis oratio, non voce sed factò Deum de-
 precans. Si ergo precatio ad cultum Dei pertinet, non secus
 ieiunium pertinebit.

Calvinus
 ex seipò
 refutatur.

Institut.
 lib. 4. c. 12.
 num. 15.

At enim si nullum Dei cultum in ieiunio reponat Calu-
Ieiunium nus, eo minus mirum videri debet, quia tale ieiunium definit,
Caluinia- quod nomine ieiunij à Deo probari non potest: quum neque
nū victus ad macerandam carnem, neque ad precandi studium atque
moderatus ardorem quicquam conferat. Ieiunij quippe qualitatem &
Ubi supra quantitatem seu parsimoniam describens, *Qualitas* (inquit)
num. 18. *in eò sita est vt absint omnes lautitia, ac plebeijs vilioribusque*
in eò sita est vt absint omnes lautitia, ac plebeijs vilioribusque
cibus contenti palatum delicatis non irrisemus. Quantitatis ra-
tio in hoc est, vt parcius ac lenius solito vescamur, tantum ad
necessitatem, non etiam ad voluptatem. Hæc ille. Ieiunium
Ieiunij ergo Caluinianum est, à deliciis tantum abstinere, nec ad
Caluinia- voluptatem, sed ad necessitatem vesci. Sic Caluiniani semper
ni varia delicatè victitant, & ad voluptatem vescuntur, nisi quando
absurditas. ieiunant. Quod quia petrarò faciunt, gula apud eos in nullo
 1. peccato ponitur, nisi fortè *delicatis cibus palatum irritare, &*
 2. *ad voluptatem vesci, ad gulæ vitium pertinere negabunt.*
 Moderatio victus à bonis viris perpetuò tenenda (qua vide-
 licet ad necessitatem non ad voluptatem vescuntur) ieiunium
 3. Caluinianum est. Denique hoc modo rustici & inferioris
 conditionis homines, qui plebeis ac vilioribus cibus vescun-
 4. tur, perpetuò ieiunant. Omnes etiam qui in lautiore fortuna
 5. necessariis contenti sunt, Caluino ieiunant. Quasi verò vi-
 6. liores & plebeij cibi non secus ventrem repleant ac stoma-
 7. chum grauent, quàm cibi delicati: aut quasi qui ad necessi-
 tatem vescitur, carnem suam macerare dicendus sit. Sanè
 moderatus victus omnium Medicorum iudicio prolifica-
 8. tionem magis idoneus est quàm delicatus. Vnde & rusticos ac
 mediocri fortunæ homines prolibus abundare cernimus,
 9. quibus Magnates sæpenuero carent. Denique non carnem
 macerat sed optimè nutrit, qui ad necessitatem tantum ve-
 scitur: nec alij magis succulenti aut robusti sunt, quàm qui
 perpetua victus moderatione vsi ad necessitatem tantum ve-
 scuntur. Medicorum præceptum est, ad corporis robur ac
 vires seruandas, cibus magis parabilibus vesci, & ad necessita-
 tem tantum, quasque adhuc esurientem à mensa surgere.
 Nihil ergo, vt dixi, mirum, si Caluini iudicio ad Dei cultum
 ieiunia non pertinent. Sanè quippe ad corporis cultum illa
 pertinent, non ad Dei. Philosophica illa sunt ieiunia, non
 Christiana. Ad corporis bonum statum & *vesfian* illa spectant,
 non ad castigationem. Non illa carnem macerant, sed im-
 pinguant; nec castigant, sed roborant. Christianorum autem
 ieiunia, quæ corpus etiam necessariis ad tempus priuant, quæ
 cum

cum fame & siti, cum abſtinentia non lautiorum modò ciborum, ſed & omnis cibi coniuncta ſunt, illa carnem macerant & caſtigant, illa ad precandi ſtudium plurimum conferunt, illa hominem coram Deo humiliant, iuxta illud Davidis, *Humiliaui in ieiunio animam meam*; illa denique ad cultum Dei pertinent. *Pſal. 34.*

52. *Proſciebat ſapientia & aetate.*

Quia Lucas ponit profectum ſapientiae in Chriſto, ſicut profectum aetatis, nomine ſapientiae hoc loco neceſſario videtur intelligi debere, non vna & eadem ſemper ſapientia, quae per effectus magis ac magis ſe demonſtraret, ſicut non vna & eadem aetas in Chriſto ſemper erat, nec experimentalis quaedam cognitio, in qua proficeret ſine vlla nouae ſcientiae ſecundum habitum acquisitione aut incremento, (verum enim fuit in aetate incrementum) ſed ipſemet habitus ſcientiae acquirat in Chriſto ſuſcipiens incrementa ſimul cum corporis aetate & ſtatura. Nam ſicuti fiebat accessio Chriſti corpori in quantitate, ſecundum quam corpus maius ac maius erat; ſic etiam fiebat accessio in ſapientia acquirata, per quam ipſemet ſapientiae habitus ad plura extendebatur. Sic explicat D. Ambroſ. lib. de Incarnationis Dominicae ſacramento cap. 7. & D. Thom. 3. p. q. 12. art. 2. & q. 15. art. 3. & 8. Beda & Euthymius in hunc locum: & Epiſthanius in Anchorato: qui *ſigmentum in Chriſto futurum fuiſſe* ait, ſi ab ipſa pueritia ſapientiam & ſcientiam acquiratam, quam tenera haberet, diſſimularat. Vide Medina in 3. p. q. 12. art. 2. Quod autem Lucas de gratia dicit, intelligendum eſt, illam in Chriſto eandem & inuariabilem ſemper fuiſſe, nec in ea aliter profeciſſe quam quod eam magis ac magis per actus excellentiores demonſtraret & explicaret: vt docet D. Thom. 3. p. q. 7. art. 12. Quam etiam ob cauſam, gratiam poſuit Lucas vltimo loco & poſt aetatem, volens inſinuare non iuxta aetatem in ea profeciſſe, ſed in externa tantum demonſtratione *apud Deum & homines*: facies videlicet opera Deo & hominibus magis ac magis grata. Eraſmi explicationem de augmento donorum Spiritus S. in Chriſto abſurdam & temerariam ſequitur Caluinus: quam refutat Medina loco citato. Nec pudet Caluini ignorantiam poſitiuam ponere in Chriſto, quae accedente cum aetate ſapientia informaretur, quia etiam mortem ſubiit peccati poenam. At qui mors nec plenitudini gratiae, nec plenitudinem

Sapientia profectus in Chriſto qualis.

nitudini sciētiae quae in Christo fuit, opponitur, sicut ignorantia. Vide Medinam 3, p. q. 15, art. 3. Sed vniūm sola rerum theologiarum ignorantia laborasset Calvinus, ac non pleraque studio & cauteriata conscientia deprauasset!

IN LUCÆ CAP. III.

II. Qui habet duas tunicas, det non habenti, &c.



Pœnitentia fructus.

Calvinus ex seipso refutatur.

VVM Ioannes Baptista iis quos ad pœnitentiam agendam suis concionibus iam adduxerat (dicebant enim, *Quid ergo faciemus?*) hoc pœnitentiae genus quasi generale iniunxit (turbæ enim erant & tota promiscua auditorum concio quibus hoc iniunxit) vt opera charitatis erga proximi facerēt, ex suis videlicet superfluis tam quoad victum quàm quoad vestitum indigentibus largiendo; bonus Calvinus hos esse vult *dignos pœnitentiae fructus*, qui etiã à Christianis relapsis exigì debeāt, nec aliquid à nobis excellentius aut perfectius in hoc genere postulati oportere. *Friuolum* (inquit) *cauillū est, hic rudibus tantūm elementa tradi, quae longè infra Christianā perfectionem subsilāt. Ioannis munus fuit plebem Domino perfectam aptare. Nec dubium est quin fideliter in hoc totū incubuerit.* Atqui argumentum quo suā confirmat sententiam, etiã ipsius Caluini iudicio friuolum cauillū esse ostendetur. Quod enim primo capite de Ioanne dictum erat, *Parare Domino plebem perfectam*, ipse Calvinus exponit iuxta vim verbi Graeci quo Lucas vsus est, non ad perfectionem, sed ad preparationem & instructionem populi à Ioanne faciendam ea verba pertinere. Sic enim ad eum locum scribit. Participiū *παρασκευάζειν* (quo Lucas hīc vtitur) non tam perfectionem sonat Graeci quàm formam & concinnitatem quares ad usum suum aptantur. *Quae significatio praesenti loco non malè quadrabit, quod scilicet mittendus sit Ioannes ad plebem Christo aptandam vel formandam, quae aliàs rudis & impolita nunquam se docilem praebisset.* Hac ibi Calvinus, suum hoc loco friuolum cauillū digito demonstrans. Fatetur enim iam Calvinus munus Ioannis fuisse, vt rudem illum populum & impolitum aptaret & formaret, vt se Christo docilem praebere, eiusque audienda doctrina (vt supra eodem loco dixerat) redderet intentum. Argumentum igitur Caluini ab istis verbis desumptum, quòd *parare Domino plebem perfectam*, Ioannis officium fuit, adeò nō probat Ioannem pœnitentiae formam perfe

perfectam tradidisse, aut rudibus elementa non tradidisse, ut omnino probet atque demonstret, Ioannem in tota prædicationis suæ forma rudibus tantum elementa tradidisse; rudem & impositum populum aptasse atque formasse ad Christum recipiendum, eiusque perfectiorem doctrinam capeffendam. Sic sententiam orthodoxam adeò non probavit Calvinus frivolum esse cavillum, ut suo frivolo argumento eandem sententiam pulchre confirmaverit. Hic est ille tantus magister, in cuius verba tot hodie populi & provinciæ iurare debeant. Sanè Beza propter verbi Græci proprietatem vertit hoc loco: *Vt paret Domino populum instructum.* Calvinus ut commodius falleret, antiquam versionem retinuit.

IN LVCAE CAP. III.

16. *Intrauit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagogam, & surrexit legere.*

ARRIPIT hic occasionem Calvinus (ut nullam prætermittere solet) Catholicam toto orbe Ecclesiam taxandi. Quum enim ex hoc loco appareat in singulis Sabbatis, quibus dies Dominica successit, Scripturas legi in Synagogis & exponi solitas fuisse, hanc adnotationem apponit Calvinus, non ut diuinam Scripturam (quod profiteretur) exponat, sed ut suo stomacho malevolentie pleno indulgeat. *Iam si temporum fiat comparatio, facile vel ex presenti loco constabit, foediores hodie & magis deformes esse Papalis hierarchie corruptelas, quam apud Iudæos sub Anna & Caïpha fuerunt. Nam Scriptura lectio qua tunc vigebar, non modo sub Papa obsoleuit, sed ferro & igni à templis arcetur: nisi quod lingua incognita, quod visum est, in ludibrium cantillant.* Hæc ille. Primum peregrinè mentitur dum amplificatione rhetorica vsus, Scripturarum lectionem ex Ecclesiis Catholicis ferro & igni arceri declamitat. Tametsi enim in templis Catholicorum ante hoc schisma exortum, dormientibus Pastoribus, rarior alicubi fuerit verbi prædicatio, illam tamen interdicitam aliquando fuisse ne fieret, nullus hæreticus docere potest, multò minus eam ferro & igni prohibitâ & abactam fuisse. Deinde rarior illa prædicatio verbi in diebus Dominicis, non omnium templorum fuit, nec in omnibus provinciis, sed quorundam, & in quibusdam: quæ sanè nunc

Prædicatio verbi rarior supra modis taxata.

*Pastorum
negligen-
tia quid
successerit.*

omnes huius negligentiae poenam satis acerbam luerunt: gra-
fantibus & praevalentibus hac maxime de causa tot hodie se-
ctis & haeresibus; quae legitimis ecclesiis Pastoribus, lupis ra-
pacibus omnia impleverunt. Deinde quid tandem, obsecro,
in hac Pastorum negligentiam successit? Primum diuini ver-
bi ab hominibus indoctis, audacibus, spurcis ac libidinosis,
nulla vel autoritate, vel pietate, vel solida eruditione pra-
ditis, foeda deprauatio, & venenata tractatio. Satius autem
esset nullo pane vesci quam venenato; maxime iam aliquo
modo saturis, & bene parris: quum hoc praesens exitium ad-
ferat, illo tantisper carere natura possit. Quum iam alta Ec-
clesiae pax esset, omniumque Christianorum vox vna, & la-
bium vnum, vna mens, vnum cor credentium omnium, fides
simplex ab Apostolo laudata, tam accuratae & frequentes ver-
bi Dei explanationes adeo necessariae non erant; quum suo
quasi succo acceptae a maioribus fidei, cui indubitanter ad-
haerebant, fideles viderent; & ipsa totius vitae simplicitas
atque integritas adhortationibus ac stimulis adeo frequen-
tibus minus indigeret. Demus tamen, quod omnino negari
non debet, magnam fuisse Pastorum negligentiam: quid nunc
noui isti magistri attulerunt? *Singulis* (inquiunt) *Dominicis*
diebus Scriptura legitur non lingua incognita (hoc enim Cal-
uinum offendit, quum illa lectio non ad populi doctrinam
sed ad inuocationem, quam totius populi nomine Pastor fa-
cit, pertineat) *sed vulgari & quam omnes intelligant*. Verba
quidem omnes fortasse intelligunt: sensum autem quotui-
quisque tandem ex rudi populo intelliget? Imo absurdissi-
mos sensus sibi plerique confingunt, eosque contra suos Mi-
nistros audacter tueantur. Atqui accedit explicatio & verbi
praedicatione. Illa sane initio feruebat, tamen (vt dixi) venena-
ta & impia. At nunc ille feruor in nostra Anglia & alibi (vt
audio) vehementer defertur, eiusque loco homiliae quaedam
ex codice leguntur. Denique si tot seculis hic nouus seu Cal-
uinismus seu Lutheranismus templa occuparet, quot a Ca-
tholicis occupata fuerunt (quod nunquam futurum apertum
in Scripturis promissiones certum nobis faciunt) quis dubi-
tat in altissimum somnum praesentem concionandi ac do-
cendi feruorem non secus desitutum? Non est ergo quod Cal-
uinus de suis iam feruidis initiis gloriaretur, aut aliquem in
opere tam longo somnum, tot, inquam seculorum, Ecclesiae
Dei obrepisse declamaret.

IN LVCÆ CAP. VI.

35. *Mutuum date, nihil inde sperantes.*

AB omnibus ferè theologis hæc sententia contra *usura sub*
 vsuras, quæ ultra sortem ex mutuo capiuntur, ap- *præcepto*
 plicatur: vt in ea consilium sit ac præceptum. Con- *prohibitæ*
 silium quoad mutuum dandum, præceptum verò
 quoad nihil ultra sortem ex mutuo sperandum. Nihil, inquam,
 quasi debitum ratione mutui: gratuitam tamè beneficentiam
 posse sperari: sed tanquam gratuitam, non tanquam debitam,
 ne & ibi aliqua sit usura mentalis. Quibusdam tamen visum
 est, vt post Erasum Cornelio Iansenio, vsuras hoc loco à
 Christo directè non interdici, vt pote quæ in veteri lege pro-
 hibitæ fuerant. Caluinus vltà progressus ait. *Hæc sententia*
perperam restricta fuit ad vsuras. Rationem adfert, quia hîc
Christus tantum hortatur ad gratuita officia, quia mercenaria
nihil gratia coram Deo habent. Et hoc ex superiore Christi
 sermone liquere ait. *Postquam enim exposuit Christus quid*
impij facere solent, nempe quod mutuum dant similibus suis, vt
paria deinde ab illis recipiant, subiicit quanto plus à suis requi-
rat, nempe vt gratis dent mutuo. Eandem rationem sequitur
 Iansenius, exponens illud *nihil*, nullam similem vicem, aut be-
 neficium aliquod: non quod hoc peccatum sit, sed quod plus
 à nobis exigit Christus beneficentiæ quam quæ ab ethnicis
 præstatur. Cæterum si hæc sola ratio spectetur, sequetur
 quoque Christum hoc loco voluisse, vt ne quidem sortem
 ipsam se recepturum speret qui mutuum dat. Ethnicos enim
 mutuum dantes ipsa sortè contentos fuisse Christus antea
 dixerat. *Peccatores peccatoribus mutuum dant, vt recipiant*
equalia. Et sic sensus erit, vt Ethnicorum beneficentiam su-
 peremus. *Nihil inde sperantes*, id est, ne quidem sortem ipsam
 sperantes, aut quasi reddendam expectantes, tamen si redda-
 tur accepturi: alioqui donatio esset, non mutuum. Nō est igitur
 opus à communi theologorum sententia recedere, quasi-
 que cornicum oculos configere. Sensus igitur est: Postquam
 docuit Christus Ethnicos amicis suis benefacere & mutuum
 dare sola sorte contentos, subiungit, *Veruntamen diligite ini-*
micos vestros, benefacite & mutuum date (etiam inimicis ve-
 stris) *nihil*, id est, nullum lucrum, aut aliquid ultra sortem,
inde, id est, ratione mutui, *sperantes*, id est, vel ipso solo animo
 intendentes tanquam debitum: & *erit merces vestra multa.*

Sic mutuum dare etiam ipsis inimicis, consilium est & materia mercedis multæ. *Nihil inde sperantes*, præceptum est quod hinc repetitur, & Ethnicorum exemplo confirmatur. Sed amplectitur perlibenter Calvinus, quicquid ad veterum Theologorum reprehensionem facere potuit.

IN LUCÆ CAP. VII.

47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Dilectio
quomodo
remiss.
peccatorum
causa.
1. Senten-
tia.

2. Senten-
tia.

3. Senten-
tia.

Dilectio-
nis ex gra-
tia altus
ad remiss.
peccat. di-
sponit.

VARIA est huius loci interpretatio. Aliqui considerantes dilectionem Dei quatenus primæ iustificationis causa est, neque illam præcedens ut dispositio, neque consequens ut perfectio, sed formalis, quia infusio diuinæ gratiæ qua peccator formaliter iustificatur, est ipsa ex parte charitatis infusio; horum verborum sensum valde perplexum reddunt. Secundum illos enim hic est sensus: Dilectio ponitur causa remissionis peccatorum, quæ quoad remissionem culpæ, est causa perficiens (perfectè enim tollitur inimicitia ubi noua ponitur amicitia) & quoad remissionem pœnæ, est causa meritoria. Charitas enim hoc sensu (aiunt illi) operit multitudinem peccatorum. Sed quum hæc dilectio sit habitus à Deo infusus, Christus autem de illa dilectione loquutus sit quam hæc mulier exercuit, id est, de actuali; tota hæc speculatio à sensu literæ prorsus aliena videtur. Alij sic exponunt: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam, id est, idcirco dilexit multum*, ut quadret parabola à Christo proposita. Sic Didacus Stella, de Græco aduerbio *ἐτι* non rectè disputans. Rursum alij sic: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit*, id est, quod hinc constat quia dilexit multum, ut dilectio multa signum & nota sit, non causa remissionis peccatorum. Omnes hi sensus ideo inuenti sunt, quia quum remissio peccatorum sit gratuita, durum videtur causam eius ponere in dilectione præcedente. Sed remissioni peccatorum gratuita nihil repugnat, aliquos actus præcedentes ponere, qui ad eam necessario aut saltem ordinariè disponant, & causæ sint disponentes, non autè meritoria. Sicut ergo fides, spes, veniæ, odium peccati, tota pœnitentia, sic & ipsa dilectio Dei, nondum ut habitus infusi, sed ut actus boni ex speciali Dei gratia profecti, disponunt hominem ad remissionem peccatorum, ut iuxta manifestas Scripturas docet Cõcil. Trid. sess. 6. cap. 6. Talis fuit Magdalenæ hoc loco dilectio: non qualis est

est in iustificatis, sed qualis est in pœnitentibus. Quod aliarum interpretationum, quæ sanè hæreticis fauent, authores imprimis aduertere debebant. Pœnitentis personam hîc agit Magdalena, & eius dilectionem laudat Christus, sicut cætera pœnitentiæ eius opera, quæ omnia ex magna dilectione profecta sunt, vt peccatricis pœnitentis opera, non vt iustificationis adeptæ fructus. Sic Patres omnes, qui hoc Euangelium tractant, exponunt: Gregorius homilia 33. in Euangelia, Ambros. libro 6. in Lucam, Augustinus homilia 23. ex homiliis 50 Bernardus in serm. de 4. modis orandi, vbi ait. *Rigans lacrymis pedes Christi, &c. ostendit quòd omnino iam proposuerat in corde suo à peccato deinceps abstinere: & multo copiosius in serm. in festo B. Mariæ Magdalena.*

Patrum
consensus.

Sed contra hos omnes Patres impudenter hoc loco Calvinus. *Mirum (inquit) est plerosque interpretes tam crasse hallucinatos esse, quasi hæc mulier veniam lacrymis, unctiōe, & osculis pedum promerita sit.* Cauillator putidus pro eo quod interpretes dicunt, consecuta est, ait eos dicere, *promerita est.* Nemo vel veterum interpretum vel recentium, verbo *promerendi* vsus est; aut, si vsus est, aliter intellexit, quàm consecutionem de facto. Sed probare Calvinus vult, nec meritum, nec causam vllam subsecutæ remissionis fuisse, quæ hîc Magdalena præstitit. *Nam (inquit) argumentum quo vititur Christus, non à causa sed ab effectu sumptum est, quia & prius ordine est beneficium accipere, quàm habere gratiam, & causa mutui amoris hîc notatur gratuita remissio.* At contra Patres exposuerunt, argumentum Christi ab effectu non à causa sumptum esse: quia prius ordine est pœnitentiam agere, quàm remissionis beneficium à Deo accipere, & causa acceptæ remissionis hîc notatur multa dilectio, causa, inquam, non meritoria, sed ad eam disponens. Est quidem prius ordine beneficium accipere quàm *habere gratiam*, id est, gratias agere: sed illa quæ fecit hæc mulier, non erant de accepto beneficio gratiarum actio, aut mutui amoris, quem gratuita remissio excitauit, declaratio; sed idèd fiebant, vt remitterentur peccata. *Quare fecit illa omnia (ait Augustinus) nisi vt sibi dimitterentur peccata? Et tu quoque plurimum dilige (ait Ambros.) vt & tibi remittantur peccata. Incendit plene peccati rubiginem (ait Gregorius) quia ardet validè per amoris ignem. Tanto namque amplius peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne cœqurematur.* Sed & D. Bernardus. *Sine ullo intervallo (inquit) coniunguntur & lacryma peccatoris,*

Calvini
corruptela

Vbi supra.

*& misericordia saluatoris. Quare ineptè & absurdè Calui-
nus, quicquid hîc Magdalena fecit, adeptæ iam iustitiæ signa
fuisse, & ad testandam suam gratitudinem exhibita affirma-*

*Multò quoque ineptius & impudentius post eum Beza
Beza de- Qui hoc loco (inquit) abutuntur ad euertendam gratuitam ex
prauatio. sola fide iustificationem, non modo summam impudentiam, sed
etiam infantiam suam patefaciunt. Quî sic, bone Beza? Negat
enim (inquit) Christus hanc esse peccatricem, sicut iste Phari-
zeus temerè iudicarat. Si hoc negat Christus, ergo mentitur
est Lucas, qui de ea dicit, *Mulier peccatrix attulit alabastrum
unguenti.* Nam Lucam eam sic nominasse, quia talis tunc
erat, non quia talis olim fuerat, contra Erasmus ipse Calui-
nus docet. *Erasmio placuit* (ait Calvinus) *tempus verbi plu-
quam præteritum, nequis putaret eam tunc adhuc fuisse pecca-
tricem. Sed à genuino sensu discessit. Voluit enim notare Lucam
qualis esset mulieris conditio, & quid de ea omnes sentirent.*
Hæc contra Erasmus Calvinus: qui, tametsi postea idem dicit
quod hîc Beza, pariter tamen cum illo errauit. Primum,
quia Lucas eam designat qualis tunc erat. Deinde, quia Se-
mon non ideo à Christo redarguitur, quòd malè iudicasset
illam esse peccatricem, sed quòd peccatricis pœnitentiam
non aduerteret: nam hanc ob causam singulos nobilissimas
pœnitentiæ actus sigillatim ei commemorat: & per parabola-
m ostendit, ideo illam tot dilectionis signa ostendisse, quia
plurimum se debere sciebat. Sic Augustinus loco citato:
Quare dilexit multum, nisi quia debebat multa? Eandem quo-
que ob causam non contentus Christus remissionem pecca-
torum illi conferre, dicens, *Remittuntur tibi peccata tua,* siue
in præsentis siue in præterito illud verbum exponas, quod
certè in præsentis intelligebant qui illud audiebant; (statim
enim dicebant, *Quis est hic qui peccata dimittit?*) adiecit
præterea, *Quia dilexit multum:* vt intelligeret Pharisæus
hanc mulierem ex humili agnitione debitorum suorum,
multaque propterea dilectione, peccatorum remissionem
consecutam fuisse.*

IN LUCÆ CAP. VIII.

50. *Noli timere, tantùm crede, & salua erit.*

*Sola fides
nō statui-
tur.*



*AVTUNTUR hoc loco hæretici, vt solam fidem à
Christo exigant: docent ad salutem consequendam
Excluduntur his verbis (ait Flaccus Illyricus contra
Iudo*

Iudocum Tiletanum in Apologia cap. 6. pag. 157.) *omnes alia huius Archisynagoga cogitationes ac sollicitudines, & iubetur in sua precatioe fidem constantem habere, quia fides sola suppliciter à Deo misericordiam implorans, omnia bona ab eo impetrat.* Respondet huic hæretico D. Tiletanus, ex ipsis hæretici verbis constare præter fidem, supplicem quoque & constantem orationem necessariam fuisse: ex quo statim conficitur, non solam fidem iustificare. Rectè hoc quidem, sed paulò plenius mox. *Docemur hoc loco (ait Calvinus) non posse nos modum credendo excedere: quia nunquam centesimam diuinae bonitatis partem fides nostra quantumvis ampla capiet.* Hæc ille, vt doceat homines quantumcunque impios ex sola fide & apprehensione misericordiae diuinæ, absque vlla aut pœnitentia aut bonorum operum necessitate tum remissionem peccatorum tum vitam æternam consequi posse. Sed vtrique hæretico & alijs omnibus hoc loco pro sola saluante fide abutentibus, breuiter & efficaciter responderi potest: Si hic locus solam fidem iustificantem ac saluantem probat, sequeretur non solùm quòd ex sua sola fide vnusquisque saluaretur, sed etiam quòd ex mea fide de alterius salute alter quoque saluaretur. Hic enim ex fide patris filia mortua resuscitatur & salua facta est. Si ergo ex sola fide patris saluata est filia, & hoc exemplo sola fides ad omnia à Deo impetranda valere debet; sequetur quòd sola fides non credenti tantum, sed & omnibus pro quibus credere velit, salutem impetret. Atqui nec ipsi hæretici hoc dicere audebunt. Nihil ergo hic locus pro fide iustificante facit. Deinde non docet hic locus ex sola fide hoc beneficium impetratum fuisse: sed quum prius hic Archisynagoga & humilitatem multam ostendisset (*procidit enim ad pedes Iesu*) & oratione ardentius fuisset (*nam deprecabatur eum multum*, ait Marc. cap. 5.) nunc autem audita morte filiae dubitare cœpisset, hortatur eum Christus ad solam fidem, quia illa sola labefactari cœpit; non quia propter illam solam beneficium, quod petit, collaturus esset, sed quia sine firma fide collaturus non esset.

IN LVCAE CAP. IX.

7. *Eo quòd diceretur à quibusdam, quia Ioannes surrexit à mortuis, &c.*

Propter has populi Iudaici varias dubitationes de Christo, & quia Matth. 14. Herodes existimabat Christum esse Ioannem Baptistam à mortuis resurgentem

surgentem

furgentem, & quia Matth. 16. alij Christum esse Hieremiam aut alium Prophetam existimarunt, & denique quia Ioan. 1. Pharisæi interrogant Ioannem Baptistam an esset Elias, Calvinus in comment. Harmoniæ suæ ad cap. 14. & 16. Matth. & in hunc locum, & in comment. super Ioan. cap. 1. & cap. 9. constanter docet Iudæos & ipsos maximè Pharisæos credidisse transmigracionem animarum in corpora, quam olim Pythagoras docuit. Ex quo Pharisæorum errore præsupposito, contra errores Synagogæ, & consequenter Papatu, variam disputandi occasionem arripit. Sed totam hanc de Iudæis opinionem falsam planè & vanam esse solidis argumentis Franciscus probat Toletus in comment. in Ioan. cap. 1. Quorum præcipuum fetè istud est: Pharisæi pro certo credebant resurrectionem mortuorum, ut apparet Act. 23. clamante Paulo se, *ut Pharisæum de resurrectione mortuorum iudicari.* Atque resurrectio mortuorum, quæ singulos cum singulis animabus in corporibus propriis resurgere ponit, transmigracioni animarum ex diametro contraria est. Deinde nec hic locus nec alij citati illam Iudæos opinionem habuisse docent, sed planè contrarium. Nam hic alij putabant aut Ioannem Baptistam aut aliquem Prophetam à mortuis resurrexisse, qui Christus esset; alij Heliam apparuisse, quem non adhuc esse mortuum ex Scripturis suis sciebant. Resurrexisse aliquem opinabantur cum corpore proprio, non defuncti cuiusquam animam in Christum migrasse. Sic Christum aut Ioan. Baptistam Heliam esse potuisse opinabantur, non quòd anima Helia in Christum migrasset, sed quòd hic Christus ipsemet Helias esset. Sanè nec hunc errorem Christus illis unquam improperavit, nec Clemens Rom. Const. Apost. lib. 6. cap. 6. vel Epiphani. hæ. 16. ubi Iudæorum errores enumerantur, de hoc errore vllum verbum faciunt. Iosephi verba de bello Iud. lib. 2. cap. 7. ubi scripsit Pharisæos existimare bonorum animas in corpora transmigrare, magis declarat Antiq. lib. 18. c. 1. eorum sententiam fuisse, quòd bonorum animæ facillè ad corpora redirent, id est, ex mortuis resurgerent, ut hic de illis Lucas refert. Tametsi verò Iudæi hodie hoc errore laborant non sequitur vlllo modo etiam Christi tempore eodem errore eos laborasse. Recentiores quippe Iudæi non bonorum tantum, sed & impiorum animas transmigrare existimant, multisque aliis erroribus laborant, à quibus Iudæi Christo veniente immunes erant. Est igitur vanum & fabulosum Iudæos, Christo veniente, errore hoc Pythagorico laborasse.

*Iudæi non
crediderunt
animarum
transmi-
grationem.*

54. Domine, vis dicamus ut ignis descendat de caelo,
& consumat illos?

ARripit hinc occasionem Calvinus eorum pietatem taxandi, qui sanctorum Patrum exempla imitari student. Hic (inquit) videmus quod nos impellat stulta sanctorum Patrum imitatio. Quare verò istud? Obiungunt (inquit) Iacobus & Ioannes Heliae exemplum, sed non attendunt quantum ab Helia differant. Non bene examinant zeli sui intemperiem: ad Dei vocationem non respiciunt. Hæc ille. Sed primum appetitè mentitur, quum ait Apostolos obtendere Heliae exemplum. Nullam Heliae mentionem faciunt: ergo eius exemplum non obtendunt. Illud quippe obtendimus quod ad facti nostri vel rationem vel excusationem disertè proferimus. Deinde etsi conficere liceat ad exemplum Heliae eos hoc petiisse, tamen neque ex coniectura fas est Apostolos condemnare, neque hæc coniectura firma est. Helias quippe ad suam tutelam, suoque voto in regios milites, qui ad eum capiendū venerant, ignem de caelo impetrauit. Apostoli neque suā sed magistri sui causam agūt, neque ad suum votum, sed ad Christi beneplacitum ignem de caelo petunt. Vis (inquiunt) ut dicamus ut ignis descendat de caelo? Rem totam voluntati Christi relinquunt. Hoc discrimen Calvinus eludere conatur. Quamquam (inquit) dubium est, putentne sibi in manu esse potentiam, an sibi à Christo dari petant; mihi tamen hoc magis probabile est, quod stulta fiducia elati, modò annuat Christus, ad exequendam vindictam se armatos esse non dubitent. Hæc ille. Contra aperta Apostolorum verba in dubium vocat, an ignem è caelo deuocandi potentiam sibi in manu esse putent (sicuti in manu Heliae erat, hanc illi potentiam Deo concedente) an sibi à Christo dari petant: & illud prius magis probabile existimat, quum disertissimis verbis hanc à Christo potentiam petierint. Dixerunt enim, Vis ut dicamus, id est, placetne tibi ut nos iubeamus. Si enim tibi placet, & tu fieri id vis, nos illud exequemur. Helias autè, cuius exemplum Apostolos hinc obtendere Calvinus mentitur, quum milites regios occidere veller, non dixit, Domine, vis ut dicam ut ignis descendat de caelo; sed dixit, Si homo Dei ego sum, descendat ignis de caelo. Helias ergo simpliciter, quatenus homo Dei est, hoc iubet. Apostoli si Christus vellet, non aliter, iubere parati sunt. Non dicunt, Si nos Apostoli sumus, descendat ignis. Sed si tu vis ut dicamus, quod ignis descendat,

SS. Patri
imitatio
defenditur.

Apostoli
contra pro-
cacitatem
Caluini
defenduntur.

2. Reg. 1.

para

parati sumus hoc dicere. Planum igitur & perspicuum est, quòd à Christo hanc sibi potestatem dari petunt, non eam sibi in manu sua esse putant.

Deinde non ideo Christus Apostolos reprehendit, quòd quasi Helix imitatores esse vellent, & Patrum suorum exempla præposterè sequi; sed quòd non adverterent se huiusmodi Patrum non esse filios, nec ad illum spiritum pertinere quem illi acceperunt, seueritatis scilicet, quæ in timore suos contineret (quæ fuit veteris populi disciplina) sed ad spiritum mansuetudinis & misericordiæ, quæ per amorem alliceret, qui Euangelicus spiritus est. Sic enim illorum temeritatem corrigit: *Nescitis cuius spiritus estis*, id est, nescitis quem spiritum habere debeatis, videlicet Euangelicum, non legalems mansuetudinis, non seueritatis, denique ad adificationem, non ad destructionem. Nam & ego magister vester non veni

Patrum imitationem Christus non reprehendit.

Consequencia Caluiniana absurditas.

animas perdere, sed saluare. Hic est germanus huius loci sensus. Nulla igitur est ista consequencia: Apostoli & noui testamenti ministri non debent veteris testamenti Patres in eo quòd illius testamenti statum concernit, imitari, quia diuersus est vtriusque testamenti spiritus, diuersa ratio: ergo filii noui testamenti, Christiani fideles, non debent imitari præ exempla sanctorum Patrum eiusdem testamenti. Hæc est Caluini consequencia vana & improba. Nos, quum sanctorum Patrum exempla sequimur eiusdem testamenti & status Patres sequimur, qui eundem spiritum acceperunt quem nos, ideòque quum eos imitatur, dici nobis non potest: *Nescitis cuius spiritus estis*. Ac per hoc factum istud Apostolorum nihil prorsus contra fideles Christianos facit, qui sanctorum Patrum exempla piè ac studiosè imitantur. Adiungit alium locum ex Ioan. 4. cap. de Samaritanis, qui suorum Patrum præcepta ex u idololatiam suam fucabant. Sed quum ad eum locum ventum fuerit, ei respondebitur.

IN LVCAE CAP. X.

15. *Qui vos audit, me audit. Qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.*

Ecclesiastica auctoritatis commendatio.



Insignis est in his verbis auctoritatis Ecclesiastica commendatio: ex quibus ista sequuntur. Primum, per Ecclesiæ Præpositos Christum loqui, ideòque illa

non se infalli
clesiæ
Sic en
mediu
sancti
vox er
tione
Christ
que ap
cander
cepra
Calu
mum h
ipsum
icere, q
salo. A
nu ex
gnitas,
culus e
fouet.
illum
nistri
hic à C
obrud
Ecclesi
rumlib
quam
Ecclesi
deliter
est, Iud
perhib
dubian
Iudæi,
dem si
non. D
& iuba
bens il
culo e
audire
Aud
est (in

non secus ac Christo obediendum. Deinde, Ecclesiae vocem infallibiliter esse veram, quia Christi vox talis est. Tertiò, Ecclesiae vocem sine exceptione aut conditione esse audiendam. Sic enim audiri Christus debet. Quartò, Ecclesiae vocem esse medium necessarium & efficax, cooperante cum ea Spiritu sancto ad fidem ingenerandam. Tale enim medium Christi vox erat quum Iudæis prædicaret. Denique quicquid in ratione docendi ac ea quæ ad salutem pertinent præcipiendi Christus Iudæis fuit, idem Christianis Ecclesia: & quamcumque apud eos fidem & auctoritatem Christus habere debuit, eandem nunc apud Christianos habet vox, doctrina, & præcepta Ecclesiae.

Calvinus agnoscit hoc loco docere Christum, *præstantissimum hunc esse Dei cultum, & optimi odoris sacrificium, audire ipsum ore hominum loquentem; & nos eius verbo non secus subjicere, quod per homines adfertur, quàm si descenderet ipse de caelo.* Addit tamen conditionem, *si Ecclesia fideliter suum munus exequitur; & ait: Sicuti magnificè extollitur Pastorum dignitas, qui sincerè & fideliter munus suum exercent; ita ridiculus est Papa cum suis, dum hoc prætextu tyrannidem suam fouet.* Sed non videt cæcus hæreticus hanc exceptionem in illum & in quoscunque Pastores retorqueri. Ridiculi sunt ministri prædicantes cum suis, dum prætextu externi ministerij hic à Christo magnificè commendati suas hæreses mundo obrudunt. Exceptione enim hac semel admissa, *si fideliter Ecclesia docet*, non verè tantum Ecclesiae Præpositi, sed quorumlibet sectarum ministri, omni prorsus auctoritate & fide, quam Christus hic illis dat, spoliabuntur. Certum quidem est, Ecclesiae obediendum esse, quatenus fideliter docet: sed an fideliter doceat, non est nostrum in dubium vocare. Certum est, Iudæos debuisse Christo obedire quatenus testimonium perhibebat veritati: sed an illud faceret, non erat Iudæorum in dubium vocare, sed simpliciter credere. Quare sicut Christo Iudæi, sic nos Ecclesiae simpliciter credere debemus; non quidem siue vera doceat siue non, sed siue id nobis constet siue non. Dubitandum non est, quin sicut Pater mittens Christum, & iubens eum audiri, sic Christus mittens Ecclesiam, & iubens illam audiri, sua sapientia disposuerit ut sine villo periculo erroris tam Ecclesia à nobis quàm Christus à Iudæis audiretur.

Audiamus tamen Calvinii cavillum in contrarium. *Certum est (inquit) non ita loqui Christum ut ius sibi à Patre datum homini*

Calvini
evasiones
contra ip-
sum mili-
tant.

Ecclesia
simpliciter
ab omnibus
credendum.

Caluini
menda-
cium.
Ioan. 17.

Christus
docendi mu-
nus in Ec-
clesiam re-
signauit.

Ioan. 3.

Caluini
impostura.

Rom. 10.

Melanch-
thonus eua-
ngelista.

hominibus resignet, sed tantum ut à contemptu vindicet suum Euangelium. In his paucis verbis mentitur & fallit impostor. Purum mendacium est, quod dicit Christum ius sibi à Patre datum hominibus non resignasse. Illa enim resignatio quæ ad docendi munus, de quo hinc agitur, conceptis verbis apud Ioan. legitur. Ait ibi Christus. *Ego te clarificaui super terram. Opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam. Manifestaui nomen tuum hominibus.* Paulò post. *Ego dedi eis sermonem tuum. Sanctifica eos in veritate; sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, & ego eos misi in mundum.* Dicit apertè se munere suo iam defunctum, idem in Apostolos resignasse. Sed & hoc loco duos gradus ponit Christus doctrinæ ad homines allatæ. Primum quòd Pater illum misit & docuit, cui obedire oportuit. Secundum quòd ille mittit Apostolos, quibus est obediendum. Quare quam dixisset, *Qui spernit, me spernit*; adiecit, *Qui spernit me, spernit eum qui misit me.* Sicut ergo Christus in Euangelio dicit, *Omne ius dedit Pater filio*; sic Chrysostomus dicit, *Hoc autem ius video datum sacerdotibus.* Atque hoc quidem Caluini mendacium est.

Fallit impostor, quum dicit, Christum *ita loqui ut à contemptu vindicet suum Euangelium.* Id enim non nisi conuenienter facit Christus hoc loco. Sed ita loquitur Christus immediatè & proximè, ut à contemptu vindicet Euangelii ministros & prædicatores. Non enim dicit, *Qui Euangelium audit, me audit*; sed Ecclesiæ ministros alloquens dicit, *Qui vos audit, me audit.* Obediendū immediatè personis loquentibus est, quia *fides est ex auditu.* Doctrinæ Euangelicæ creditur mediatè voce Ecclesiæ. In hoc fallit & fallitur hæreticus.

Sed inuertit penitus alius hæreticus hæc verba hoc modo. *Qui vos audit, me audit*: id est, verbum meum non vestrum loquimini. Intelligit autem verbum scriptum. Sed hoc commentum verba ipsa euertunt. Neque enim adhuc scripturatum erat verbum istud, quod nunc Scripturam vocamus; neque Scripturam audimus quatenus Scripturam, sed legimus; neque prædicatio Apostolica alia est, quàm vox audita. Hanc vocem Christus esse suam dicit, qua per Apostolos loquitur. Sic Ecclesiæ vocem, Dei vocem esse dicimus, quia Deus per Ecclesiam loquitur; & quia Ecclesia non suam, sed Dei verbum infallibiliter accipit, tenet, docet. Præterea manifestè dicit Christus hæc verba in eum finem, ut Apostolorum auctoritatem declararet & commendaret: idèoque statim adiunxit: *Qui*

spernit, me spernit. Debent ergo illa verba, *Qui vos audit, me audit,* similem sensum habere; neque sic intelligi, quasi præscriberent Apostolis, quibus verbis in docendo uti deberent, scripto videlicet vel scribendo potius Christi verbo, ut iste negator intelligit (hoc enim & alibi eos perspicue docuit, & hic nihil minus tractat) sed sic intelligi, ut euidenter demonstrarent, quantam verbis Apostolicis, & consequenter aliis Ecclesiarum magistris ipsorum successoribus (alioqui enim stultus iste cauillator nihil de his verbis sollicitus esset) auctoritatem deferre atque tribuere debeamus. Et dicit Christus, sic illos esse audiendos, & cum tanta auctoritate, ac si Christum ipsum loquentem audiremus. Ut autem huius cauillationis vanitas adhuc magis perspicua fiat, pone Regem aliquem, qui Prætorum constitutus, ei dicat, *Qui tuam sententiam audit, meam audit; & qui tuam spernit, meam spernit.* Si hic rebellis aliquis aut pertinax litigator audiat contra se Prætoris sententiam ferri, quæ tamen non sit ipsa lex scripta regalis, sed legis ipsius expositio prætorum, quæro an litigatoris esset bona exceptio dicentis: *Tua interpretatio & sententia me obligare non potest, sed Regis tantum imperium.* Quod enim tibi Rex dixit, *Qui tuam sententiam audit, meam audit,* idem dixit, quia tu non debes nisi verba Regis & leges regias & imperium Regis loqui. Quare, nisi Rex me condemnet, adhuc mea causa bona est. At ut nemo est hodie hæreticus alicuius cerebri, qui non aperte videat hanc cauillationem friuolam esse, & meram improbi hominis euasione, ut Prætoris auctoritatem declinet; sic planè in ipsis hæreticis respectu Christi & Ecclesie eius se res habet.

27. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, &c.*

Propter huius præcepti verum sensum non intellectum hæretici hodie omnes tam hoc præceptum quam totam legem ad obseruandum esse impossibilem docuerunt. Quorum vestigijs insitens hoc loco Calvinus, ita scribit. *Certum est in lege præscribi hominibus quomodo vitam formare debeant, ut salutem coram Deo sibi comparent. Quod autem lex nihil aliud quam damnare potest, non fit doctrina vitio, sed quia impossibile nobis est præstare quod iubet. Ergo quæquam ex lege nemo iustificatur, continet tamen lex ipsa summam iustitiam: quia non falsò salutem promittit suis cultoribus, si quis plenè obseruet quicquid mandat.* Hæc ille. Docet impostor in lege summam

*Lex Dei
an præcipiat quod
præstari
non potest.*

iustitiam describi, & legem suis cultoribus salutē promittere, sed sub conditione nobis impossibili. Hoc est dicere, falsū & ridiculū. Quis eum legislatorem suis subditis falsam & ridiculam legem dare negabit, qui magno proposito præmio illud iubeat, quod à nemine subditorum impleri posse optimè nouit? ut si sic pauperi & infirmo dicat: Si regnum mihi proximum subiugaueris, mei regni te heredem constituā. Alienum quidem regnum subiugare summa fortitudo ac virtus foret, sed nunquid tamen domini sui regnum falsū & ridiculū illi promittitur, qui hoc nullo modo præstare potest? Putant hæretici se satis legi tribuere, quod summam iustitiā doceat, & salutem suis cultoribus promittat. Sed non vident se legislatore & ridiculum & mendacem facere, quando à nemine docent legē impleri posse. Absurdū hoc eludere conatur Calvinus. *Hæc (inquit) docendi ratio nobis absurda videri non debet, quod Deus primò iustitiam operum requirat, deinde gratiam offerat sine operibus.* Sed quare & quam ob causam absurda videri non debet? Attendamus rationem quam adfert. *Quia (inquit) necesse est homines iusta suæ damnationis conuinci, ut ad Dei misericordiam confugiant. Ideò apud Paulum, Rom. 10. 5. utriusque iustitiæ comparatio ponitur, ut sciamus nos idè gratis iustificari à Deo, quia propria iustitia destituimur.* Hæc ille. Fallit improbè lectorem, & ut ego sanè arbitror, ex composito. Lex est pædagogus ad Christum, quia conuincit homines non suæ damnationis, quasi nemo mortalium legem impleret, ut vult Calvinus; sed suæ infirmitatis, quia sine gratia Dei per Christum nemo illam implere potest, ut iuxta Scripturas perpetuò docet Augustinus. Paulus autem ad Rom. 10. 5. *iustitiam quæ ex lege est*, opponit *iustitiæ quæ ex fide est*, quia illa quæ ex lege est, docet tantum quid facere debemus; sed illa quæ ex fide est, habet gratiam Christi in corde, quæ facit nos facere quod lex iubet; & sic docet nos propria quidem iustitia destitui, ut gratis iustificemur (ut hic Calvinus ait) respectu primæ iustificationis quæ ex impio aliquis fit iustus, aut quæ impius Deo reconciliatur, (de qua iustitia lex non loquitur) sed non docet nos illic Paulus propria iustitia destitui respectu illius salutis quam lex suis cultoribus promittit, nempe vitæ æternæ; nisi quatenus propria illa iustitia intelligitur, quæ propriis viribus ex sola legis doctrina comparatur. qualem Iudæi in Christum non credentes habere volebant, ut in fine præcedentis capituli Paulus docuit. Nā verba Pauli in loco à Caluino notato planè & perspicuè docēt quod iustitia

Lex quomodo pædagogus ad Christum.

iustitia ex fide facit seruare legem Dei. *Qua ex fide est iustitia, sic dicit, id est, de iustitia ex fide sic Script. dicit: Ne dixeris in corde tuo, Quis ascendet in calum? &c. id est, ne putes legem tibi credenti & conuerso ad Deum esse difficilem, aut vires tuas superantem. Propè est verbum in ore tuo & in corde tuo, id est, res tota facilis est tibi iam conuerso & credenti, & diligenti Deum. Moyses enim (à quo hæc verba Paulus desumpsit) quum primum dixisset, Circumcidit Dominus Deus tuus cor tuum, ut diligas Dominum Deum tuum (quod ad credentes & conuersos loquitur) paulò post subiungit: Mādatum hoc quod ego precipio tibi hodie, non est supra te, neque procul posuim, neque in calo situm, &c. sed iuxta te est valde sermo in ore tuo & in corde tuo, ut facias illud. Hæc ibi. Quare illa verba tractans Aug. ait. Conuersus quisque sicut ibi precipit, ad Dominū Deum suum, ex toto corde suo, mandatum Dei non habebit graue. Sic ipse locus à Caluino notatus luculenter probat quod Caluinus negat, nempe legem Dei non esse impossibilem: videlicet credenti & cōuerso. Mauet ergo absurditas illa maxima iuxta doctrinam Caluini, Deum operum iustitiam primò quarere, & postea gratuitam offerre sine operibus.*

Sed tora Caluini & aliorum hereticorum contra tam apertam veritatem lucta est huius præcepti legalis praua intelligentia. Diligere enim Deum perpetuò actualiter, & sic ex toto corde vt nihil præter Deum diligatur, & ille tantum diligatur quantum diligibilis est, nemo in hac vita potest, & hoc sensu August. in lib. de perfect. iustitia, & post eum Bernard. serm. 50. in Cant. docent hoc præceptum in hac vita non impleri, nec sub præuaricationis pœna obligare, sed per modum doctrinæ, quò contendere debeamus, ordinare. Verum diligere Deum habitualiter, & per opera dilectionis externa, in omni sua operatione retinendo habitualem Dei dilectionem, & sic toto corde, vt præcipuè Deus diligatur, homo in hac vita potest & debet. Et sic intelligendum esse hoc præceptum, illa alia Scripturæ verba manifestissimè docent: *Onus meum leue est, Mandata eius graua non sunt, & alia huiusmodi.*

29. Hoc fac, & viues.

Quum horum verborum manifestus & perspicuus hic sensus sit, Hæc dilectio Dei & proximi illa opera sunt quæ facere debes vt vita æterna viuas, vt sic quæstioni legisperiti satisfacere Christus, qua quærebat etsi animo tētandi,

Iustitia ex fide facit seruare legem.

Deut. 30.

Lib. de nat. & grat. c. 62.

Dilectio Dei ex toto corde quomodo intelligenda.

Matth. 23. 1. Ioan. 2.

Opera bona vita eterna causa.

quid faciendo, id est, per quæ tandem opera, vitam eternam possideret; totum hunc sensum prorsus inuertit Calvinus, & vult consilium Christi fuisse calumniam diluere qua sciebat apud rudes & indoctos se grauari, quasi legem, quatenus perpetua est iustitiæ regula, euerteret. Sed totum hoc merum figmentum est. Consilium Christi fuit, non rudium & indoctorum caluniam diluere, de qua nihil in textu apparet, & à Caluino fingitur vt aliò lectoris animu auertat; sed istius legisperiti questionem satisfacere qua tentare & experiri volebat, an legis Mosaiçæ mandata Christus approbaret, de quo apud ipsos Scribas & doctos Iudæos sciebat se in suspicionem & calumniã trahi. Hoc falso posito fundamēto, ait hoc loco Calvinus: *Non ideo nos gratis iustificat Deus, quia lex non ostendit perfectam iustitiam, sed quia in eius obseruatione deficiamus omnes: ideoque non ab ea vitam consequi negat Christus, quia infirma est in carne nostra.* Hæc ille. Non solum fabulam narrat à contextu Evangelico alienissimam, sed etiam, si rectè attendatur, Christi verbis manifestè contradicit. Fabula est, & à contextu præsentis alienissima, cuius nec minimum in textu apparet velligium, nos gratis iustificari à Deo, quia in lege deficiamus omnes, & non quia lex non ostendit perfectam iustitiam: Nos autem à lege, id est, à legis obseruatione vitam non consequi, aut Christum hoc negare, disertissimis Christi verbis ex diametro contrarium est. Dicit enim Christus: *Hoc fac, & viues*: id est, faciendo mandata legis viues. Ait Calvinus Christum dicere: *Faciendo legem non viues.* Sic eius interpretatio textum destruit, & Christi verba penitus inuertit.

Iam verò si hæc verba, *Hoc fac, & viues*, non continent expressum Christi mandatum de faciendo quod lex iubet & obfertam affirmationem quòd eam faciendo vitam consequemur, tunc etiam illa alia Christi verba ad eundem legisperitum, *Vade, & fac tu similiter*, non erit aliquod Christi mandatum de faciendo quod fecit ille Samaritanus, sed erit tantum regula iustitiæ ad imitandum quod nemo imitari potest. Vnde sequetur non nisi fabulam à Christo recitatam fuisse, & non solum talem aliquem Samaritanum non fuisse, sed nec esse potuisse, Nam si vnus Samaritanus sic facere potuit, cur non & alius quilibet idem possit facere? Ergo si, *Vade, & fac tu similiter*, præceptum est eius quod fieri potest ac debet, illa quoque verba, *Hoc fac, & viues*, præceptum similiter continebant eius quod fieri potest ac debet, cum adiuncta promissione vitæ eternæ.

Mendacium, & aperta verborum Christi contradictio.

Taxat postea Calvinus, sub nomine defensorum liberar-
bitrij, doctiss. Patres Augustinum, Ambrosium, & alios, qui
affirman sub typó huius vulnerati Samaritani curantis eum,
describi statum hominis post lapsam, & restaurationem per
Christum. Nec vllam causam reprehensionis adferre, nisi quod
dicat *maio rem Scriptura habendam reuerentiam quam ut ger-
manus eius sensus hac licentia transfiguretur.* Sed habetur à
Patribus maxima Scripturae reuerentia; quia & germanus ac
literalis sensus de habendo pro proximo qui nostra ope in-
diger, còque opere diligendo, diligentissime retinetur, & my-
sticus quoque sensus in eo latens enucleatur. Sed vnus Cal-
uinus licentia hæretica ipsam diuinæ Scripturae literam tum
aliis innumeris in locis, tum hîc maximè penitus transfigu-
rauit, corruptit, inuertit, Christi que verbis disertissimis clara
& impudenti voce contradixit, vt iam ostensum est.

Patres à
Caluino
sine causa
data accu-
sati.

IN LVCAE CAP. XI.

41. *Quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia
munda sunt vobis.*

CH R I S T V S in his verbis, nec ironice loquitur, vt
quidam putant quasi opinionem Pharisaorum ir-
ridens, quæ duntur existimasse per solas eleemo-
synas omnia peccata purgari, vel saltem rapinas
condonari quando ex illis eleemosynæ fiunt (neque enim vel
tantæ eleemosynarij isti Pharisei erant, vel tam stulta eorum
sententia vsquam legitur) nec solet Christus ironice docere,
maximè quum dicit, *Et ecce*; nec etiam docet per solas ele-
emosynas (vel cætera pietatis opera negligendo, vel in pecca-
tis perseverando) omnia peccatoribus condonari, quæ quorũ-
dam suo tempore opinionem refutat sæpe August. in lib. de fi-
de & operibus per totum, in Enchir. ca. 75. & de ciuit. Dei lib.
11. cap. nec denique (vt Calvinus hîc somniat) eos rite ac legi-
time vesci pane suo qui eleemosynas erogant, qui que ex sua abũ-
dantiâ pauperum inopia subueniunt (hec enim expositio eorũ
verborum, *Ecce omnia munda sunt vobis*, nullũ sensum adfert,
nec causam aliquam reddit, quod tamẽ imprimis expẽdendũ
erat, quũ Christus non simpliciter eleemosynas erogare iu-
beat, sed hanc etiam promissionem subnectat, *Ecce omnia
munda sunt vobis*, nõ panis tantũ ait aut cibi vsus;) sed docet
eleemosynam esse proprium remedium cõtra morbos Pha-
risæorum, rapinam & iniquitatẽ, quos hîc nominatim taxat.

1.

2.

3.

4.

Eleemo-
sina quo-
modo in
Phariseis
munda sunt
omnia.

Huiusmodi quippe peccata, quorum propria purgatio est debita restitutio, per eleemosynam aptissime purgantur; non quia ea sola totam purgationem adtert, & plenam remissionem consequitur; sed quia hæc noua liberalitatis & charitatis affectio animum rapinis deditum ab illo vitio expurgati quo vitio sublato, ad cætera omnia penitus emundanda aditus & via facta est. Eleemosyna igitur auaros per omnia mundat, quatenus emundationis principium quoddam est, & pro veteribus delictis satisfactio debita. Hic sensus à D. Basilio traditus est in Regulis breuioribus ad q. 271. Et similis hic locus est ei quod dixit Regi rapaci Daniel. *Peccata tua* (quæ maximè erant rapinæ) *eleemosynis redime.* Verba autem illa (*quod superest*) nec significat quod ex rapinis vestris reliquum est, quasi dixisset Lucas *το περισσεον*, nec pro copia præsentis accipitur, vt Calvinus vult, quasi dixisset Lucas *το περισσεον*; sed significat simpliciter iuxta verbum *τα υπολοιπα*, quo Luc. vitat, *ea quæ vobis adsunt*, vt ipse Beza vertit, id est, ea quæ iam habetis, sicut iuste possidetis, date in eleemosynam, id est, iuxta facultates vestras, subaudiendo *υπολοιπα*. Sic Theophylactus exponit: *τα υπολοιπα υμων*. Sic & textus Syriacus vertit, *id quod est.* Nempe ex eo quod iuste & rectè vestrum est, facite eleemosynas.

Proteruè Calvinus hoc loco Catholicos taxat dicēs. *Quid hinc inferunt Papiste eleemosynas esse satisfactiones quibus mundamur à peccatis, stultius est, quàm vt longa refutatione opus habeat.* Neque enim Christus hic disserit, quo pretio nos peccatorum remissionem acquirene oporteat, sed eos purè vesci partem suo qui partem erogant pauperibus. Sed hunc superbum hæreticum textus ipse refutat, vt iam ostensum est, & S. Basilius loco citato exemplum simile adfert in Zachæo publicano, qui pro veterum peccatorum satisfactione professus est: *Si quem fraudauero, reddo quadruplum.* Christus hoc loco nõ quidem agit de pretio quo acquirèda est remissio peccatorum, neque Catholicos satisfactiones ponunt tanquàm pretia acquirenda remissionis, sed vel tanquam media placandi Deum, vt ad remissionem consequendam homo sit dispositus, vel tanquàm pena peccatis iam remissis debita exolutiones. Iuxta priorè textum docet hic Christus eleemosynas, non quidem pretium, sed modum esse mundandi rapaces & auaros: quia hoc modo & propriis peccatis satisfaciunt, sicut Zachæus, & ad Dei misericordiam Christi que sanguinis beneficium obtinendum (quo plena fit cordis emundatio) eo magis disponunt.

Luc. 19.

Satisfactio-
nes quo ten-
su ponun-
tur à Ca-
tholicis.

IN LVCÆ CAP. XII.

14. *Quis me constituit Iudicē aut diuisorem inter vos?*

VVM Christus in causa iustitiæ, & quæ ad fouendam concordiam inter fratres faciebat, rogatus operam suam interponere, id facere recuset, quæritur an Episcopi & Pastores, qui Christi locum tenent, subditorum suorum litibus circa temporalia bona dirimendis hoc exemplo penitus abstinere debeant? Anabaptistæ hodie hoc Christi exemplum ita rapuerunt, vt penitus Christianis interdictum putarent aut hæreditates partiri, aut forensibus negotiis se interponere, aut aliquod denique civile munus obire. Calvinus verò in hunc locum contra Papam & consequenter omnes Episcopos debacchatur, quorum hic ait *latrocinium damnari, quòd quum Ecclesia Pastores se esse obendant, terrenam ac profanam iurisdictionem inuadere ausi sint.* Alij adhuc interpretes Catholici docent ex hoc loco non debere Episcopos negotiis ac litibus secularibus audiendis ac dirimendis vacare (tametsi Augustinus Episcopus id studiosè fecerit, vt tam ipsemet de seipso commemorat de opere monachorum cap. 29. quàm in eius vita Possidonius) videlicet quia hodie fora secularia sunt Christianorù fora & tribunalia. Sed aliqua adhibita distinctione, & error omnis facile vitabitur, & ipsa veritas tenebitur. Vacare audiendis & dirimendis subditorum litibus Episcopus aut Pastor nõ solum licitè potest, sed ex officio pastoralis debet, quando nec propter lucram temporale, sed propter spem vitæ æternæ id facit (vt August. se fecisse scribit) nec reliqua officia pastoralia propterea intermittit, & ad lites inter subditos grauiores rescindendas id officium præstat, ipsique subditi non ex auaritia, sed ex necessitate aut honestate Pastoris arbitrium expetunt. Christus hic recusauit diuidere, tum quia nisi ab vna parte rogatus, arbiter adhuc delectus non erat, tum quia ex auaritia hoc ab eo petebatur, vt sequens disputatio demonstrat, tum quia prædicationem verbi hæc hominis postulatio interpellauit. Sic Paulus de negotiis secularibus Christianorù cognoscere noluit, quia, ait August. loco citato, *Apostolatus eius discursus aliter se habebat.* Errant absurdissimè Anabaptistæ, quia Christi verba non ad omnes Christianos, sed ad solos Pastores pertinere possunt. Errat malitiosè Calvinus, quia nec iurisdictionem tēporalem, nec possessiones temporales, in quolibet Episcopo hic locus prohibet, sed de sola cognitio

Anabaptistarum error circa iudicia secularia.

Iudicia secularia Pastores quatenus exercere debeat

Caluini insulsa criminatio.

ne & iudicio circa alienas causas & bona aliena Christus loquitur. Errant & alij, qui propter fora & tribunalia Christianorum, herere negant Episcopis aut Pastoribus secularia tractare iudicia, sicut August. fecit, & sicut propter honorem sacerdotij à iudice forensi ad Episcopos in causa civili appellare pij Imperatores permiserunt. Theodosius Canif. II. q. I. c. Quicumque, &c volumus, & Carolus M. ut est apud Bertrandum in libello de Iurisdictione Ecclesiastica. Nam & illorum omnium tempore fora & tribunalia penes Christianos erant. Sed in tota hac causa modus ille tenendus est quem diximus.

48. *Qui non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.*

Dexterè sunt hæc verba intelligenda, ne ignorantia eorum quæ ad salutem pertinent, fauere ac patrocinari hic locus videatur. Si enim qui fecit digna plagis, id est, graua crimina perpetravit, paucis tamen vapulabit, quia non cognouit voluntatem Dei, satius & optabilius videtur esse, voluntatem Dei penitus ignorare, & in hac ignorantia persistere, quàm ei cognoscendæ operam dare. Sed non loquitur Christus de ignorantia affectata, qualis eorum est qui dicunt, *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*, nec de ipsius ignorantia leuiori pœna disputat (non enim dicit, *Qui non cognouit voluntatem Domini, ideo vapulabit paucis*), sed de illorum peccatorum pœna agit, quæ cum ignorantia voluntatis Dei coniunguntur, non ex ea proficiscuntur. Ait enim, *Et fecit digna plagis*. Est igitur sententia comparatiuè intelligenda: videlicet ex duobus, quorum alter cognouit voluntatem Domini, alter non cognouit, id est, tam amplam & claram scientiam non habuit, cæteris paribus ille propter peccata grauius, iste leuius punietur: non quia iste non etiam grauius, sed quia ille grauius plectetur. Ignorantia igitur voluntatis Dei hic locus non patrocinatur, quia nec de ignorantia affectata fit sermo, nec ipsa ignorantia simpliciter excusatur, aut à pœna liberatur, sed ignorantis peccata in comparatione minus per se verò plurimum punièda docentur. Qui autem propterea ignorantiam fouendam iudicat, perinde tenet ac ille qui febrim laborans curari nolit, ne forte postea recidiuans grauius ægroret. Hic Caluinus SS. Patrum ignorantiam quam supponit, & quam à nobis obtendi fingit, taxat & tergiuersatio, qui claram Euangelij doctrinam hodie respuentes,

*Ignorantia
quomodo
pœnam mi
nuat.*

Iob 21.

*Caluini
in uersa cri
minatio.*

tali
pelle
Cath
Euan
verbi
ritu
inuen
cat C
ait: ad
nunc
à Cal
eande
trum
Istas
hoc s
cam i
tam d
Eccle
ignor
Pasto
doctr
ua do

S
toto l
propo
de po
gation
lapsis,
de cau
feræ,
tum e
maliti
est de
di fab

tali peruicacia Patrum inscitiam obreduunt: quasi verò ad repellendum Dei iudicium sufficiat ignorantia clypeus. Nempe Catholici nouis hodie dogmatibus & hæresibus (quæ claram Euangelij doctrinam vocat Calvinus) subscribere recusant, verbi gratia, soli fidei iustificanti, imputatæ iustitiæ, & ceteritudo gratiæ, eo quòd apud Patres hanc doctrinam non inueniunt. Hanc recusationem iustissimam, peruicaciam vocat Calvinus, & Patrum in his ignorantiam frustra obtendi ait: additque postea, *utcumque illorum ignorantia parcat Deus, nunc tamen sponte peccantibus, id est, Euangelicam veritatem à Caluino & sodalibus eius mundo inuectam repellentibus, eandem veniam sperari non posse.* Sed nos ignorantiam Patrum non obreduimus, quasi aliquid circa fidem ignorarent. Istas nouas hæreses ab illis penitus ignoratas agnoscimus, & hoc solo nomine illas damnamus: quia veritatem Euangelicam ignorare tam diu Ecclesia Christi non potuit. Aut, si tam diu ignorauit, vnde certi esse poterimus, quòd nunc eam Ecclesia teneat? Cur non posteri nostri nos etiam veritatem ignorasse affirmare poterunt? vt sic nulla ætate, nullo seculo, Pastores ac Doctores habuerit Ecclesia, quorum antiquam doctrinam tenere liceat, ne circumferamur omni vento nouæ doctrinæ.

IN LUCÆ CAP. XIII.

Doctrinæ compendium.

SUNT in hoc capite quædam doctrinæ capita annotatione digna. Primum humani ingenij errorē 1. perstringit, quo iudicant temere homines, grauiam in mundo passos grauius deliquisse. Hic error in toto libro Beati Iob accuratè refutatur: & duobus exemplis 2. propositis à Christo euidenter refellitur. Alterum caput est de pœnitentiæ agendæ necessitate, quam ex aliorum castigatione discere oportet, vt iuxta illud Cypriani in serm. de lapsis, *tormenta paucorum exempla sint omnium.* 3. Tertium est de cauendo diuinæ gratiæ abusu, exemplo arboris infringi- 4. feræ, quia Dei patientia nimium læsa vertitur in furorē. Quartum est de diaboli potestate in corpora humana simulque 5. malitia, exemplo mulieris inclinatæ totis 18. annis. Quintum est de hypocrisi & superstitione cauenda, ne prætextu seruandi sabbati opera charitatis erga proximum intermittantur.

- Quæ tria posteriora loca in Prompt. Morali aliquoties tractata sunt. Sextum est de necessitate bonorum operum ut salui simus, dicente Christo, *Discedite à me omnes operarii iniquitatis*, id est, iniquis operibus addicti. Aliud est enim operari iniquitatem (quod nisi actum significat) aliud esse operarium, quod habitum quasi que professionem notat. Secundum & postremum caput contra hæreticos modernos notanda sunt, circa quæ Calvinus in suis ad hæc loca commentariis prorsus silere maluit, quam vel suis dogmatibus contraria aliquo modo explicare, vel contra eam apertam veritatem frustra reluctari. Vnum hîc est quod in exemplum trahi non debet. Christus Herodem principem vulpem vocat, non ex contemptu magistratus, sed ex autoritate Spiritus, quam nemo imitari debet. Demonstrat quippe propriam sibi potentiam, quod opus legationis suo toto invito mundo perficit usque ad constitutum à Patre tempus. Hoc proprium Christo fuit.

IN LVCÆ CAP. XIII.

14. *Retribuetur enim tibi in retributione iustorum.*

Bonorum
operum mer-
ces.



ALLET hîc locus euidenter pro retributione bonorum operum apud Deum. Opponit enim Christus retributionem humanam, qui mutuam compensationem in suis conuiujs venantur, retributioni quæ à Deo futura est in resurrectione iustorum. At illa alia veri nominis retributio est, ergo & ista. Hæretici hunc locum tractantes, imprimis Calvinus, nihil aliud à Christo hîc doceri volunt, nisi in conuiujs illis humanis non exerceri charitatem, nec ad probandam charitatem illa sufficere. At Christus docet inuitationem pauperum non solum esse opus charitatis Christianæ, sed etiam opus cui à Deo retribuetur in resurrectione iustorum, id est, in illa generali omnium iustorum glorificatione. Sic hæretici bona pietatis opera nihil nisi fructus quosdam fidei & charitatis, signaque & notas filij Dei esse volunt: aliquid apud Deum valere, vel ad salutem conferre, contra euidencissimas Scripturas nolunt.

23. *Compelle eos intrare.*

Hæretici
ad officium
cogendi.

TAMETSÌ ad literam de ipsorum prædicatorum verbi Dei ingenio studio, seriore, & adhortatione hæc verba intelligi debeant non est tamen improbanda S. Augustini ex-

positio (vt eam hoc loco Caluinus ipse non improbare se dicit) quam adhibet contra Donatistas epist. 48. vt probet *piorum principum edictis ad veri Dei cultum & fidei unitatem licite cogi praefractus & rebelles haereticos*. Haereticorum tamen nuncupationem non exprimit hoc loco Caluinus, quia ipsemet talis erat. Solum praefractus & rebelles nominat. Et rationem subiungit ex Augustino desumptam, *quia etsi voluntaria est fides (melius dixisset, libera) videmus tamen ijs medijs vtiliter domari eorum peruicaciam, qui non nisi coacti parent*. Plura hac de re in Prompt. nostro Catholico diximus.

*Domin. 5.
post Epiph.
text. 3.*

33. *Qui non renunciat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus.*

Operæpretium est, insignem huius loci corruptelam ac deprauationem Caluinianam obseruare, vt verus ac germanus literæ sensus purius retineatur. Clarum & perspicuum est, Christi verba sic vt sonant intelligi debere, & veram eorum quæ possidemus abdicationem faciendam omnibus diuenditis & in eleemosynam datis, vel in communem vsum concessis, vt Christi discipuli simus, id est, Euangelicæ perfectionis statum arripiamus. Sic Apostoli ipsi fecerunt, relinquentes omnia. Sic primi Christiani, Iudæi maxime conuersi, ex singulari fidei seruore etiam ipsa consilia Euangelica veluti præcepta amplectentes, omnia sua vendebant, & ad apostolorum pedes deponebant. Vide Aug. de doct. Christi. lib. 3. cap. 6. Postea illa perfectio ad paucos redacta est, qui à vita solitaria monachi dicti sunt, de quo vide August. in libello de moribus Eccles. Cathol. tom. 1. Nunc totum hunc sensum deprauat Caluinus. *Præposterè (inquit) faciet si quis literam præcisè urgeat, quasi nemo sit Christi discipulus, nisi qui in mare proiecerit quicquid possidet, adeoq; diuortium fecerit cum uxore, & liberis valedixerit. Talibus figmentis ad monachatum induiti sunt stulti homines, vt ad Christum accedere volentes, ab humanitate deficerent. Atqui nemo verus renunciat omnibus quæ possidet, quam qui singulis momentis relinquere paratus, totum se quasi liber & solutus Domino impendit, & omnibus obstaculis superior vocationem suam prosequitur.* Hæc ille. Impostor improbus dum statum monasticum reprehendere vult, alia fingit quæ nemo monachus facit. Nemo futurus monachus in mare proiecit quicquid possidet. Nemo cum inuita coniuge diuortium facit. Nemo sic liberis valedicit,

*Euangelica perfectio
proprieta-
tis abdicatio.*

Act. 4.

*Caluini
crimina-
tiones in-
sulsæ.*

vt

Caluini
nequitia
singulari.

1. Cor. 7.

vt eis prius, quantum in se est, non prospiciat. Nec coniugatus nec liberorum pater ad monachismi professionem aliter admittitur. Sic solet Calvinus sententiam Catholicam quam refellere vult, qualis est in propriis terminis nunquam atterrare proferre; sed mutato controuersæ & quæstionis statu, non sententiam Catholicam, sed suum figmentum refutare. Mentitur ergo Calvinus affirmans homines ab humanitate deficere vt ad Christum accedant. Quod postremò dicit, ita falsum & impium est, vt Apostolos & omnes primos Christianos stultitiæ & impietatis conuincat, qui de factis omnia sua reliquerunt vt Christum verius sequerentur. Alius ille modus quem Calvinus ponit, bonus quidem est renouandi modus, & omnibus Christianis necessarius, qui sic debent *vti hoc mundo quasi non utantur*; sed quòd verior & melior modus non sit, solum Apostolorum exemplum sufficienter demonstrat.

IN LVCAE CAP. XV.

10. *Gaudium erit in celo, & coram Angelis Dei.*

Sancti in
celo nostra
cognoscunt.

SOLENT hæretici Sanctos in celo mortuos vocare, & eorum quæ hic aguntur penitus ignorare asserere, vt sic eorum invocationem planè ridiculam esse ostendant. Sed quum de Sanctis dicat iuxta Christum, quòd erunt æquales Angelis Dei. Luc. 20. hanc autem conuersionem pœnitentium ad eò Angelis notam assermet, vt de ea in celis gaudeant, manifestè sequitur, beatitudinem quoque in celo regnantibus eandem esse notam. Nulla autem ratio est, cur iustorum preces & vota non cognoscant, qui peccatorum pœnitentiã cognoscere, & de ea latari possunt. Nec æquales Angelis sancti essent, nisi in eodem scientiæ genere paritas & similitudo foret.

24. *In se reuersus dixit, &c. Surgam, & ibo ad Patrem meum.*

Pœnitentiæ
doctrina a
Caluino
corrupta.

HÆRETICI hodie, vt solius fidei iustificantis dogma stabiliant, ne ipsam quidem pœnitentiã ad remissionem peccatorum necessariã esse volunt. Docent quippe pœnitentiã ex fide iustificante nasci, & neminem pœnitere posse nisi qui iam sit filius Dei, & per fidem specialem Deum

sibi propitium credat. Sic latè & accuratè Calvinus Instit. lib. 3. cap. 3. num. 1. Hanc hæresim hæc sola parabola de filio prodigo luculenter conuincit. Hic enim in exemplo maximæ misericordiæ Dei quod à Christo proponitur, ea non conferatur, nisi reuerso prius peccatori in se per odium peccati, & spem veniæ concipienti, quod vtrumque illis verbis expressit, *Quanti mercenarij, &c. Ego autem fame pereo.* Nec nisi cum emendationis proposito, & inuocatione Dei, quod expressit quum diceret, *Surgam, & ibo ad Patrem meum*, quod est relinquere peccatum, & ire ad Deum, & dicam, *Pater peccaui, &c.* Tunc demum accurrit Pater, & audita confessione peccati, iubet *reddi stolam primam.* Rursum quum idem Calvinus pœnitentiam ponit in solo quotidiano profectu iustorum, eodem lib. & cap. num. 8. vt sic pœnitentiæ necessitatem & vsum, qualem seruat Ecclesia, explodat, verba Christi in hoc cap. illam euidenter refutant vbi dicit: *Quam super 99. iustis qui non indigent pœnitentia.* Hic enim necessariò fatendum est, aliquam esse pœnitentiam peccatoribus necessariã, qua iusti non indigent. Deinde quotidiano profectu omnes iusti indigent. Vide ampliorem hac de re contra Calvinum disputationem in Promptuario nostro Catholico.

In parte
Quadrage.
in Sabbat.
hebdoms. 2.

IN LVCAE CAP. XVI.

9. *Vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.*

QVVM duo hic locus doceat, eleemosynis retribui vitam æternam, & Sanctos pro nobis intercedere, vt sancti Patres docent in Promptuar. Cath. in Dom. 8 post Pentec. à nobis citati, vtrumque conuellit Calvinus. Prius, quia Christus humano more loquitur, nostram videlicet humanitatem opportuni refugij nobis instar fore, sicut aduerso casu percussus ab illis sustentari solet quibus in prospera fortuna benefecit. Posterius, quia hoc modo periret omnis eleemosyna quæ indignis impenditur. Illi enim pro nobis intercedere non possunt. Sed vtraque cauillatio infusa est. Prior, quia Christus non solum humano more loquitur de aliquo refugio opportuno humanitati nostræ reddendo, sed diuino præterea more ac modo loquitur, promittens beneficentiæ nostræ non quodlibet refugium, sed ipsam vitam æternam

Eleemosynarum retributio æterna.

Caluini cauillatio duplex rejicitur.

æter

Lib. 7. in
Lucam.

æternam. Docet illos quibus benefecimus, *recipere nos in æterna tabernacula*, id est, Christum propter illos, non solum ratione operis ipsius, sed etiam ipsis intercedentibus, reddere vitam æternam, ut clarè docet August. de ciuitate Dei lib. 21. cap. 27. Sapè S. Ambros. non solum eos quibus benefecimus, sed & alios Sanctos pro elemosynariis intercedere affirmat. Sic enim hunc locum exponit. *Ideo ait, Facite vobis amicos de mammona, ut largiendo pauperibus, Angelorum caterorumq; Sanctorum gratiam comparemus.* Vnde posterior Caluini cauillatio diluitur. Nam & quum indignis præstatur elemosyna, non solum ratione operis fit retributio, sed iuxta Ambrosium Sanctorum gratia cõparatur, videlicet ut pro nobis intercedant. Quamquam Christus præcipuè pios pauperes intelligit quando elemosynis tantam mercedem re promittit, ut causa ab illo subiuñcta manifestum facit. *Quicquid enim vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Matth. 25. Manet ergo firma Catholica doctrina, Caluini cauillationibus ne quicquam impugnata.

IN LVCE CAP. XVII.

10. *Quum feceritis omnia quæcunque præcepi vobis, dicite: Serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus.*

Meritum
ex condigno
defenditur.

INSULTANT hoc loco hæretici contra meritum operum, maximè de condigno. *Præua arrogantia* (ait Caluinus) *damnantur hîc omnes qui se apud Deum quicquam mereri fingunt.* Postea definit, ex legis pacto mercedem operibus statui non pro dignitate. Moxque concludit, *detestabile esse Sophistarum commentum, qui meritum de condigno fabricare ausi sunt.* Vbi duo notanda sunt. Primum, meritum de condigno ab hæreticis penitus explodi. Secundò, idèò explodi, quia ex sola Dei promissione pender ratio meriti, non ex aliqua operum dignitate. Quod ex hoc loco probare volunt, quia qui omnia fecit præcepta, adhuc seruus inutilis est: ergo ratione operis ipsius, quantumuis ex gratia Spiritus sancti proficiatur, nullum potest esse meritum. Qui enim meretur præmium à Domino suo, inutilis seruus non est. Adde quòd Christus seruum inducit, cui omnia imperata facienti nullam gratiam dominus habet.

Opus

Opus ergo hominis iusti non meretur gratiam, sed merces
 indebita (vt hîc ait Calvinus) ex solo Dei beneplacito pro-
 mittitur. Hoc autem consequenter docet Calvinus, negans
 hominem diuinæ gratiæ liberè cooperari; sed quicquid bo-
 ni ab homine fit, ex sola Dei efficaci gratia promanare. In-
 stituit. lib. 2. cap. 3. Sed hic locus hanc haresim nihil iuuat To-
 rus Christi scopus hoc loco est, auferre iactantiam bonorum
 operum. Seruum quidem introducit, cui dominus gratiam
 non habet: sed in applicatione exempli suæ intentioni, non
 ita infert: Sic & vobis, quum feceritis omnia, Deus nullam ha-
 bebît gratiam. Non sic infert Christus, sicuti eum infert Cal-
 uinus vult, voluntque alij qui meritum de condigno negant.
 Sed Christus ita infert: *Sic vos, quum feceritis omnia, &c. di-
 cite, quia serui inutiles sumus*, id est: Nolite vos ipsos iactare
 quasi seruos bonos & fideles. Iactationem prohibet: rem non
 negat, quam alibi aperte asseruit, dicens: *Euge serue bone &
 fidelis*, &c. Causam quoque subiungit cur veraciter hoc dice-
 re possimus: *Quod debuimus facere, fecimus*. Hoc quippe re-
 spectu serui Domino nostro inutiles sumus, quia absque mer-
 cede proposita seruire Deo oportuit: non tamen simpliciter
 serui inutiles, qualis ille fuit qui in tenebras exteriores proii-
 citur, præceptum Domini non faciens. De ipsa igitur bono-
 rum operû dignitate vel vilitate in se nihil hîc Christus de-
 terminat, sed de ipsorum conditione respectu naturalis obli-
 gationis nostræ, & respectu Domini Dei, cui seruimus, Chri-
 stus disputat; vt vanam iactantiam tollat. Sumus quippe na-
 tura serui Dei, & sic omnia faciendo nihil meremur singula-
 ris gratiæ: sed sumus *adoptione filij Dei, templa Spiritus sancti,*
diuina natura, consortes, membra Christi, de quibus hîc Chri-
 stus nihil agit, & quorum respectu est in operibus iustorum
 dignitas quædam, ex cuius consideratione, & non ex solo be-
 neplacito Dei aut promissione facta, iusti merentur vitam
 æternam ex condigno, vt rectè docet D. Tho. 1. 2. q. 114. art. 3.
 Vide Bartholomæum Medinam ibidem, & D. Iansenium ad
 hæc verba, qui latè & eruditè sententiã Catholicam explicat.
 Consequentia illa; *Qui fecit omnia, est seruus inutilis*, ergo
 ratione operis ex spiritu sancto profecti nullû est meritum;
 non valet: quia Christus de seruorum operibus non filiorum
 loquitur, & de naturali operum obligatione, non de superna-
 turali dignitate disputat. Deinde non sequitur: *Qui bene ope-
 ratur, est seruus Deo inutilis*; ergo est simpliciter inutilis, &
 nihil meretur. Potest enim nihilominus ex alio capite me-
 re

Matth. 25.

Rom. 8.

1. Cor. 7.

2. Petr. 1.

1. Cor. 12.

reti, & sibi esse utilis, quia opera eius habent dignitatem ad præmium consequendum, & sunt Deo grata, etsi non sunt vitia. In summa, iactantiam operum tollit Christus, quoad ipsos operantes; dignitatem & mercedem operum non tollit, quo ad Deum remuneratorem & iustum Iudicem.

13. *Iesu præceptor, miserere nostri.*

DOcent hæc verba, docetque prompta horum obedientia, quum necdum mundati iubente Christo ad sacerdotem irent, ut se mundos ostenderent, præclara fide istos profos imbutos fuisse. Christi opem implorant, Magistri titulo insigniunt, nullum sanitatis signum videntes promissioni credunt, & fidei impulsu (ait Calvini) proficiscuntur. Ex decem tamen illis iuxta fidem suam sanatis, vnus tantum regressus est dans gloriam Deo. Reliqui nouem ex sententia Calvini fidem amiserunt. Potest igitur amitti fides accepta. Relatur hic Calvini, quod Spiritu adoptionis adhuc regem non erant, & quod principia tantum & semen aliquod fidei acciperunt. Sed neutra cauillatio eum iuvat. Spiritu adoptionis spiritualiter eos fuisse regenitos, & filios Dei fuisse, dubitari non debet; quum Christus corpus sine anima nunquam genuerit, nec sacramentum regenerationis adhuc institutum fuit. Non principium tantum aut semen aliquod fidei, sed magna & fortis fides erat, qua necdum mundati ibant tamen ad sacerdotem, coram quo nisi mundi apparere non debebant: certò credentes se per obedientiam verbo Christi præstitam mundandos.

Fides amitti potest.

14. *Ite, ostendite vos sacerdotibus.*

Confessio sacramentalis descenditur.

AD hunc locum eadem garrir & reperit Calvini contra confessionem sacramentalem in Ecclesia Catholica, supra ad Matth. cap. 8. garruerat. Cui quæ eo loco responsa sunt, & hic responderi debent. Vnum tamen hic addit quod acerbius Catholicos perstringat, idque mirabili, ut sibi videtur, acumine, sed insigni admodum, ut ostendemus, stupore. Bis (inquit) stulti sunt non reputantes quam turpem infamam maculam suæ confessioni aspergant. Bene scilicet agitur si ex tanta eorum caterua, qui ad sacerdotes profecti fuerint, tantum decima pars ad Christum redeat, reliqui verò omnes impie alienentur. Neque enim obtendere poterunt confessionis suæ titulum.

quin profectum hunc vicissim regerere liceat, nullos à sacerdotibus reuerti gloriam Deo daturus. Hæc ille. Sed vt hominis impietatem prateream, qui eodem cauillo Christi quoque sanantis gratiã ludibrio exponit, à quo quum decem sanaretur, decima tantum pars dedit gloriam Deo, stuporem eius, quo percussus videtur, annotabo. Hoc ipso quippe in loco aliud subiecit, quo seipsum pulchre refutauit. Ait enim, *Quãquam nouem leprosis nihil in salutem profuit carnis sanitas, sed tantum pro fluxa & caduca fide temporale donum adepti sunt, sub hoc tamen typo nobis ostensum fuit quã efficax futura sit vera fides.* Hæc ille, priorem suam stupidam cauillationẽ ipsemet refutans. Eodem enim modo quanquam nouem istis leprosis nihil profuit carnis sanitas, sed tantum pro fluxa & caduca obedientia eundi ad sacerdotes, vt Christus iussit, temporale donum adepti sunt; sub hoc tamen obedientiã typo nobis ostensum fuit quã efficax futura sit vera Christianoꝝ obedientia, qui verẽ contriti adeunt sacerdotes, qui soluendi & ligandi potestate acceperunt, vt ab illis soluãtur. Sic in eadem pagina sui præ stupore oblitus, seipsum refutat. Quemadmodum nihil præiudicat aut veræ fidei, aut Christi sanãtis virtuti, istorũ nouẽ incredulitas: sic nihil præiudicat veræ in Ecclesia Catholica peccatorum cõfessionĩ, aut sacerdotali absolutio- ni, istorũ nouem typica ingratitude, vel ad vomitũ reuersio.

Caluini
scommã
in Christũ
redundat.

Caluinus
ex seipso
refutatur.

IN LVCAE CAP. XVIII.

II. Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri homines.

MVLTIIS verbis contendit hoc loco Caluinus, vt veram operum iustitiam quæ ex Spiritus S. gratia procedit, à Christo damnari doceat. Iste (inquit) Phariseus Dei gratia ascribit quòd iustus est, & quãquam Deo gratias agens fateatur quicquid bonorum operum habet, merum esse Dei beneficium, quia tamen operum fiducia innititur. seque alijs præfert, cum sua precatone reijciatur: vnde colligimus non rite neque in solidum humiliari homines (quãuis se nihil posse reputent) nisi operum meritis simul diffisi, salutem suam in gratuita Dei bonitate collocare discant. Et paulò post. Reprehenditur in ea parte Phariseus, quia meritis suis innititur, vt Deum propitium habeat, quia dignus est. Sciamus ergo, quãuis bonorum operum laudem Deo quis ascribat, si tamen eorum iustitiam imaginatur salutis suæ causam esse, vel in eam recubit.

Operum
vera iusti-
tia defen-
ditur.

Parabola
scopus.

De pecc
mer. & re-
miss. lib. 2.
cap. 5.

Gal. 6.

Caluini
tria men-
dacia.
Serm. 36.
de verbu
Domini.

peruersa arrogantia damnatur. Hæc omnia Calvinus, totam historiam Euangelicam peruertens. Christus hanc parabolam introduxit, non vt doceret nullam salutis causam esse veram operum iustitiam, aut vt omnem bonorum operum fiduciam damnaret, quod vtrumque Calvinus dicit; sed vt illam fiduciam bonorum operum damnaret, qua putent se aliqui satis iam iustos esse ac plenos iustitia. Hoc enim est, quod Lucas dicit, *Ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti*, id est, qui sibi persuaserant (vt Beza vertit) se iam satis iustos esse. Vnde Aug. de Pharisæo isto dicit, *quod in operum suorum iustitia confidebat, quasi eius iam plenitudine saturatus*. Rursum ideo hanc parabolam proposuit, vt illam fiduciam damnaret, quæ cum aliorum contemptu coniuncta erat: id est, falsam & vanam iustitiæ fiduciam. Nulla enim ibi iustitia est, vbi arrogantia regnat. Ideo adiecit Lucas, *Et qui aspernabatur ceteros*. Quod vitium Paulus dum arguit, simul docet fiduciam boni operis simpliciter non esse malam. *Opus suum unusquisque probet, & sic habebit gloriam in semetipso, non in altero*. Vnusquisque suas actiones consideret, & sic in sua sola conscientia gloriandi materiam habebit, non in peccato alterius, sicut iste Pharisæus fecit. Sic Calvinus quod Christus de fatuitatis fiducia, eaque falsa ac vana, dixit, trahit ad omnem fiduciæ circa bonorum operum iustitiam condemnationem, & (quod impudentius est) ad ipsam quoque bonorum operum iustitiam damnandam. Quod ergo dixit, *damnatur Pharisæum, quia operum fiducia inmititur*, falsum est. Rursum quod addit, *eum cum sua precatione reiectum esse*, falsum est. Nam, vt bene notauit S. Aug. *Quere in verbis eius quid Deum rogauerit, & nihil inuenies*. Sed & quod addit, *reprehensum Pharisæum, quia meritis suis innitebatur vt Deum propitiū haberet*, falsum similiter est. Reprehensionis causæ illæ sunt quas Euangelium expressit, non quas Calvinus finxit. Nempe *quod confidebat in se tanquã iusto, & quod alios aspernabatur*. Illa quoque confidentia damnatur, quia cum aliorum cõtempu coniuncta, ideoque vana ac falsa erat.

Aduertit hoc ipsum Calvinus, & diluere conatur. *Sed queritur (inquit) quomodo tanta iam sanctimonia preditus fuerit, qui impio fastu excecatus erat? Neque enim aliunde manat tanta integritas nisi à Dei Spiritu, quem certum est minime in hypocritis regnare*. Hæc ille. Est bona & valida obiectio, & que firmiter probat hunc Pharisæum non habuisse veram iustitiam operum, neque in vera iustitia fiduciam posuisse, sed

laruam

laruam tantum externam iustitiae habuisse, & opera quaedam bona iuxta substantiam actus, cum cor interea fastu & hypocrisis plenum esset. Ad hanc ergo obiectionem quid respondeat Calvinus, attentè dispiciamus. *Respondeo* (inquit) *externa tantum larua fuisse confisum, ac si occulta & interior cordis immundities in rationem non veniret. Quare licet pravis concupiscentijs intus scateret, quia tamen non nisi ex specie iudicat, securè innocentiam obtendit.* Hæc ille. Atqui hoc totum obiectionem confirmat, non soluit. Quum enim hoc totum non nisi hypocritam illum fuisse conuincat, in hypocritis autem Spiritus S. (vt ipse Calvinus dixit) non regnet, & vt plenius Scriptura dicit, *prorsus non habitet, sed fugiat* fictum, perspicuum est, nullam in isto sanctimoniam, nullam veram iustitiam fuisse; ideoque contra piam & humilem iustitiae bonorum operum fiduciam hoc exemplum non facere.

*Calvinus
obiectionē
quam mo-
uet, non
soluit, sed
confirmat.
Sap. 1.*

Addit adhuc aliquid Calvinus. *Dominus quidem ipsum vanitatis non coarguit, quod sibi falso tribuat quod non habet; tenendū tamen est, neminem à rapina, iniustitia, libidine, & alijs vitijs purū esse, nisi qui Spiritu Dei regitur.* Hoc totū est quod respondet, & hinc tandem aliquid respondisse videtur, quia iam inuenit, quomodo in tanto hypocrita Spiritum Dei regnare ostendat. *Nemo, inquit, purus est à rapina & alijs vitijs, nisi qui Spiritu Dei regitur.* Primum Phariseus iste non se dicit purum ab his vitijs, sed tantum ab actu flagitiorum, quod non esset raptor, iniustus, adulter. Atqui ab actibus flagitiosis abstinent innumeri ethnici, qui Spiritu Dei non reguntur. Deinde non omnis qui ab ipsis etiam pravis affectibus immunis est, ex dono fortè Spiritus S. à Spiritu S. regitur. Qui enim à Spiritu S. regitur, non solū ab illis pravis affectibus, sed etiam ab hypocrisis & impio fastu imprimis purus est. Nihil ergo omnino respondit Calvinus, & manet obiectio firma, ideoque & tota eius prior disputatio vana. Denique *insignis hic locus, vt eum vocat, nihil eum iuuat, nihil Catholicam doctrinam lædit, quæ docet ex bonorum operum iustitia homines coram Deo verè iustos esse; quia talis iustitia verum Spiritus S. donum est, & veram fiduciam parit, qua tum in Domino* *1. Cor. 1.* *gloriatur, tum in semetipso gloriam habet; quod utrūque Paulus dixit: sed nō sicut iste Phariseus, gloriam habet in altero. i.* *Gal. 6.* non se præfert alijs, nec de aliorum peccatis, quibus ipse caret, gloriandi materiam accipit.

IN LVCÆ CAP. XIX.

8. Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus,

Pœnitentia & satisfactio Zachæi descenditur.

Caluini dentes canini.

Impostura Caluini refutatur.

HANC quoque historiam Euangelicam suo fermento corrumpit Caluinus, & tam illustrem pœnitentis peccatoris satisfactionem omnibus modis obscurare, suamque solam fidem, hoc exemplo periclitantem, fouere & stabilire conatur. Primum garrit opus ipsum ex se potuisse esse vitiosum. *Posses* (inquit) *quis omnia sua in pauperes erogare, cuius tamen liberalium nihil esset coram Deo.* Ita primum vellicat factum, quia potuit esse non bonum. Mox tamen agnoscit hoc factum Zachæi ex viua radice interioris pœnitentiæ produisse. Voluit nihilominus pro sua mordendi libidine hunc vnum illi dentem prius insigere. Addit deinde & aliū quem alius impressit totūque pium Zachæi studiū dilacerat. *Sicuti* (inquit) *Paulus de pœnitentia differens ad Ephes. 4. Qui furabatur, non furetur, magis autem manibus laboret, ut alijs subueniat, ad hæc officia nos hortatur, ex quibus intelligant homines esse in melius mutatos. Ergo à corde incipiendum est, sed operibus testanda simul est nostra respicientia.* Hæc ille. *Impostura* impius omnia pœnitentiæ opera & hoc Zachæi factum nihil aliud vult esse, quàm testimonia conuersionis coram hominibus, coram Deo autem ipsa opera nihil valere. Sic iura Caluinum elemosyna clanculum facta, oratio in cubiculo clauso, ieiunia, & omnis mortificatio occulta (quæ maxime Christus cõmendat Matth. 6.) nihil valebunt, quia coram hominibus nihil testari possunt. Alium adhuc dentem insigens Zachæus suo exemplo alios minimè obstrinxit, ut se dimidium bonorum suorum parte denudent: sed tantum tenenda est regula quam Dominus prescribit, ut nos & nostra omnia credemus in sanctos vsus ac legitimos. Exemplū quidem Zachæi non obstringit sed hortatur, & documento est sequi volentibus. An putat Caluinus hoc Zachæi factum non fuisse diuitiarum suarū vsu sanctum ac legitimū? Cur ergo Christus hoc eius propositum audiens, illud non reprobauit? Imò eum approbavit, subiungens eum esse filium Abrabæ? Deinde si iura Paulum opus pœnitentiæ sanctum ac legitimum est, ut qui furatus est, non solum non furetur amplius, sed etiam manibus laboret, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti, quare opus pœnitentiæ sanctum quoque ac legitimum non erit si pœnitens peccator exemplo Zachæi dimidium bonorum suorum

suorum dat pauperibus: Sed Caluino ac Calvinistis diuitiarum
 usus nec sanctus nec legitimus videtur, quum tam large elec-
 mosynæ fiunt, ut vel *dimidium bonorum detur*, vel (ad quod
 Christus discretè hortatur) *totum vendatur, & detur pauperibus*.
 Nam & hæc Christi verba non secus deprauauit Caluinus,
 ut ibi dictum est. Ita animi sensus diuinis Scripturis penitus
 contrarios gerunt.

*Elemosy-
na largio-
res Calui-
nisti dis-
plicent.
Matt. 19.*

Pergit adhuc magis mordere, totamque hanc historiam
 Euangelicam magis dilacerare Caluinus. *Christus* (inquit) *te-*
stimonium Zachæo reddens, quum diceret, Salus huic domui
facta est, nihil in eo fuisse simulacrum pronuntiat. Neque tamen
salutis causam bonis operibus Zachæi adscribi, sed quia cōuersio
illa certum erat diuine adoptionis pignus, merito inde colligit
domum illam salutis esse heredem. Et hoc quoque verba sonant.
 Nam quia Zachæus vnus sit ex Abrahæ filiis, ratiocinatur salutem
 esse eius domum. Porro ut quis censeatur inter Abrahæ filios, fi-
 dem eius imitetur necesse est. Hæc ille. Breuiter respondeo:
 Bona opera Zachæi non fuerunt salutis eius causa, sed fuerunt
 fructus pœnitentiæ digni & satisfactiones pro peccatis, qua-
 les Caluinus enim suis pari non potest. Non fuit Zachæi con-
 uersio adoptionis diuinæ pignus, sed ipsamet adoptio diuina,
 cuius fructus erant ista bona opera. Iam enim totus conuer-
 sus ad Deum, ideoque adoptatus in filium, profert opera filio
 digna, & præcedentium peccatorum satisfactiones: quia illis
 remissis, pœna tamen manebat temporalis. Christi autem ra-
 tiocinatio, *saluam esse domum quia filius Abrahæ fuerat*, nec
 solam eius fidem, nec sola hæc opera considerauit, ut causam
 adæquaram, sed ipsam Dei electionem. Censeri autem inter
 filios Abrahæ, non solum fidei imitationem requirit, quam
 solum ponit Caluinus, sed etiam bonorum operum Abrahæ,
 dicente Christo Iudæis; *Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ fa-*
cite. Adiungit tamen Caluinus. *Imò hanc laudē Scriptura pro-*
priè fidei tribuit, quòd germanos Abrahæ filios ab extraneis di-
scernat. Sciamus ergo eam præcipuè in Zachæo laudari, cuius
gratia factum est ut bona quoque opera Deo placerent. Hæc
 ille. Artificiose laudem Zachæi à bonis operibus, quæ Euan-
 gelium expressit, ad vnam fidem, quam Euangelium tacuit,
 traduxit. Sed Scriptura non minus propriè ex bonis operibus
 discernit filios Abrahæ quàm ex fide, ut verba Christi citata
 nos docuerunt. Fides quoque non secus Deo placet propter
 bona opera, quàm bona opera propter fidem. Imò *Abrahæ* *fac. 2.*
fides ex bonis eius operibus consummata est, ait Iacobus, & sine

Ioan. 8.

*Caluini
artes, ut
Scripturam
Iudi ficeret.*

Gal. 5.

bonis operibus fides inanis ac mortua est; nec filios Abrahamæ sola fides facit, sed fides per charitatem operans. Ita totam hanc Zachæi conuersi commendationem ac laudem, totamque hanc historiam Evangelicam impius Calvinus penitus inuertit acque peruertit. Fingit postea ex audita redemptione Ecclesiæ, & mundi reconciliatione per Christum, eiusque doctrina fide, salutem Zachæi originem accepisse. Sed hæc fictio in litera Evangelica nullum fundamentum habet, ideoque vt commẽtum humanum & Calvinianum penitus reiicienda est. Zachæi salus ex interna Christi gratia qua sese apud eum inuitauit, ut hîc Euangelium narrat, originem accepit. Alia salutis eius origo extra verbum Dei fingenda non est.

IN LVCAE CAP. XX.

46. Qui volunt ambulare in stolis.

Caluini
maledicen-
tia retun-
ditur.

SCRIBARVM fastum & ambitionem ad vniuersum Catholicæ Ecclesiæ clerum maledicus Calvinus contorquet, factum Dei verbum transfert in maledicentiæ suæ libidinem, sicut aliis suis dogmatibus Dei gratiam in luxuriam transfert. *Ratione* (inquit) non caruit, Doctores ita vestiri, vt in eorum habitu plus gratitatis & modestiæ quàm in vulgari extaret. Scriba vero id perperam ad luxum & pompam conuerterant. Quod exemplum a se traxerunt sacrifici Papales, in quibus consistat stolas nihil aliud esse quàm superba tyrannidis insignia. Hæc ille, non vt Scripturarum interpretes, sed vt cõuiliator maledicus: nec certas personas perstringens, sed in vniuersum Ecclesiæ clerum virulentiam suam effundens. Tali spiritu ducuntur, qui Evangelicæ veritatis tot seculis deperditæ restauratores, & nouitius orbis Apostoli haberi volunt. Hæc sanè Calvinus vox superbæ tyrannidis insigne est. Quo perspicuè demõstrat, quod nunc calamo ausus est, id gladio se tentaturum, si facultas daretur, vt tanquam alter Nero vnum toti clero caput extirpans, illud vnico ictu reseccare posset. Nec enim sic vnquam Nero Romani populi sanguinem, sicut iste hæreticus totius Catholici cleri infamiam & interitum sitiuit. Aded quauis vel capta vel quæsitâ occasione in vniuersum cleri Christiani corpus, absque vllò discrimine, rabido ore fertur. Sed Dei beneficio solo larratu nocuit, morsu petere non potuit. Quam tyrannidem Calvinus ipse Geneuæ exercuerit, nostri in Anglia Caluino Papistæ scriptis libris ediderunt.

IN LVCÆ CAP. XXII.

20. *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo.*

Hic modus loquendi apud Lucam ptoprius aliqua explicatione indiget. Matth. & Marc verba Christi ad alteram speciem sic referunt: *Hic est sanguis meus noui testamenti*: vbi absque vlla sermonis figura, quod in calice erat, *Sanguis Christi* esse affirmatur. Hic verò de calice non dicitur, *Hic est sanguis meus noui testamenti*, sed dicitur, *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo*: vbi calix, siue id quod in calice est, non vocatur sanguis Christi, sed vocatur testamentum in sanguine. Hic ergo insurgit hæreticus, & ait. *Hæc est Spiritus Sancti expositio quod calix vocatur à Matthæo & Marco sanguis, quia testamentum est in sanguine. Sic palàm ostenditur non alia ratione calitem vocatum esse sanguinem Christi, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, vt sanguine semel effuso, spiritualiter nunc epulemur. Nam & sic Paulus Christi verba retulit sicut hic Lucas. I. Cor. II. Sed responde, nec Lucam nec Paulum Matthæi & Marci verba exponere, nec etiam causam reddere tur apud illos calix vocetur sanguis. (Hæc duplex hæreticorum assertio voluntarium est ipsorum commentum.) Calix apud alios Euangelistas ideo vocatur Sanguis, quia, quod in calice erat, sanguis Christi fuit, vt apud Matth. latius diximus. Hic à Luca & postea à D. Paulo calix vocatur ipsum nouum testamentum in sanguine Christi, quia in calice non solum sanguis Christi est (quod alij Euangelistæ dixerunt) sed quia est hic per modum sanguinis fœderalis seu testamentarij. Modum (inquam) & finem porrecti à Christo calicis explicatius & plenius enarrare Lucas voluit quàm alij duo Euangelistæ. Quum ergo dicit, *Hic est calix*, vel, *Hic calix est* (nam verbum est in Græco non habetur, ideòque vtrouique poni potest) *nouum testamentum in sanguine meo*; voluit Spiritus Sancti docere quare calix à Christo benedictus & porrectus & ab Apostolis bibendus erat. Nempe quia ille calix, id est, quod in calice erat, iuxta communem loquendi modum esset ipsum nouum testamentum in sanguine siue per sanguinem, id est, haberet & porrigeret sanguinem ad sancendum & confirmandum nouus fœdus ac nouum testamentum cum populo Dei. Ex quo necessario sequitur, verum sanguinem non figuratum in calice contineri, quia vini haultus hoc fœdus constituere aut confirmare non potuit. Hic ergo Christi sermo*

Caluinus
in Harmonia
in hæc
locum.

Calix cum
nouum te-
stamentum
in sangui-
ne Christi

à Luca relatus (nam utrumque Christum dixisse dubitari non debet, & hanc formam verborum posteriore dixisse verissimile est, quia priorum quandam ampliorem continent) nec causa nec expositio est prioris sermonis ratione vocabuli sanguinis, aut cur & quomodo calix vocatus sit sanguis, sed est expositio quædam & apertior enunciatio ratione vocabuli noui testamenti, & cur à Matthæo ac Matæo de calice dictum sit: *Hic est sanguis meus noui testamenti*. Nempe quia in illo sanguine (haurito videlicet & accepto) sanciretur & confirmaretur nouum testamentum cum nouo populo Dei, sicut per sanguinis vitulorum & hircorum, qui immolari fuerant, asperisionem super populum, vetus illud fœdus sanciebatur & confirmabatur, dicente Moysè quum aspergeret: *Hic est sanguis testamenti quod mandauit ad vos Deus*: id est, hauritus sanguinis asperisione sancitur & percipitur & consummatur fœdus inter Deum & vos, ut ille sit Deus vester, & vos populus eius. Sic enim in Cruce quidem immolatus est Christus sanguis in remissionem peccatorum, sed in hoc sacrificio beato asperisionis externæ bibitur & hauritur intus, ut in illo per illum sanciat & confirmetur nouum testamentum ac fœdus inter Deum & nos nouum populum eius. Hanc ob causam dixit de calice Christus, non solum apud Matth. & Marcum, *Hic est sanguis noui testamenti* (quæ verba non nisi sanguinis existentiam notant, qui aliquo modo ad nouum testamentum pertineat) sed apud Lucam dicit: *Hic calix nouum testamentum in sanguine meo*: quæ verba ostendunt calicem à Christo porrectum sic noui testamenti sanguinem esse, & ad ipsum sic pertinere, ut calix ille sit etiã ipsum nouum testamentum (quatenus illud confirmat) in sanguine suo: videlicet illo haurito & accepto quod in calice erat, de quo propterea adiecit: *Qui pro vobis effundetur*: quæ verba ad ipsum calicem referenda sunt (ut textus Græcus τὸ ἐν χύαι μὲν ἔστιν in toto casu perspicuè ostendit) quia quod in calice erat pro nobis effundendum fuit non utique vinum, sed sanguis Christi. Hic ergo verborum Lucæ totus & germanus sensus est: Hic calix qui pro vobis effundetur (id est, hoc quod in calice est pro vobis effundendum) est ipsum nouum testamentum, quatenus confirmat illud (sic enim circuncisio vocatur fœdus & pactum inter Deum & Abraham, quia fœderis confirmatio erat) cum nouo Dei populo sancendum in meo sanguine intelligatis tum sanguinem meum esse pro vobis effundendum & immolandum, quem vobis porrigo, tum illum ipsum sanguinem

Gen. 27.

guinem à vobis hauriendum nouum fœdus constituere & confirmare inter Deum & vos, quia hoc accepto sanguine eritis intimè cū Deo coniuncti, facti nunc os ossibus meis, & caro de carne mea: non fide tantum, sed & re ipsa. Plura apud Matthæum vide.

32. *Ego rogavi pro te vt fides tua non deficiat. Et tu conuersus confirma fratres tuos.*

CHristus in omnium Apostolorum communi periculo Petri primatus. pro Petro specialiter rogans ne eius fides deficeret, posteaque addens vt ille conuersus alios confirmaret, in illis verbis & non defecturam Petri fidem, & supremam cæteros corroborandi potestatem manifestè docet, simulque maiorem illum, de quo contentio erat, obiter ostendit. Sic ex hoc loco collegerunt Patres, S. August. in lib. de qq. noui & vet. test. q. 79. & serm. 124. de temp. Leo Magnus in anniuersario assumptionis: Ambros. in Psal. 43. Theophylactus in hunc locum: Bernard. Epist. 190. ad Innocentium Papam: Lucius Papa in epist. decretali. Norandum verò quòd Calvinus in commentariis ad hunc locum horum verborum tractationem penitus prætermisit, & Institut. lib. 4. vbi omnibus Scripturis pro primatu Petri respondere conatur, hunc locum penitus dissimulat. Beza quoque in Annotationibus suis ad hæc verba nihil prorsus annotat. Aperta veritas os illis obturauit, satis alioqui ad aliquid semper cauillandum callidis. Sed nec in Marlorati cathena contra Petri primatum, ita luculenter tot Patrum testimoniis roboratum, aliquid affertur.

38. *Ecce duo gladij hic.*

Diuus Bernardus in lib. 4. de consideratione ad Eugenium alludens ad hæc verba, duplicem ponit in Rom. Pontifice iurisdictionis gladium; vnum spirituale, alterum temporalem; vt illum manu, hunc nutu suo proferat. Deuoluit hoc in Canonistas Calvinus, & sic contra eos declamat: *Quod hinc eliciunt Canonista cornutos suos Episcopos duplici iurisdictione esse preditos, nõ solùm putida est allegoria, sed proteruum ludibrium, quo Dei verbo insultant. Atqui huc dementia prolabi oportuit Antichristi mancipia, vt palàm sacrilego contemptu sacra Dei oracula calcarent.* Hæc ille rabula. Sanctissimum &

doctissimum Bernardum sub nomine Canonistarum infestans, Antichristi mâcipium vocat. Sensum eius allegoricum proteruum ludibrium verbi Dei, & sacrilegum Scriptur&ae contemptum nuncupat. Sed nullo argumento, ratione nulla allegoriam refutat. Ita conuitiator maledicus, & impurus tabula, bacchari & furere nouit: solidis argumentis alicuius falsi conuincere non nouit. Tâmeti autem allegoria minus propria & accommodata esset, non tamen qui ea legitime vtitur (nam ad rem ipsam quod attinet, Calvinisticus iam in Anglia clerus duplicem iurisdictionem sine vlllo scrupulo imo magno cum fastu retinet;) vel insultat Dei verbo, vel ludibrio eoque proteruo insultat, vel sacrilego contemptu sacra Dei oracula lacerat. Schemata hâc sunt spiritus maligni & mendacis qui in Caluino loquitur.

42. *Pater, si vis, transfer calicem istum a me.*

QVia hic locus videbatur Arianis fauere, vtpote qui de morte imminente intelligatur, diuinitati Christi derogare videatur, & quia alioqui indignum videretur quod Christus mortem timuerit, quam hactenus lætanter adiuuatus est, sed & charitati eius in Deum detrahere putari posset, quum multi martyres ex maxima in Deum charitate mortem intrepide adierint, multi interpretes, etiam veteres, non mortem temporalem imminuentem, sed aliud quiduis Christum hâc deprecando exhoruisse docent: vt vel Apostolorum scandalum, vel Iud&ae flagitium, vel Iud&eorum reiectionem, vel persecutorum suorum pâenas, vel denique suorum infirmitatem & dispersionem quia eos paruulos relinquebat, qu&ae omnia in hâc locum Hilarius, Hieronymus, Ambrosius magis coniectando qu&am asserendo tradunt. Basilius futur&ae plurimorum incredulitat&e Christum deprecatum fuisse affirmat. Hâretici hodie & Caluinus maxim&e, vt doceant Christum non aliter descendisse ad inferos quam quod anima eius pâenas infernales passionis su&ae tempore subiret, totum huius locum non de mortis t&e;poralis timore, sed de mortis aet&e;rii horrore, summa cum impietate ac blasphemia exponunt. Ad illa verba, *Cœpit pauere & t&e;dere & mâstus esse.* Vnde (sicut Caluinus) *Christo mâror & anxietas & formido, nisi quia in morte tristius aliquid & magis horribile concepit qu&am preparation&e anima & corporis.* Et paul&e; post. *N&e; mortem horruit simpliciter quatenus trânsit est e mândo, sed quia formidabile Dei*

Lib. 4.
câtra Euzenonium.

In Matth.
26. ver. 37.
Caluini in
Christum
doctrina
blasphemia

tribunal illi erat ante oculos. Quare nihil mirum, si horribilis exitij abyssus metu & anxietate duriter eum cruciavit. Rursum ad illa verba, *Tristis est anima mea usque ad mortem: Animum* (inquit) *filij Dei mors per se non cruciasset; nisi cum Dei iudicio sensisset, sibi esse negotium.* Deinde ad hæc verba, *Pater, si vis, &c.* ita scribit. *Queritur quid orando Christus profecerit Apostolus ad Hebr. s. dicit exauditum fuisse à suo metu (sic enim legi vult, non pro sua reuerentia) Id porro non quadraret, si mortem simpliciter timuisset Christus, quia ab ea liberatus non fuit. Vnde sequitur, grauioris mali timore ad deprecandam mortem fuisse adactum. Nempe quum iram Dei sibi propositam videret, quatenus ad eius tribunal totius mundi peccatis oneratus se sisset, necesse illi fuit profundum mortis abyssum exhorrescere. Hæc ille. Mox huius diri & insoluti horroris certum argumentum fuisse ait sudorem Christi sanguinem, quem statim Lucas commemorat. Si cui enim mortis timore hoc contingat (ait Calvinus) pusillo ac muliebri eum animo esse dicemus. Hæc in hunc locum Calvinus. Sed in Instit. sua lib. 2. cap. 16. num. 10. & seqq. hanc suam blasphemiam luculentius exponit. Ait enim hanc Christi in horro tristitiam exordium fuisse descensus eius ad inferos. Tunc enim cum inferorum copijs & aterna mortis horrore consertis manibus luctatū fuisse: tunc diros in anima cruciatus damnati ac perditū hominis peritū: tunc pœnas omnes à damnatis expetendas Christum in anima persoluisse, hoc vno excepto, quòd non poterat in illis detineri: tunc denique Christum orasse, non vt immunis esset à morte, sed ne absorberetur vt peccator, quia formidabilem illam abyssum sentiebat, se à Deo derelictum & alienatum esse, omnia irati Dei signa expertus est, maledictionem & iram Dei timuit, in quo timore diros & horribiles cruciatus perpeffus fuit, videns se ad tribunal Dei reum stare nostra causa. Hæc sunt hoc loco Caluini & aliorum hæreticorum hodie blasphemix. Ad quas refutandas tria sunt explicanda. Primum, quid Christus timuerit & deprecatus fuerit: secundò quomodo: terriò, quare.*

Ad primò quod attinet, Christus propter solam mortem temporalem imminentem mœtus fuit, patrem orauit, in agonia factus sanguinem sudauit. De tristitia sua dixit Christus: *Tristis est anima mea usque ad mortem*, id est, ita tristis, vt parum absit à morte, nempe de qua paulò antè dixerat. *Filius hominis secundum quod definitum est vadit: verumtamen vsq; homini illi per quem tradetur, scilicet ad mortem* tempo

Vers. 38.

Christus quid deprecatus fuit. temporalem. Quid deprecatus fuerit, oratio ipsa loquitur: *Transfer à me calicem istum.* Nempe de quo postea dixit Petro percipienti gladio. *Calicem quem dedit mihi Pater, non ut bibam illum?* Deinde si Christus orans, *Transfer à me calicem,* intellexit iram & maledictionem Dei ne absorberetur ut peccator; tunc in verbis sequentibus, *Non mea voluntas fiat, sed tua,* intelligendum est, voluntatem Dei patris fuisse Christumque ei sese conformasse, ut Christus maledictionem & iram Dei incurreret, eaque absorberetur ut peccator, ut profundam mortis abyssum sentiret, ut damnati ac perdit hominis cruciatus non solum exhorresceret, sed etiam patreretur. Hæc enim omnia Christum & timuisse & deprecatum fuisse Calvinus vult. Non nisi ergo mortem temporalem timuit, eamque deprecatus est.

Quomodo Christus mortem deprecatur.

Quod quomodo fecerit, nunc explicandum. Nempe voluntate naturali, nō deliberata. Habuit Christus affectus humanos & naturales, sed non ut nos involuntarios, aut qui rationem præuenirent, sed quos liberè in se suscepit quando voluit & quantum voluit; quod multis verbis perspicue docent sancti Patres, Augustinus tract. 49. in Ioannem, & de civitate Dei lib. 14. cap. 9. Gregorius Moral. in Iob lib. .cap. Hieron. in cap. 26. Matth. Sic de Christo dicitur Ioan. 11. *fremuit spiritu, & turbavit seipsum.* Sic Christus hoc loco, quia voluit, *cæpit contristari & mæstus esse*: & morte imminenti cum omnibus suis pœnis atque ignominis ante oculos suos liberè posita, naturaliter illam timeret, dolet, ac deprecatur: sed voluntate deliberata, quæ mortem illam cum omnibus suis circumstantiis (maximè respectu finis, quod esset obedientiæ opus & redemptio mundi) profus acceptavit. Verba igitur illa, *Pater mi transfer à me calicem istum,* non continent *votum abruptum & inconsideratum,* & orationem *non meditatam,* ut impius Calvinus ad hæc verba scribit, sed voces sunt voluntatis naturalis, quam hîc Christus meditare & liberè exercere voluit: idque has ob causas: primum, ut in parte quoque rationali nō solo corpore pro nobis patereretur deinde ut suam tum in nos charitatem, tum in Patrem obedientiam clariùs ostenderet. Nempe facta omnium & singulorum quæ pati debuit apprehensione viuacissima & libertatima, ex illa seipsum turbare, affligere, & vsque ad sanguines guttas naturam commouere atque percellere voluit.

Cur mortem Christus exhorruit.

Cur autem morte ante oculos ad viuam posita tam vehementer eam exhorresceret (quod tertio loco explicandum

diximus) multæ rationes afferri possunt. Quatuor adfert Cornelius Ianfenius. Primam, passionis generalitatem, quia ab omni hominum genere & in omnibus corporis membris, & in omnibus quibus potest homo pati, passus est. 2. passionis genus & qualitatem, quæ erat crucifixio. 3. complexionis nobilitatem, quæ dolores omnes magis reddidit sensibiles. 4. doloris puritatem, omni videlicet consolatione spoliatam: quibus addi possunt exactissima futurorum omnium dolorum scientia; item summa mortis indignitas, propter personæ suæ summam excellentiam, de qua Paulus dixit: *Recogitate eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem*; deinde & summam persecutorum ingratitude, quam ipse Christus considerans dixit: *Multa bona opera operatus sum inter vos, propter quod eorum vultis me interficere?* Hæc talia erant ut eorum viua & exacta consideratio sudorem sanguineum naturaliter elicere potuerint. Alius ille timor maledictionis & iræ Dei quem blasphemè ponit Calvinus, in Christum cadere non potuit, dicente Propheta de Christo: *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper: à dexteris est mihi, ne commouear.* Vide contra has Caluini blasphemias multò plura supra ad Matth. cap. 27. vers. 46. & infra ad Ioan. cap. 12. vers. 27.

Hebr. 12.

Ioan. 10.

IN LVCÆ CAP. XXIII.

34. *Pater, ignosce illis. Non enim sciunt quid faciunt.*

DVBITARI hinc potest, quomodo tanquam causam benignissimæ suæ intercessionis, crucifigentium ignorantiam ponat Christus. Nam Scribas & Phariseos saltem ac Principes populi ex destinata malitia, & ut Pilatus bene aduerterat, ex inuidia Christum ad crucifigendum postulasse manifestè constat, ut propterea ignorantia, qua laborabant, ex malitia fuerit, & inexcusabilis. *Obsecati Iudæi in malitia sua (ait B. Leo) in quod prorupissent facinus nesciebant.* Atqui ignorantia tunc demum peccatum imminuit, & facilius veniæ causa esse potest, quando qui ex ignorantia peccans, si sciret veritatem, non peccaret. Talem autem fuisse Iudæorum crucifigentium Christum, Paulus manifestè affirmat dicens: *Si cognouissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent.* Et Petrus non solum de vulgo, sed & de principibus Iudæorum qui Christum crucifixerunt, dixit:

Sermo. 15.

de passion.

Domini.

1. Cor. 2.

Añ. 3.

dixit: *Et nunc, fratres, scio, quia per ignorantiam fecistis, scilicet & principes vestri.* Christus ergo de ignorantia hinc loquitur excusabili, quæ talis erat, ut, si sciissent quid facerent, non essent facturi. Causa quidem huius ignorantie in multis fuit malitia & invidia, sed quæ erat corrigibilis. Calvinus, ut hunc nodum soluat, in alterum extremum defertur. *Verisimile (inquit) est Christum non pro omnibus orasse, sed tantum pro misera plebe, quam zelus inconsideratus non autem deliberata impietas rapiebat.* Nam ut de Scribis & sacerdotibus nulla spes residua, pro illis frustra orasset. Hæc ille. Dupliciter errat: primum quod orauerit pro sola plebe. Nam Lucas aperte de plebe dicit: *Sequebatur eum turba multa populi & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum.* Petrus quoque Principes non secus ex ignorantia peccasse quam populum loco citato affirmavit. Alter error magnam habet impietatem. Christum frustra pro Scribis oraturum. Nam de his ipsis dicit S. August. hæc Christi verba tractans. *Insani sunt, medium sum: sciant, patienter fero: cum occiderint, tunc sanabo.* Serm. 8. & 9. de verbis Apostoli. Sic beatus Leo loco citato: *Misericors Dominus, qui etiam interfectores suos sua morte volens saluare, pro ignorantia scilicet de crucis altitudine supplicabat.* Et iterum serm. seq. *Qui venit peccatores saluos facere, nec ipsis quidem interfectoribus suis misericordiam denegavit.* Rursum August. serm. 59. de verb. Domini: *Credentes sanguinem eius biberunt, quem scilicet fuderunt.* Vnde & Lucas alibi ait: *Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei.* Vbi bonus Beza voculam sacerdotum è textu expungere studiosè conatur.

Calvini duplex error.

Serm. 8. & 9. de verbis Apostoli.

Añ. 6.

43. *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.*

ETiam ex hoc dulcissimo diuinæ misericordiæ flore aliquid veneni fugere, aliquid quod contra pietatem diceret in hoc tanto opere pietatis advertere, & ad summam Christi bonitatem oculum nequam adferre Calvinus poruit. Ex his quippe Christi verbis misericordia & amore plenis, fiducia ac præsumptionem impiam stabilire, satisfactionis necessitatem ac fructum tollere, confessionis usum subannat: homo impius conatur. Audiamus loquentem belluam. *Primò (inquit) notanda est incredibilis facilitas, quod sine mora latronem tam humaniter complectitur, sibiq; beata vita socium fore promittit. Quare minimè dubium est, quin sine exceptione omnes admittere paratus sit qui ad eum cõfugient.* Vnde. certè statim

Poenitentia & satisfactio nis necessitas demonstratur.

statuere licet, modo memor sit nostri, nos saluos fore. Porro fieri non potest ut eorum obliuiscatur, qui suam ei salutem comendant. Per has dulces benedictiones seducit Calvinus corda innocentium. Christi quidem facilitas ac misericordia incredibilis in hac parte fuit: sed & latronis fides, charitas, spes, totaque penitentia admirabilis erat, ut mox dicitur: sine quibus similem sibi certo promittere à Deo misericordiam magna temeritas ac praesumptio est. Est quoque minimè dubium, quin sine exceptione omnes admittere paratus sit Deus qui ad eum confugient; sed qui ita confugiunt ut oportet, qui non cum sola fide aut fiducia Calviniana, sed qui cum fide vera Catholica, cum humili & veraci poenitentia, cum flagranti charitate, cum inuocatione debita, cum peccatorum praeteritorum acri odio, cum serio & firmo emendationis proposito, ad Deum confugiunt. Qui ita ad Deum confugiunt, sine exceptione omnes admittere paratus est Deus: non quod his positis admittere teneatur Deus, sed quia hoc diuinæ bonitati congruit & hanc nobis spem diuinitus reuelatæ Scripturæ faciunt. *Nec tamen certo statuere licet* (ut loquitur Calvinus) *modo memor sit nostri, nos saluos fore: sed certe optime sperare licet, qui ad Deum confugiunt sicut oportet, illorum Deum non immemorem fore, sed ad salutem recipere. Nec etiam fieri potest ut eorum obliuiscatur, qui suam ei salutem comendant*, modo illa commendatio ordine ac debite fiat, iuxta ea quæ Deus in Scripturis ab illis exigit, qui se illi commendant, & ad eum confugiunt. *Lauamini mundi estote, auferite malum cogitationum uestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere, querite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam; & venite, & arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur.* Hoc est confugere ad Dominum: hoc est suam ei salutem comendare: hoc est Deum sui memorè habere. Sed iocus ac ludus hæc sunt, prout huius postea imposturæ quæ dabunt. *Quod si* (inquit) *latroni tam facilis transitus in calum fuit, quia in ultima rerum omnium desperatione recubuit in Christi gratiam, multò magis hodie Christus mortis victor manum è folio suo nobis porriget, ut in uite societatem colligat.* Aduerte imposturam. *Facilis* (inquit) *illi transitus in calum fuit, quia in ultima rerum omnium desperatione recubuit in Christi gratiam.* Fallit lectorem impostor. Non propter hanc causam tam facilis huic latroni in calum transitus fuit: non quia in ultima rerum omnium desperatione, hoc est, ubi nihil in eo erat unde veniam speraret, nulla fides, nulla poenitentia

Praesumptio Calviniana reijcitur.

Modus confugiendi ad Deum. Esai. I.

Latroni unde tam facilis in calum transitus.

ten

tentia, nulla charitas (hæc enim certè vltima est hominis peccatoris desperatio) hoc solo nomine, quòd in Christi gratiam recubuit, id est, hoc solo nomine quòd fiduciam salutem concipere ausus fuit, tam facilis illi in cælum transitus fuit. Imò neque propter illam fiduciam omnino tam facilis illi in cælum transitus fuit. Fuit sanè illa eius fiducia, qua in Christi gratiam recubuit, vna egregia dispositio, qua veniam peccatorum consequatur; dispositio, inquam, non causa aut meritum; nisi nunc animo in diuersa mutato pœnitentiam peccatoris (cuius hæc fiducia & spes veniæ vna pars est) remissionis peccatorum causam ac meritum saltem de congruo esse, fateri Calvinus velit. Ait enim: *Quia in Christi gratiam recubuit. Qui modus loquendi causam & rationem denotat.* Sed certè hæc in latrone fiducia & spes veniæ qua in Christi gratiam recubuit, fuit vna egregia dispositio ad veniam a Christo consequendam. Sed nec fuit sola dispositio, quam

*Latronis
varia vir-
tutes præ-
ter fidu-
ciam.*

fides eius planè admirabilis, confessio quoque fidei nobilissima, charitas admodum feruens & egregia, peccatorum suorum aperta confessio, aliæque adhuc plura non secus eum ad hanc veniam disponebant, quàm fiducia concepta; nec tantam facilem in cælum transitum, id est, ad talem veniæ quam paradysum ei eodem die promitteret, vlla dispositio illa erat. Nam ad veniæ quidem peccatorum & ad iustificationem impendendam disponit pœnitentia, fides, fiducia, aliæque virtutes ex specialem Dei gratia productæ: sed ad gloriæ mensuram aut gradum (qualis hic vnus erat, confestim in paradiso esse) sicuti nec ad ipsam gloriam adeundam illa disponunt, quum in huiusmodi glorificatione tota gloria sit pura gratia. Est enim vniuersa æterna quibusdam mera gratia, qui nihil ad eam consequendam iam iustificati operari potuerunt; quibusdam vero, qui iam iustificati bona opera fecerunt, & gratia, & merces.

Duobus igitur modis fallit lectorè Calvinus. Quòd enim in Christi gratiam hic latro recubuit, nec tam facilis in cælum transitus vlla causa fuit, nec ipsius remissionis peccatorum sola causa aut sola dispositio fuit. Quod ipsemet Calvinus ex parte nobis explicabit. Primum enim de fide huius latronis dicit. *Nescio an à mundo condito magis rarum & mirabile fidei exemplum unquam extiterit. Nam repente aliquid penetrat quàm Apostoli omnes & reliqui discipuli, in quibus docendis tantum opera consumpserat ipse Dominus. Deinde confessionem fidei non minus admirabilem agnoscit. Neque id modò (inquit) sed Christum in patibulo regem adorantem*

*Latronis
virtutes.*

regnum eius celebrat in horrenda & plusquam deformi abiectione, moribundum pronunciat vite authorem. Postea patientiam ac tolerantiam eius prædicat. Quod autem cruciatus suos animosè negligens, imò quasi sui oblitus ad spem & desiderium occulta vita rapitur, sensum humanum superat. Quare & mortificationem carnis, & patientiam, & fidei altitudinem, & spei constantiam, & pietatis ardorem ab hoc Magistro discere non pudeat. Hæc hoc loco Calvinus ab Ambrosio priùs ac Leone Papa diligenter obseruata. Quibus adhuc adicere licet humilem peccatorum suorum confessionem, Nos digna factis recipimus, honoris Christi defensionem, Hic autem nihil mali fecit, charitatem erga proximum (vt notauit in hunc locum Beda) qua eum fraternè corripuit dicens, Nec tu Deum times, &c. Propter has igitur tot ac tantas virtutes, non propter solam fiduciam qua in Christi gratiam recubuit, facilem à Christo veniam impetrauit?

Serm. 44.
& 45.
Serm. 2.
de passion.
Domini.

Pergamus nunc cum Caluino. Absurdum enim (inquit) esset, ex quo chirographum nobis contrarium affixit cruci, mortemque & Satanam profligauit, & in sua resurrectione triumphum egit de mundi principe, nobis non equè facilem & promptum esse ac latroni transitum à morte in vitam. Quisquis ergo vera fide anima sua custodiam Christo moriens iradet, non extrahetur in longum tempus vt suspensus langueat, sed eius voto eadem, qua erga latronem usus est, benignitate Christus occurrer. Hæc Caluiniana collectio dupliciter claudicat. Primum, quia non sequitur: Christi nunc maior est gloria quam in Cruce fuit, ergo par & eadem misericordia. Non enim à ratione diuinæ gloriæ, sed à ratione immensæ charitatis Dei & Christi, misericordia ortum capit. Christi autem in nos immensa charitas nunquam ardentius flagrauit quam in cruce, vbi torcular calcavit solus, & non fuit vir de gentibus cum eo, ab omnibus derelictus, vbi precium redemptionis de facto persoluit; vbi victima mactata adhuc in ara stetit; vbi se totum pro nobis obrulit; vbi se maximè Patri humiliavit. In hac igitur tam ardenti flamma maiores scintillæ hinc inde euolatunt. Orat pro persecutoribus. Matrem commendat discipulo: exclamat, Sitio, non potum, sed salutem humanam: denique huic latroni paradysum promittit. Hic magis sese diffudit misericordia, vbi magis exarsit charitas. Hic mustum propinauit, qui adhuc in torculari stetit; & facilius atque vberius bibit, qui fonti proximus astitit. Denique Christi in terris beneficia gratiæ singularia, non sunt exempla, sed mi-

Caluiniana collectio dupliciter claudicat.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Serm. 7.
Ser. 3. post
Domin.
Palm.

Manet
pœna re-
missa cul-
pa.
Caluini pu-
ridum &
puerile ar-
gumentum.

racula; Deinde fallit iterum tota Caluini consecutio, nisi eadem fide, fortitudine, patientia, aliisque virtutibus animæ suæ custodiam Christo morientes tradimus, quibus suam hic latro Christo commēdauit. Vnde sapienter Augustinus: *Ante militem latronis fidē ostende, & tunc tibi latronis beatitudinē pollicere.* Sed nunc quod tota Caluini tendat oratio, & quos hætenus cunictosegit, qui nunc proximè sequitur verborum frages ostendit. Itaq; *fac, fiat putidum illud Sophistarum cōmentum de pœna repetitione quum culpa remittitur: quia videmus, ut Christus, quem reatu absoluit, simul à pœna liberet.* Huc hætenus collimauit Caluinus; ad hoc venenum tandem infiltrandum Christi gratiam & bonitatem hætenus prædicauit. Sed nec antegressæ orationis filum huius conclusionis relaxare potuit; nec quod nūc dicit, aliquam nouam texturem adferre: Christus latronem sic à reatu absoluit, ut à pœna liberet; ergo quoties culpa remittitur; nulla est pœnæ repetitio. Tam malè sartum hoc argumentum est, ut eius inanitas nullo puero trāspareat. A particulari cōcedit generale. Quis putat hoc vitium non videt? A fidei exemplo tam raro ac memorabili, quale à mundo condito non exiit, (sunt Caluini verba) fidem simpliciter veram, qualis in quolibet credente necessario reperitur, argumentatur. Argumenti absurditatem quis non aduertit? A multis cum fide virtutibus coniunctis, ad solam fidem ratiocinatur. Quam hoc à ratione imò & à pietate procul alienum sit, quis ignorare potest? Denique ex privilegio gratiæ in Cruce factæ, regulam communem statuit. Consequentiæ vanitatem quis tandem approbabit?

At aliquid suæ collectioni obicere vult ipse Caluinus. Vult. Quasi nihil aliud obijci queat aut debeat. Atqui quænam iam cōtrā obieciamus, soluat qui potest Caluinista. Audiamus interea quid ipse sibi opponat, & quomodo soluat. *Nec obstat (inquit) quod latro pœnam cui addictus erat, nihil omnino ad extremum usq; sustinet: quia hic nulla compensatio nobis fingenda est, qua ad placandum Dei iudicium piaculi vice fit (quemadmodum Sophista delirant) sed pœnis corporalibus simpliciter electos suos Dominus ad displicentiam & odium peccatorum erudit, itaq; Christus latronem paterna disciplina ad abnegationem adductum, quasi gremio suo excipit, non ad ignem purgatorij ablegat.* Latronem illa pœna, cui addictus erat, ad placandum Dei iudicium aliquam compensationem attulisse, non improbabiler dici potest, si illam pœnam sceleribus suis debitam (quod publicè professus est, dicens, *Nos digni*

factū recipimus) veluti illis iuste debitam alacriter suscepit; & in aliquam compensationem à Deo acceptari humiliter petierit. Quod ut eum fecisse plusquam probabile est, quia qui mentem fide illuminauit, animum quoque pœnitentiæ studio imbuisset (quum fides & pœnitentia pariter in Scripturis coniungantur) dubitari vix debeat; ita etsi non fecerit, nec de tali compensatione cogitauerit, tamen propter causas antedictas, ab aliis peccatoribus nullam à Deo pœnam temporalem remissis peccatis exigi nullo modo consequitur. Pœnæ autem temporalis compensationem, ad placandum Dei iudicium piaculi vice persolui; non est Sophistarum delirium, ut hic de irat Calvinus, sed est diuinarum Scripturarum & SS. Patrum luculenta & sapiens doctrina: quam diligenter explicatam, & contra omnes Caluini cauillationes solide defese. *See* videre licet apud Rob. Bellarminum: ne hic frustra actum agamus.

Proprium autem hoc loco Caluini delirium, quo imperito lectori nebulas offundit, pœnis refutabo. Aut pœnis corporali- bus simpliciter electos suos ad displicentiam ex odium peccati Dominum erudire. Sic latronem paterna disciplina ad sui abnegationem adductum affirmat. Ad latronem quod attinet, non illa supplicij pœna ad sui abnegationem, sed admirabilis diuini Spiritus gratia eaque repentina & efficacissima, ad memorabilem istam conversionem, cum tot virtutibus coniunctam, adduxit; quod ipse Calvinus hoc loco non diffidetur. *Quo* inquit *maiori admiratione digna est Spiritus S. gratia, que tam luculente hic se exeruit.* Pœna quam sustinuit, non fuit paterna disciplina, qua cum Deus erudiret; sed fuit debitum sceleribus supplicium, quo digna factis accepit. Paterna disciplina qua Deus suos filios castigat, ut Paulus ad Heb. prolixè docet, non est pœna flagitijs debita; sed est varia pro Christi nomine & pro veritate afflictio, persecutio, bonorum rapina, iustis & credentibus propter ipsam iustitiam inflata, propter si lei confessionem suscepta, propter veritatis & pietatis defensionem tolerata. Quum enim dixisset, *Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinuisistis passionum &c.* moxque adieciisset, *Patientia vobis necessaria est, ut Dei voluntatem facientes, reportetis promissionem* (de Dei voluntatem facientibus & multa pro pietate patientibus loquitur, non de sceleratis & flagitiosis ad odium peccati iusto supplicio erudendis) ac deinde magnum iustum catalogum texuisset, qui iustitiæ ac pietatis nomine

Controuer.
tom. 2. de
panit. lib.
4. c. 8. &
seqq. Item
cap. 14. &
seqq.

Satisfac-
tionu pœ-
ne & di-
sciplina
pat. vna
differen-
tia.

Heb. 10.
32.
36.

Heb. 11.

- (non flagitiorum suorum causa, ut ad odium peccati erudirentur) *distēti sunt*, ut septē filij Machabæorū; *ludibria & verbera experti*, insuper & vincula & carceres, ut Ierem. & Michæas; *lapidati sunt*, ut Zacharias sacerdos & Naboth; *scissidich*, ut Elaias à Manasse Rege; *tentati sunt*, ut Ioseph & Iudith, in occisione gladij mortui sunt, ut 85. sacerdotes ab impio Saul interfecti, *circuierūt in melois*, in pellibus caprinis, *egertes, angustiati, afflicti*, quibus dignus non erat mundus, qui videlicet tot his malis ac pœnis corporalibus non ad odium peccati, sed ad virtutis ac pietatis incrementa erudiebantur.
- Heb. 12.*
 Tandem ad ipsos Hebræos rediens, *Per patientiam* (inquit) *curramus propositū nobis certamen*: mōxque Christi redemptoris exemplo ob oculos proposito, *ut non fatigētur animi suis deficientes, quia nondum vsq; ad sanguinem resistissent aduersus peccatum repugnantes*, id est, contra infidelitatis & negationis Christi tentationes, prolixè docet, *ut nō negligam disciplinam Domini, quia Deus quos diligit castigat, & flagellat omnem filium quem recipit*. Tota hæc castigatio paterna non est eruditio ad odium peccati quod perpetrarunt, & cuius nomine puniuntur, ut hic latro punitus est, sed est eruditio ad odiū peccati ne perpetraretur, & ut possint aduersus peccatum repugnare etiam vsque ad sanguinem resistēdo. Quare totam hanc doctrinā postea concludens, ait. *Omnis disciplina in presenti quidem non videtur esse gaudij, sed mœoris*: postea autem *fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitia*: id est, iis qui per patientiā malis assueuerunt, & longa exercitacione probati fuerunt (*tribulatio enim patientiam operatur, patientia probationem*) fructū duplicem adfert, primum *pacatissimum*, siue tranquillitatis & pacis *eternū*, quia animo pacato omnia tolerat, deinde *iustitiæ dignissimū*, quia facit hominem iustum quatenus ea admonitus peccatum fugit, Deoque arctius adhæret, quod aliis verbis antea dixerat, *Dei nos erudire ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius*, *εἰς τὸ μὴ ἀπαρῆν τῆς ἀγίας & ἀνύψ*, id est, propter nostram utilitatem, ut sic eruditi participes simus eius sanctitatis quæ in Deo est, siue ut simus sancti ac iusti pro modulo nostris sicut Deus est. Hæc est paterna disciplina, qua iusti, & electi filij Dei exercentur, ad fugā peccati, & sanctitatis ac iustitiæ incrementū, non illa quā fingit Calvinus, qua impij & peccatores percutiuntur, ad displicentiā & odiū peccati in quo sunt, vel quod perpetrarūt. Vicinitate & affinitate verborū fallit *lector* Calvinus. Paterna quippe Dei disciplina ad peccati odium

*Vicinitate
 verborum
 fallit Cal-
 uinus.*

erudit, ne committantur, vt Apostolus nos docuit; & eius finis est nostra sanctificatio, iustitia, corona. Disciplina & castigatio, qua Deus (punit peccatores vt à peccato desistant (in quo genere dictum est, *Multiplicatae sunt infirmitates eorum, & postea accelerauerunt: & rursum, Vexatio dabit intellectum*) est quidem aliquo modo paterna, quatenus misericorditer ad emendationem prouocat; sed quia necdum tales filij sunt, non eos proprie vt pater filios castigat, sed vt dominus seruos ad officium reuocat. Castigatio autem illa, qua iam sibi reconciliatos certis adhuc pœnis Deus subiicit, non est paternæ misericordiæ, sed diuinæ iustitiæ opus, quia *vnuerse via Domini circa peccatores misericordia & veritas*. Ideo *miserenciam & iudicium* cantat ei Propheta. Ideo vocatur, *miserencors & miserator & iustus*. Ideo rursum dicitur, *Patiens & longanimis & multa miserationis, & verax*. Sic præcedit misericordia iustitiam; & quibus præstitit Deus misericordiam, ab illis adhuc exigit iustitiam: nõ quidem summam, sed neque nullam. Dimisit Deus filiis Israël orate Moysse scdam illam rebellionem & murmur contra Moyssem & Aaron. *Dimisi* (inquit) *iuxta verbum tuum*. Tamen vide quid addat. *Atamen non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum*. Rursum atrox illud idololatriæ crimen de vitulo aureo orate similiter Moysse dimisit Deus, ne prorsus eos à facie sua reiceret, aut scdus cum eo abrumperet: sed addit. *Ego in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum*. Postquam Dauidi penitenti Propheta dixerat, *Transtulit Dominus peccatum tuum; quo reparatam cū Deo amicitiam ei significauit: adiecit tamen vt iustitiæ quoque diuinæ locum adhuc esse intelligeret, in pœnam quidem adulterij, Filius qui natus est tibi, morte morietur: in pœnam homicidij, Non recedet gladius à domo tua in æternum*. Sic nimirum misericors & miserator est Dominus, & iustus.

Psal. 24.

Psal. 106.

Psal. 111.

Exod. 34.

Num. 14.

Exod. 32.

3. Reg. 12.

Sed necdum Caluino cauillandi finis. Notandum (inquit) præterea est, quibus clauibus latroni aperta fuerit regni cœlorum ianua. Neque enim hic vel Papalis confessio vel satisfactiones in rationem veniunt: sed pœnitentia & fide contentus est Christus, vt ad se venientem vltro excipiat. Breuiter respondeo: Neque etiam hic vel Euangelica prædicatio, vel disciplina confessorialis, vel Baptismi susceptio, vel Cœnæ Dominicæ participatio in rationem veniunt, sed pœnitentia & fide contentus est Christus, vt ad se venientem vltro excipiat. Non videt cæcus hæreticus hoc insulso cauillo non aliter explodi quæ

Caluini præteritum cauillum.

sua secta in peccatoris conversione vel sanctificatione adhibere solet, quam quæ in Ecclesia Catholica perpetuo adhibita fuerunt. An quia Christus per excellentiam vno verbo peccata remisit Magdalene, paralytico, & huic laironi, ideo in Ecclesia Christi omnis Sacramentorum & disciplina Ecclesiastica vltus veluti res ridicula explodetur, vt sola sufficiat poenitentia & fides coram Deo? An quia Christus sine clauibus regnum caelorum aperuit, ideo clauis regni caelorum à Christo Petro datae in puteum proiciuntur? An ideo Ecclesia nullas clauis habet? Hæc sunt insolita & putida Caluini cauilla, nulla refutatione digna. Garrit tamen adhuc in hoc suo insipido cauillo mirè sibi placens. *Atque hinc* (inquit) *melius iterum confirmatur quod nuper attigi, si quis grauetur latronis vestigiis insistere, & præeuntem sequi, dignum esse a se exitio: quia impio fastu seipsum ab aditu caelorum arceat.* Et ceteris sicut in latronis persona commune obtinenda venia pignus nobis omnibus Christus dedit, sic rursus tanto miserum illum honor dignatus est, vt omni propria gloria exuti, non nisi in vna dei misericordia gloriemur. *Quod si verè & serio se quisque nostrum excutiat, meritò nos pudefaciet immensa scelerum nostrorum congeries, vt hominem perditum, qui mera gratia salutem adeptus est, ducem & antesignanum habere minimè pigeat.* Hæc Caluinus. quibus nescio an aliquid magis vel impium vel stolidum scribere potuerit. Vult nos latronis vestigiis insistere, & præeuntem sequi. Quomodo verò? An vt tota vita latro nemur aut scelera sceleribus accumulamus sicut ille? Quis ait Caluinus. *Nam si serio se quisque nostrum excutiat, meritò nos pudefaciet immensa scelerum nostrorum congeries.* Ergo omnes etiam in Christo ab infantia regeneratos sceleratam vitam ducere, & latroni isti similes esse Caluinus iudicat. Omnino eum ita iudicare, hæc verba conuincunt. Nisi enim sceleratam vitam duxerint, quomodo immensa scelerum congeries vnumquemque pudefaciet, aut quo modo latronis vestigiis insistet? Sed absit hæc tanta impietas à Christianis peccatoribus. Qui in adulta ætate ad Christum accedunt, poterit illis fortasse cum Apostolo dici: *Hæc quidem fuistis, aduerti, rapaces, &c.* Sed an illud quoque contra Apostolum dicitur; Adhuc etiam tales estis: ideoque nec abluti, nec iustificati, nec sanctificati estis? At verò ab inuente ætate in Christo regenerati si immensam scelerum congeriem vnusquisque habet vnde pudefiat, quæ tandem erit inter fidelem & infidelem, Christianum & Paganum discrepantia? Ergo omnes

Caluinus
vult omnes esse
sceleratos
latronis
exemplo.

1 Cor. II.

seruiat

seruiunt iniquitati ad iniquitatem, & exhibent membra sua. Rom. 6.
 seruire immunditia ad iniustitiam, nec vllus est qui exhibet
 membra sua seruire iustitia in sanctificationem, de quo iterum
 agere gratias Apostolus possit, & dicere, Gratias ago Deo quod
 fuistis serui peccati, nunc autem ex corde obedistis in forma
 doctrinae in qua traditi estis. Imò nec quando hoc dixit, iuxta
 Caluinum vera dixit, quia immensa scelerum congeries vnum
 quemque p̄defac̄iebat, & latronis vestigiis insilire debue-
 runt. Sed est hæc Caluini impia ac derestabilis doctrina, cuius
 alibi notas deprehendimus, & hinc argumentum præberis; sic ex
 iustitia Christi imputata, & gratuita peccatorum remissione,
 omnes esse iustos, vt in seipsis maneat impij, scelerati, pleni
 immunditia, & omnibus flagitijs contraminati. Propterea
 quoque vult in latronis personam comune obrinenda venis pignus
 omnibus dari: quasi quod ille speciali priuilegio obtinuit, ab
 omnibus certa fide & ex communi lege expectandū sit: vt vi-
 delicet post vitam sceleratè ac flagitiosè diutissimè ductam,
 vnico hoc verbo, *Memento mei Domine*, salui fiant. Docet qui-
 dem hoc exemplum nō esse de Dei miseratione vllō tempore
 desperandum. Sed aliud est, non abiicere spem, vt Dei miseri-
 cordiam quouis articulo implores; aliud & longè aliud, in
 quamuis diuturna impietate certam tibi ex sola inuocatione
 salutem polliceri: aliud non desperare, aliud præsumere: aliud
 in naufragij periculo tabulam arripere, aliud absque nauigio
 te mari committere: aliud in virgente morbo medicum aduo-
 care, aliud nullam sanitatis curam gerere. Si bene memini (ait
 D. Bernardus) vnum latronem in toto Canone Scripturarum
 inuenio sic saluatum. Noli ergo huic tam periculosa expectationi
 te committere. Dicit aliquis in corde suo, ait Augustinus, Non
 me adeò contristet conscientia rea, video sub momento latroni
 sua crimina donata. Immitit diabolus securitatem, vt inferat
 perditionem. Sed diaboli partes Calvinus hinc agit: & quod in
 Augustino sequitur, ex Caluini doctrina locum habuit. Nec
 dinumerari possunt quantos hæc inanis spei umbra deceperit.
 Innumeri quippe Calvinistæ hac fiducia Calviniana decepti,
 cuius in hoc latrone commune pignus tot verbis persuasit
 Calvinus, in hæresi & vitæ turpitudine perierunt. Sanè vt eum
 meritò iudices insanire qui se quadriduo post mortem resusci-
 tandum persuadeat, quia vnum Lazarum quadriduanū Chri-
 stus resuscitauit; ita profus insanus iudicandus est, qui tota
 vita flagitiosè ducta, id sibi certò persuadeat in immensa illa
 scelerum congerie, se sola fide ac fiducia sua, omnium præte-

Caluini
 Epicurea
 & execrā-
 da doctri-
 na.

Latronis
 exemplum
 quid do-
 ceat.

Serm. 38.
 in paruis
 serm.
 Serm. 7.
 ser. 2. post
 Dom. Pal.

ritorum veniam, idque sine vllis in igne emendatorio penis, facile & vnica inuocatione impetraturum, quia vni latroni similem gratiam Christus fecit. Certè non magis in latronis persona commune omnibus obtinendæ veniæ pignus est, quàm in Lazari personâ commune omnibus post quadragesimum resuscitandi pignus erat.

IN LVCAE CAP. XXIII.

39. *Videte manus meas & pedes meos, quia ego sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.*



ONTRA realem & corporalem in venerabili Eucharistia præsentiam valere hûc locum, multum sibi persuasit Calvinus, persuaserunt & alij nostri temporis sectarij. Sic enim scribit hoc loco Calvinus. *Quum Christus palpabile esse suum corpus pronunciet, & solibus ossibus compactum, hisque notis discernat à spiritu, scite & rere adductus est hic locus à nostris hominibus ad refellendum eiusdem errorem de transsubstantiatione panis in corpus Christi, & de locali corporis præsentia, quos homines præposteri in sacra Cœna fingunt. Audiuimus propositionem Calvini. Duo ex his verbis probare vult: primum nullâ esse panis in corpus Christi transsubstantiationem: deinde nullam esse localem corporis Christi in sacra Cœna præsentiam. Attende an aliquod horum probet. Nam (inquit) illic volunt esse Christi corpus, et nullum corporis signum apparet. Si nullum in sacra Cœna corporis Christi signum apparet, & panis ille Eucharisticus verum Christi corpus non est, an non Calvinus Christi verba. *Hoc est corpus meum*, penitus & omnino inania reddit. Si enim panis ille benedictus à Christo, nec corpus eius est, nec signum corporis, quid erit? Deinde quomodo Calvinus illa Christi verba super Matthæum exponens, affirmat, *panem, quia symbolum est corporis Christi, vocari corpus*, si nullum hîc signum corporis apparet? An non & sibi apertè contradicit, & verba Christi penitus euacuat?*

Transsubstantiatio deficitur.

Institut. lib. 4. c. 17. num. 15. Caluini vox infidelis. Dicet aliquis Calvinista, *nullum hîc corporis signum apparet, quia non videtur vlla species corporis, & hoc Calvinus dicere voluisse, quia alio in loco conversionem panis in corpus Christi, ficticiam vocat illusionem, cuius nullus in terris oculus testis est.* Sed hæc nihilo melior ratio est; quia ipsa infidelitate

tis vox est. Non video corpus adesse, & ideo non credo adesse. Atqui Sacramentum religionis hoc est, & ex fide totum intelligendum; non alimentum refectiois, & ex sensu iudicandum. Antiqua Ecclesia hortatur ut verbis Christi credamus; & sensus iudicium fugiamus. Contra Calvinus, sensus iudicium urget, *Nullum hic apparet corporis signum.* Non credo quod dicitur, sed volo ad oculum demonstrari quod dicitur. Digna Calvino blasphemia. Sed audiamus antiquæ Ecclesiæ voces, & infidelitati Calvinianæ ut apta veneno antidota opponamus. *Verbis Dei* (ait Chrysostomus) *falli non possumus, sensus verò facile decipitur.* Quoniam ergo ille dixit: *Hoc est corpus meum, nulla teneamur ambiguitate, sed credamus, & oculis intellectus id perspiciamus.* Ipse Dominus Iesus (ait Ambrosius) *testificatur nobis quod corpus suum accipimus & sanguinem.* Nunquid debemus de eius fide & testificatione dubitare? *Voluit Dominus Iesus* (ait Epiphanius) *dicere, Hoc meum est, hoc & hoc* (verbum corporis tacet mysterij celandi causa) *& nemo non fidem habet sermoni.* Qui enim non credit esse ipsum verum sicut dixit, is excidit à gratia & salute. Quod autem audiuimus, id credimus esse ipsius. Succinctius Leo Magnus. *Hoc ore sumitur quod fide creditur: quia de veritate corporis nihil ambigitur.* Cum Christus ipse affirmet (ait Cyrillus Hierosolymitanus) *ac dicat de pane: Hoc est corpus meum, quis deinceps audeat dubitare?* Hæc antiquitatis testimonia ad simplicem fidem Christi verbis habendam hortantur. Calvinus non credit, sed aliquod apparens corporis signum flagitat. Audiamus nunc illas voces quibus iubent iudicium à sensibus auocare. *Credamus Deo* (ait eadem hac de re Chrysostomus) *nec repugnemus ei, etiamsi sensui & cogitationi nostra absurdum esse videatur quod dicit.* Sic idem iterum & eodem loco Cyrillus. *Quamuis sensus tibi suggerit panem & vinum esse, tamen fides te confirmet: nec ex gustu rem iudices.* Nec dissimiliter Ambrosius. *Fortè dicas, Quomodo vera caro & verus sanguis? qui similitudinem video, non video sanguinis veritatem? Dixi tibi de sermone Christi, qui operatur ut possit mutare & conuertere genera instituta nature.* Hæc est veteris Ecclesiæ fides, hæc voces eorum qui fidei Christianæ lumina & decus extiterunt. Fidem, non sensum, in tanto religionis mysterio consulendam docent. Calvinus nouus Capharnaïta non credit mutari panem in corpus, *quia nullum corporis signum apparet.*

Sed pergamus ad sequentia; & quomodo illas duas asser-

Corporis
Christi
presencia
credenda,
non viden-
da.

Homil. 83.
in Matth.
De Sacra-
lib. 4. c. 5.

In An-
chorat.

Serm. 6. de
ieiunio 7.
mensis.
Catech. 4.

Homil. 83.
in Matth.
vbi supra.

De Sacra-
ment. lib.
6. cap. 1.

tionem suam ex his Christi verbis probet, attentè dispiciamus. Hoc autem (inquit) modo sequetur naturam suam mutasse, ut esse desierit quod erat, & unde ab ipso Christo probatur verum esse corpus. Existimat, posita vera panis in corpus Christi transubstantiatione, naturam corporis Christi esse mutatam, ut iam desinat esse corpus palpabile & visibile, ex quibus conditionibus probavit hoc loco suum verum corpus adesse. Sed non attendit, Christum ex huiusmodi conditionibus probasse suum corpus adesse, quia voluit illud visibile exhibere, & præsentiam ocularem probare, ad resurrectionis suæ veræque resuscitæ carnis fidem, faciendam; in Sacramento autem idem Christi corpus adesse, tanquam in Sacramento, tanquam in mysterio, & sub aliena specie non propriâ; nec ut videatur ac palpetur, sed ut accipiatur ac manducetur; nec in fidem resurrectionis factæ, sed in alimentum spirituale, ac religionis usum: ad quæ omnia nec palpari nec videri aut opari potest, aut conuenit. Rursum non attendit verum ac naturale corpus tum palpabile tum visibile ex sua natura esse, quando de facto præsens nec palpari nec videri à præsentibus potest, diuina aliqua virtute impediente ne illa potentia reducat in actum. Nonne Elizeus palpabilis ac visibilis erat, quando totus exercitus Regis Syriæ cæcitate percussus (non omnimoda, ut nihil viderent, sed certa quadam & singulari ut eum non viderent) ab eo in mediam Samariam duceretur? Nonne equi illi & currus ignei in circuitu Elizei, quos puer eius ad tempus videre non potuit, visibiles tamen ex se & palpabiles erant? Quum eidem Eliseo Elias diceret: Si videris me quando tollar à te, fiet tibi quod postulasti, bene sciebat se naturam visibilem, suo tamè discipulo potuisse fieri inuisibilem, non ex nimia loci distantia, aut ex discipuli cæcitate, sed ex supernaturali aliquo impedimento. Et ut de Christi corpore loquamur (cui cum diuina natura hypostaticè coniuncta esset, multa ab illo non humanè, sed diuinè & præter corporum naturam facta esse mirari non debemus, sed credere) quando cum duobus discipulis euntibus in Emaus ambuiabat & sermones conferebat incognitus (quia tenebantur oculi eorum ne cognoscerent eum) tamen si ab illis non videbatur, propterea non erat visibilis? Rursum quando Christus volentibus eum interficere Iudæis, transiens ibat per medium eorum, nec ab illis palpatum nec visum, an propterea illo tempore mutata corporis eius natura fuit, ut nec palpabilis nec visibilis esset? Denique quum Paulo in via Christus apparuit, ille solus Christi-

Corpus pal-
pabile est,
quod ali-
quando pal-
pari non
potest.

4. Reg. 6.

Ibidem.

4. Reg. 2.

Luc. 24.

Luc. 4.

stum vidit, alij omnes, qui cum Paulo erant, *vocem quidem* Ab. 9.
audiuerunt, neminem autem viderunt: an propterea visibilis
 Christus non erat, quia à quibusdam non videbatur? Frivo-
 lum igitur est Caluini argumentum: Christi corpus in sacra
 Cœna nec palpatur nec videtur; ergo naturam suam muta-
 uit, vt non sit amplius palpabile ac visibile, vnde verum ad-
 fuisse corpus discipulis suis probauit.

Videamus reliqua, *Si contra excipiant: latus tunc fuisse con-*
fixum, pedes clauorum vulneribus fuisse perforatos, atque etiã
manus, nunc autem illasum & integrum in celo esse Christum,
facile discutitur hoc cauillum. Neque enim hoc tantum agitur
quali habitu apparuerit, sed quid testetur de vera carnis sue
natura. Hoc autem tanquam proprium illi tribuit, palpabilem
esse, vt à spiritu differat. Ergo hodie quoque discrimen istud car-
nis à spiritu manere necesse est: quod perpetuum esse, ex Christi
verbo statuere licet. Cauillator ineptus ac futilis obiectionem
fingit ac format quam vix puer obiceret aut formaret. Nos
vero contra Caluinum & suos illos omnes, quorum in hac re
consentientem sententiam profert, non illud nugamentum
excipimus, sed illa duo quæ iam diximus: ac maximè poste-
rius illud quod ex Scripturis ostendimus, esse aliquod corpus
natura sua palpabile ac visibile, quod tamen aliquando nec
palpari nec videri potest, non propter impedimentum ali-
quod naturale ex parte palpantis aut videntis, sed ex diuina
aliqua virtute & causa. Non magis igitur naturæ carnis Chri-
sti repugnat, quòd in venerabili Sacramento nec videatur
nec palpetur, aut citra miraculum palpari ac videri nequeat,
quàm eidem naturæ repugnauit, tam à Iudæis quàm à disci-
pulis suis interdum, nec videri nec palpari potuisse. Et sicut
in illis exemplis mansit natura corporis Christi integra, vt
ex sua natura palpabile ac visibile esset, tametsi nec videri nec
palpari tunc potuit: eodem modo in sacra Cœna manet na-
tura corporis Christi integra, vt ex sua natura palpabile ac
visibile sit, tametsi quia sub Sacramento adest, nec eum in vi-
sibili specie palpari conuenit, nec videri nec palpari possit.
 Ex duabus igitur propositionibus suis, neutram probauit.
 Vnam probare conatus in probatione defecit. Alteram de
 locali præsentia nec attingit quidem. Ita videlicet *scitè ac verè*
à suis hominibus hunc locum adductum iactitat Caluinus, id
 est, insulsè proflus & falsò. Nam & de locali præsentia id
 breuiter dico, naturam corporis intrinsecam id non require-
 re vt semper sit in loco, tametsi sit locale (vt sic dicam) &

Caluini
artes.



in loco esse aptum natum. Quum enim causa formalis ab effectu suo separari possit (etsi effectus à causa non separetur, quia prior illa est, posterior iste) ipsius autem esse in loco, siue de facto extendi in loco, causa formalis est, in seipso esse extensum & posse extendi in loco; profectò non magis absurdum est corpus natura extensum, de facto non extendi in loco, quàm absurdum est causam separari à suo effectu; aut (quod modò ex Scripturis ostendimus) corpus esse palpabile & non palpari, visibile & non videri. Sic igitur Christi corpus naturale tametsi sit natura sua extensum, non est tamen necesse ut vbicunque est, ibi quoque per modum extensi corporis & in loco localiter adsit. Quanquam Christus ad distinctionem spiritus & corporis humani, non ponit loci menturam, sed carnem & ossa. Sed hac de re accuratius differenti hic locus ac tempus non est. Legat studiosus lector hac de re Claudium de Sanctes in opere Eucharistico, Repetit. 4. & Rob. Bellarminum tom. 2. Controuers. lib. 3.

Cap. 4.

Cap. 7.

Antidotorum in Euangelium

D. Lucae

F I N I S.